

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 23/2017

Kaupparekisterin kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 23/2017

Kaupparekisterin kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-223-1

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö	24.5.2017	
Tekijät	Kaupparekisteriä koskevia kehittämistavoitteita ja yritysten rekisteröintiä koskevan lainsäädännön muutostarpeita arvioiva työryhmä		
Julkaisun nimi	Kaupparekisterin kehittäminen		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 23/2017		
Diaari/hankenumero		Teema	Yritykset
ISBN PDF	978-952-327-223-1	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-223-1		
Sivumäärä	86	Kieli	suomi
Asiasanat	kaupparekisteri, yritykset ja yhteisöt, Patenti- ja rekisterihallitus, sähköinen asiointi		
Tiivistelmä	<p>Kaupparekisterin tehtävänä on tarjota luotettavaa yritystietoa elinkeinoelämän, viranomaisten ja kansalaisten käyttöön. Kaupparekisterin perustehtävä ei ole oleellisesti muuttunut sen olemassaolon aikana. Sen sijaan kaupankäynnin nopeutta ja sujuvuutta koskevat vaatimukset ovat kasvaneet ja yritystiedon käyttötavat ovat muuttuneet. Yritystietoa tarvitaan entistä enemmän myös kansainvälisesti ja toisaalta luotettavan yritystiedon saatavuudella ja rekisteröintimenettelyjen sujuvuudella on entistä enemmän merkitystä kilpailukyyn kannalta. Yritystietoja haetaan PRH:sta perinteisen paperimuotoisen asioinnin sijaan enenevässä määrin verkkokauppaperiaatteella toimivan tietopalvelun tai sähköisten rajapintojen välityksellä. Ilmoitusten tekeminen ja asiointi kaupparekisterissä on asteittain siirtymässä kokonaan sähköiseen asiointiin.</p> <p>Hallitusohjelman mukaisesti julkishallinto sitoutuu siihen, että tieto kysytään asiakkaalta vain kerran. Työryhmä ehdottaa, että jatkossa PRH tarjoaisi viranomaisille maksutta kaupparekisteriotteen mukaiset tiedot sekä tilinpäätöstiedot joko sähköisen rajapinnan kautta tai PRH:n sähköisestä tietopalvelusta. Jatkossa asiakkaan ei tarvitsisi tilata ja toimittaa kaupparekisteriotteita viranomaiskäyttöön. Työryhmä ehdottaa lisäksi, että noin puolet kaupparekisteri-ilmoituksista käsiteltäisiin jatkossa automaattisesti. Tarvittavien liitteiden määrää vähennetään eikä viranomaisiin erikseen tarkasta ilmoitettuja tietoja. Menettely perustuu sähköiseen asiointiin, jossa ilmoituksen tekijä tunnistetaan ja asiointivaltuudet tarkastetaan. Tietojen laadun ja ajantasaisuuden parantamiseksi työryhmä ehdottaa, että kaupparekisteriin merkityt tiedot lähetetään vuosittain yrityksen tarkastettavaksi. Tietojen lähettäminen tapahtuisi sähköisesti kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten yrityksen palvelunäkymän ja viestinvälityspalvelun avulla. Tiedot voisi halutessaan vahvistaa vuosittain, ja tämä olisi tehtävä vähintään kerran viidessä vuodessa. Työryhmä on myös yleisellä tasolla arvioinut kaupparekisterin rahoitusta, ja työryhmän enemmistö ehdottaa siirtymistä ilmoituskohtaisista maksuista vuosimaksuun.</p> <p>Muistiossa esitetyistä kaupparekisterin kehittämisestä koskevista ehdotuksista on tarkoitus kuulla sidosryhmiä kevään ja kesän 2017 aikana. Muistiossa saadun palautteen pohjalta valmistellaan hallituksen esitys, josta järjestetään vielä erillinen lausuntokierros. Lainsäädännön muutokset voisivat tulla voimaan aikaisintaan 1.1.2019.</p>		
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	24.5.2017
Författare	Den arbetsgrupp som bedömer utvecklingsmål för handelsregistret och behov av ändringar i lagstiftningen i fråga om registrering av företag	
Publikationens titel	Utveckling av handelsregistret	
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriet publikationer ANM rapporter x/2017	
Diarie-/ projektnummer		Tema Företag
ISBN PDF	978-952-327-223-1	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-223-1	
Sidantal	86	Språk Finska
Nyckelord	handelsregistret, företag och sammanslutningar, Patent- och registerstyrelsen, e-tjänster	
Referat	<p>Referat</p> <p>Handelsregistret ska tillhandahålla tillförlitlig företagsinformation för näringslivet, myndigheterna och medborgarna. Handelsregistrets grundläggande uppgift har inte förändrats väsentligt under dess existens. Däremot har kraven på snabbhet och smidighet i handeln ökat och sätten att använda företagsinformationen förändrats. Företagsinformation behövs allt mer även internationellt. Å andra sidan har tillgången på tillförlitlig företagsinformation och smidiga registreringsförfaranden allt större betydelse med tanke på konkurrenskraften. Hos PRS söks företagsinformation i stället för traditionellt anlitande av service med pappersblanketter i ökande grad genom informations tjänsten, som fungerar enligt webbhandelsprincipen, eller via elektroniska gränssnitt. Anmälningar och handelsregisterärenden håller gradvis på att helt övergå till e-tjänster.</p> <p>Enligt regeringsprogrammet förbinder sig den offentliga förvaltningen till att information begärs endast en gång av kunden. Arbetsgruppen föreslår att PRS i fortsättningen avgiftsfritt ska erbjuda myndigheter uppgifter enligt handelsregisterutdraget samt bokslutsuppgifter antingen via ett elektroniskt gränssnitt eller genom PRS:s elektroniska informationstjänst. Då behöver kunden inte beställa och skicka handelsregisterutdrag för myndighetsbruk. Arbetsgruppen föreslår dessutom att ungefär hälften av anmälningarna till handelsregistret i fortsättningen ska behandlas automatiskt. Antalet bilagor som behövs minskar och myndigheten behöver inte granska de lämnade uppgifterna separat. Förfarandet baserar sig på elektronisk ärendehantering, där den som lämnar anmälan autentiseras och personens behörighet att sköta ärenden kontrolleras. För att förbättra kvaliteten på uppgifterna och för att uppgifterna bättre ska vara à jour föreslår arbetsgruppen att de uppgifter som införts i handelsregistret årligen skickas till företaget för granskning. Avsikten är att uppgifterna skickas elektroniskt med hjälp av företagets servicevy och meddelandeförmedlingstjänst i överensstämmelse med den nationella servicearkitekturen. Uppgifterna kan bekräftas årligen, om så önskas. Bekräftelsen ska göras minst en gång vart femte år. Arbetsgruppen har också bedömt finansieringen av handelsregistret på allmän nivå. Majoriteten av arbetsgruppen föreslår en övergång från avgifter för varje anmälan till årsavgifter.</p> <p>Avsikten är att intressentgrupperna hörs med anledning av förslagen om utveckling av handelsregistret. Utifrån den inkomna responsen bereds en regeringsproposition. Ett separat remissförfarande ordnas om propositionen. Ändringarna i lagstiftningen kan träda i kraft tidigast 1.1.2019.</p>	
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet	
Distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment	24 May.2017
Authors	Working Group to assess the development goals regarding the Finnish Trade Register and the needs to amend legislation regarding the registration of enterprises	
Title of publication	Development of the Finnish Trade Register	
Series and publication number	Publications of Ministry of Economy Affairs and Employment MEAE repots 23/2017	
Register number		Subject Enterprises
ISBN PDF	978-952-327-223-1	ISSN PDF 1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-223-1	
Pages	86	Language Finnish
Keywords	Trade Register, enterprises and organisations, Finnish Patent and Registration Office, e-services	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the Finnish Trade Register is to provide reliable information about enterprises for the use of business, the authorities and citizens. This basic purpose has not changed significantly throughout the register's existence. By contrast, there are greater demands for fast, efficient trading and the ways information about enterprises is used have changed. Information about enterprises is required more and more also internationally and the availability and ease of registration procedures is an increasingly important competitive aspect. Rather than using the traditional service involving paper forms, more and more people are searching for information from the Finnish Patent and Registration Office through an information service that works on an e-commerce principle or through electronic interfaces. There is a gradual shift towards filing notifications and dealing with Trade Register matters entirely on-line.</p> <p>Under the Government Programme, public administration will undertake to ask customers for information only once. A working group proposes that the Finnish Patent and Registration Office will in future provide the authorities, free of charge, with information based on the extract from the Trade Register and on financial statements information either via an electronic interface or through the Finnish Patent and Registration Office's electronic information service. In future, customers would no longer need to order and submit extracts from the Trade Register for the use of the authorities. Besides this, the working group proposes the automatic processing of around half of the notifications to the Trade Register. This will reduce the number of appendices required and eliminate the need for the authorities to check the notifications separately. The procedure will be based on e-services, where the person submitting the notification is identified and their e-authorisation to use digital services is verified. To improve information quality and timeliness, the working group proposes that the information in the Trade Register be sent to the enterprise each year for checking. The plan is to send the information electronically using the company's service view and message transmission service in accordance with the local National Architecture for Digital Services. The information could be confirmed each year if wished and at least every five years. The working group also considered the general funding of the Trade Register. The majority of members of the working group were in favour of changing from a fee for each notification to an annual fee.</p> <p>The intention is to consult stakeholders on the proposals concerning development of the Trade Register in the memorandum during the spring and summer of 2017. A government proposal will be drawn up based on the response obtained and a separate consultation round will be held. Amendments to the legislation can enter into force at the earliest on 1 January 2019.</p>		
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment	
Distributed by	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

Työ- ja elinkeinoministeriölle	8
1. Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö	10
1.1 Kaupparekisteri yhteiskunnan perusrekisterinä	10
1.2 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä	12
1.3. Kaupparekisteri	13
1.3.1. Rekisteriin merkittävät tiedot ja rekisteröintimenettely	13
1.3.2. Kaupparekisterin julkinen luonne	15
1.3.3. Kaupparekisteritietojen hyödyntäminen	16
1.3.4. Rekisteristä poisto	17
1.3.5. Henkilötiedot ja tietosuojat kaupparekisterissä	17
1.4. PRH:n yritys- ja yhteisölinjan rahoitus	19
2. EU-lainsäädäntö	22
2.1 Yhtiöoikeusdirektiivit	22
2.2. Keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereiden yhteenliittäminen	24
2.3. EU:n tietosuojat-asetus	24
2.4. eIDAS – asetus	26
3. Suhde muihin esityksiin ja hankkeisiin	28
3.1 Kansallinen palveluarkkitehtuuri ja yhteiset tukipalvelut	28
3.2. Rahanpesulainsäädännön uudistus	30
3.3. Osakeyhtiölaki	31
3.4. Yritysturvallisuus ja harmaan talouden torjunta	33
3.5. ASREK - Sähköinen asunto-osakerekisteri	34
3.6. Tavaramerkkilaki ja toiminimilaki	35

4.	Sidosryhmien palaute kehittämistarpeista	36
4.1	Verkkokeskustelusta ja kuulemistilaisuudessa saatu palaute.....	36
4.2.	Asiakaskysely	38
5.	ARVIO KEHITTÄMISTARPEISTA	41
5.1	Tietojen hyödyntäminen.....	41
5.2.	Rekisteriin tehtävät ilmoitukset	42
5.3.	Rahoitustarve.....	44
6.	Työryhmän ehdotukset	45
6.1	Siirytään sähköiseen ilmoittamiseen.....	45
6.2.	Kevennetään rekisteröintimenettelyä.....	47
6.3	Yrityksen tiedot kysytään vain kerran.....	49
6.4.	Lisätään tietojen käytettävyyttä.....	50
6.5.	Parannetaan rekisterin luotettavuutta ja tietojen ajantasaisuutta.....	51
6.6.	Rahoitusvaihtoehtojen arviointia	54
6.7.	Muita kehitysehdotuksia.....	57
7.	LIITTEET	59
	Yksityiskohtaiset perustelut, kaupparekisterilaki	59
	Lakiehdotus, kaupparekisterilaki	75
	Suomen Yrittäjien täydentävä lausuma	87

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖLLE

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 12.5.2015 työryhmän arvioimaan kaupparekisteriä koskevia kehittämistavoitteita ja yritysten rekisteröintiä koskevan lainsäädännön muutostarpeita (hanke TEM030:00/2015). Työryhmän tehtävänä oli:

1. laatia ehdotus kaupparekisterin pitkän aikavälin kehittämistavoitteista, toimintaperiaatteista ja rahoitusmallista
2. arvioida yrityksiä ja yhteisöjä koskevien perusrekisterien sekä niihin liittyvän lainsäädännön, erityisesti kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain nykytila ja muutostarpeet. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida muun kaupparekisterin toimintaan läheisesti liittyvän lainsäädännön nykytila ja muutostarpeet
3. laatia ehdotus uudeksi lainsäädännöksi

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin hallitusneuvos Antti Riivari työ- ja elinkeinoministeriöstä ja jäseniksi asiantuntija Hannu Ylänen Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, lakimies Antti Turunen Keskuskauppakamarista, lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen oikeusministeriöstä, pääjohtaja Rauni Hagman Patentti- ja rekisterihallituksesta, lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen Suomen yrittäjät ry:stä, neuvotteleva virkamies Taina Eckstein valtiovarainministeriöstä ja asiakkuuspäällikkö Kirsi Anttonen Verohallinnosta. Työryhmän sihteeriksi määrättiin ylitarkastaja Mika Kotala työ- ja elinkeinoministeriöstä. Jyrki Jauhiaisen tilalle jäseneksi tuli sittemmin lainsäädäntöneuvos Markus Tervonen oikeusministeriöstä ja Rauni Hagmanin tilalle rekisteripäällikkö Lalli Knuutila Patentti- ja rekisterihallituksesta. Tiina Toivosen sijaisena työryhmän työskentelyyn on osallistunut lainopillinen asiamies Atte Rytkönen.

Työryhmä julkaisi 9.5.2016 väliraportin (*Kaupparekisterin kehittämistavoitteet ja keskeiset kehittämisehdotukset*), jossa hahmoteltiin työryhmän alustavia ehdotuksia kaupparekisterin kehittämiseksi. Väliraportista järjestettiin PRH:n tiloissa avoin keskustelutilaisuus 18.5.2016 ja sen jälkeen ma 23.5. – pe 10.6.2016 välisenä aikana yleisölle avoin verkkokeskustelu (*vaikutalakiin.fi*). Työryhmä teetti lisäksi kyselyn kaupparekisterin käyttäjille. Kyselyn toteutuksesta vastasi Taloustutkimus Oy. Saadun

palautteen pohjalta työryhmä on valmistellut ehdotuksia kaupparekisterin kehittämiseksi sekä ehdotuksen uudeksi kaupparekisterilaiksi.

Työryhmä ehdottaa kaupparekisteriin merkittävien tietojen laajempaa hyödyntämistä siten, että tietoja toiminnassaan tarvitsevat viranomaiset hakisivat tiedot suoraan Patentti- ja rekisterihallitukselta sen sijaan, että asiakkailta vaaditaan kaupparekisteriotteita. Kaupparekisteri-ilmoitusten tekemisessä tulisi siirtyä jatkossa kokonaan sähköisiin asiointipalveluihin. Samalla suuressa osassa kaupparekisteri-ilmoituksia siirryttäisiin ilmoituksen automaattirekisteröintiin, jolloin tiedot rekisteröidään ilman liitteitä tai viranomaisen tekemiä tarkastuksia. Sähköisen asioinnin yhteydessä ilmoituksen tekijä tunnustetaan ja hänen valtuutensa asioida yrityksen puolesta varmennetaan, millä ehkäistään myös väärinkäyttöksiä tietojen ilmoittamisessa. Tietojen ajantasaisuutta parannettaisiin ensisijaisesti sillä, että yrityksen vastuuhenkilöille lähetettäisiin vuosittain sähköisesti pyyntö vahvistaa tietojen oikeellisuus. Tiedot olisi vahvistettava vähintään viiden vuoden välein. Tietopalvelujen ja ilmoitusten maksuttomuutta ehdotetaan lisättäväksi. Maksutulojen vähetessä kaupparekisterin rahoituksen turvaamiseksi esitetään harkittavaksi vuosimaksun käyttöönottoa tai budjettirahoituksen lisäämistä

Saatuun työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä työ- ja elinkeinoministeriölle.

Mietintöön on liitetty Suomen yrittäjät ry:n täydentävä lausuma.

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 2017

Antti Riivari

Kirsi Anttonen

Lalli Knuutila

Tiina Toivonen

Hannu Ylänen

Mika Kotala

Taina Eckstein

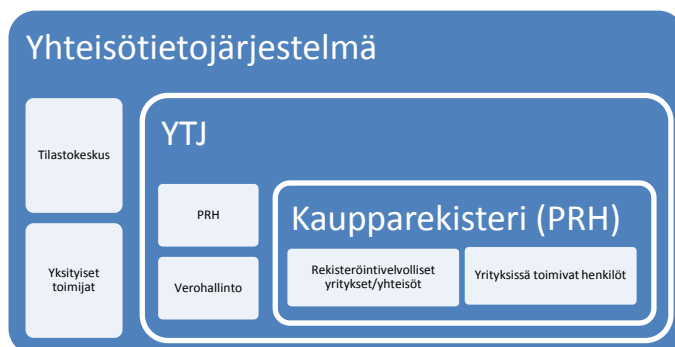
Markus Tervonen

Antti Turunen

1. Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

1.1 Kaupparekisteri yhteiskunnan perusrekisterinä

Yhteiskunnan toiminnan kannalta erilaiset yhteiskunnan perusyksiköiden eli luonnollisten henkilöiden, yhteisöjen, rakennusten ja kiinteistöjen ominaisuuksia ja yhteyksiä kuvaavat tiedot ovat tärkeitä. Tällaisia tietoja kerätään perusrekistereihin, joilla tarkoitetaan mainittuja yhteiskunnan perusyksiköitä yksilöiviä tietojärjestelmiä. Niille on ominaista kattavuus, luotettavuus, monikäyttöisyys ja tietojen suojaus. Väestötietojärjestelmä sisältää kattavasti väestön sekä rakennukset ja niihin kuuluvat asunnot ja toimitilat. Kiinteistötiedot taas sisältyvät valtakunnalliseen kiinteistötietojärjestelmään. Yrityksiä ja yhteisöjä koskevat tiedot muodostavat yhden yhteiskunnan perusrekisterin eli yhteisötietojärjestelmän. Sen voidaan katsoa koostuvan Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ylläpitämistä kaupparekisteristä, yhdistysrekisteristä ja säätiörekisteristä, Verohallinnon ylläpitämistä ennakkoperintärekisteristä, työnantajarekisteristä ja arvonlisäverovelvollisten rekisteristä sekä Tilastokeskuksen yritysrekisteristä ja yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Lisäksi yrityksiä ja yhteisöjä koskevia tietoja keräävät ja ylläpitävät viranomaisten ohella myös yksityiset toimijat.

Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin merkitään yrityksiä, yhteisöjä ja yksityisiä henkilöitä, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa. Kaupparekisterin alkuperäinen tarkoitus on sujuvan ja nopean kaupankäynnin edistäminen sekä oikeusvarmuuden ja liikevarmuuden tasapainottaminen, aikaansaaminen ja ylläpitäminen. Näiden tavoitteiden kannalta on tärkeää, että vaihdannan kannalta tärkeät tiedot, kuten elinkeinonharjoittajan edustajan toimivaltaa, kelpoisuutta ja johtohenkilöiden vastuusuhteita koskevat tiedot ovat julkisia ja helposti saatavissa. Kaupparekisteri palvelee nykyisin elinkeinoelämän ja viranomaisten sekä kansalaisten (mm. median) tietotarpeita. Kaupparekisterin kirjaamis- ja kuuluttamisjärjestelmän avulla turvataan yrityksiä koskevien perustietojen julkisuus ja saatavuus. Tiedon tuottamisen lisäksi rekisteröintimenettelyllä varmistetaan tietyn tasoinen vähimmäisdokumentaatio rekisterimerkintöjen ja niiden taustalla olevien päätösten varmentamiseksi. Ajan kuluessa ilmoituksista ja asiakirjoista muodostuu samalla yrityksen dokumentoituja historiatietoja. Rekisteröintimenettelyssä ilmoitusten lainmukaisuutta tarkastellaan etukäteen, minkä ajatellaan vähentävän jälkikäteisten riitojen syntymistä.

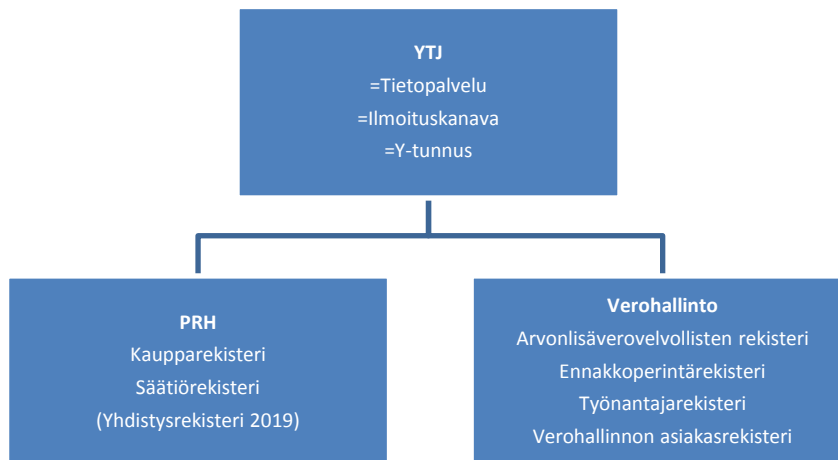
Kaupparekisteri on luonteeltaan julkinen rekisteri. Jokaisella on oikeus saada kaupparekisterin merkinnöistä tietoja, otteita ja todistuksia. Kaupparekisteriin tehtävillä merkinnöillä on myös oikeudellisia vaikutuksia. Ensimmäisenä sivullisella on lähtökohtaisesti oikeus luottaa kaupparekisteriin merkittyyn tietoon (ks. *Jäljempänä* 3.2.). Lisäksi eräillä rekisteriin tehtävillä merkinnöillä on oikeutta luova vaikutus. Esimerkiksi osakeyhtiöstä tulee oikeushenkilö rekisteröintihetkellä, ei perustamissopimuksen allekirjoitushetkellä (OYL 2:9 §). Kaupparekisteriin oli 31.12.2016 merkittyä 20 yritysmuotoa. Kaupparekisteriin merkittyjen yritysten lukumäärä on jatkuvasti kasvanut. Kaupparekisterissä on 606 000 yritystä, joista osakeyhtiöitä 268 000, yksityisiä elinkeinonharjoittajia 204 000, asunto-osakeyhtiöitä 88 000 ja henkilöyhtiöitä (avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä) 40 000.

Voimassa oleva kaupparekisterilaki (129/1979) tuli voimaan 1.3.1979 ja sitä on sittemmin muutettu 53 kertaa. Nykyinen sääntely on suunniteltu paperimuotoista asiointia ajatellen ja se perustuu asiakkaan ilmoitusvelvollisuuteen. Valtionhallinnon palveluja ja myös kaupparekisteripalveluja tarjotaan enenevässä määrin sähköisesti, ja toisaalta tietojen luotettavuudelle ja ajantasaisuudelle on eri yhteyksissä asetettu aikaisempaa korkeampia laatuvaatimuksia. Lisäksi eri viranomaisten ylläpitämien rekisterien yhteistoiminnan tarve on korostunut valtionhallinnon kehittämistoiminnassa. Siksi on tarpeen arvioida laaja-alaisesti kaupparekisterin toimintaa ja siihen liittyvää lainsäädäntöä.

1.2 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä

Patentti- ja rekisterihallituksella ja Verohallinnolla on yhteinen yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ), joka mahdollistaa tietojen ilmoittamisen molemmille viranomaisille. Järjestelmä toimii sähköisenä asiointikanavana PRH:n ja Verohallinnon palveluihin, sekä maksuttomana tietopalveluna, josta on saatavissa perustiedot y-tunnuksen omaavista yrityksistä. YTJ on viranomaiskäyttöön tarkoitettu atk-pohjainen järjestelmä, johon talletetaan erinäisiä järjestelmään liittyviin kantarekistereihin rekisteröitäviä tietoja. Kaupparekisteriin merkittyjen yritysten lisäksi järjestelmässä ovat pelkästään Verohallinnon rekisteröimät yksiköt kuten julkisyhteisöt ja verotusyhtymät. Yksityiskohtaisempia tietoja on mahdollista saada suoraan järjestelmän kantarekistereistä, kuten kaupparekisteristä. Kaikki yritys- ja yhteisötietojärjestelmään kirjattavat yritykset saavat yritys- ja yhteisötunnuksen (y-tunnuksen). Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä säädetään yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001).

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä mahdollistaa tietojen ilmoittamisen sekä Patentti- ja rekisterihallitukselle että Verohallinnolle yhdellä ilmoituksella. Ilmoitukset tehdään perustamis-, muutos- tai lopettamisilmoituslomakkeilla (y-lomake).

PRH:n sähköisten palvelujen käyttökanava on Verohallinnon kanssa yhteinen YTJ-asiointipalvelu. Yritysten osoite- ja yhteystietomuutosten sähköinen tekeminen on ollut mahdollista vuodesta 2010 lähtien ja tällä hetkellä 86 % kyseisistä muutoksista tehdään asiakkaan toimesta sähköisesti. Vuonna 2012 palveluun lisättiin ohjattu osakeyhtiön sähköinen perustaminen, jonka kautta perustetaan tällä hetkellä noin 45 % kaikista osakeyhtiöistä. Lokakuussa 2014 edustamisilmoitusten tekeminen mahdollistui sähköisessä palvelussa ja niiden määrä on noussut kahdessa vuodessa noin 38 prosenttiin kaikkien edustamisilmoitusten määrästä. Tähän ilmoitusryhmään kuuluvat mm. hallitus-, toimitusjohtaja, edustamis- ja prokuramuutokset eri yritysmuodoille.

Vuoden 2016 helmikuussa sähköisten muutosilmoitusten valikoimaan lisättiin muutkin muutokset edustamismuutosten lisäksi. Näitä ovat mm. yhtiöjärjestysmuutokset, pääomailmoitukset ja yritysten sulautumiset. Ainoastaan yritysten jakautumiset, selvitystilat ja yritysmuodon muutokset on rajattu pois sähköisesti ilmoitettavien asioiden listalta. Muiden muutosten määrä on noussut vajaassa vuodessa noin 27 prosenttiin kaikkien muutosilmoitusten määrästä.

Vuoden 2017 helmikuussa YTJ-asiointipalveluun lisätään yksityisen elinkeinonharjoittajan sähköinen perustamispalvelu. Sähköinen asunto-osakeyhtiörekisteri – hankkeeseen liittyen asunto-osakeyhtiön perustaminen on suunniteltu lisättäväksi palveluvalikoimaan vuoden 2019 loppuun mennessä. Tässä yhteydessä saatetaan palveluun lisätä myös osakeyhtiön liiteperustaminen, jossa asiakas voisi liittää sähköiseen ilmoitukseen oman räätälöidyn yhtiöjärjestyksensä. PRH ja Verohallinto ovat tehneet työ- ja elinkeinoministeriölle yhteisen esityksen, jolla YTJ:n tekninen hallinnointi ja järjestelmän jatkokehitys siirrettäisiin PRH:n vastuulle. Muutos ei sanottavasti vaikuttaisi asiakkaisiin, vaan yhteiset palvelut, kuten yrityksen perustaminen yhdellä lomakkeella, säilyisi jatkossakin.

Verohallinto toimittaa yritysten veroilmoitusten liitteinä saamansa tilinpäätökset pdf-muodossa PRH:n julkistettaviksi. Tulevina vuosina tilinpäätökset on tarkoitus pystyä vastaanottamaan rakenteellisessa XBRL-muodossa.

1.3. Kaupparekisteri

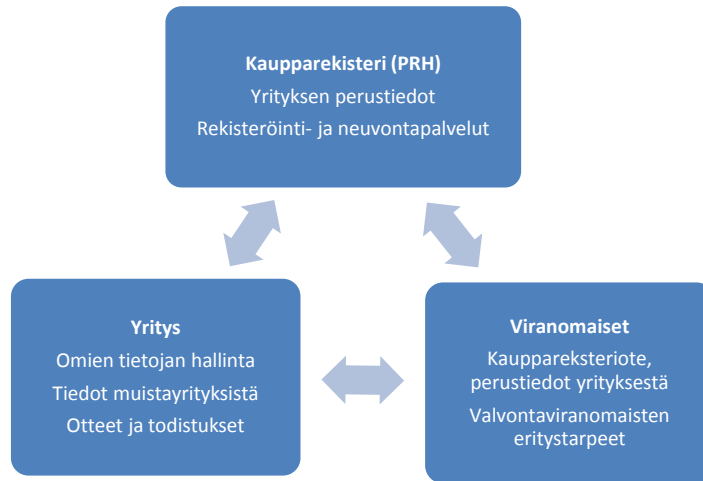
1.3.1. Rekisteriin merkittävät tiedot ja rekisteröintimenettely

Kaupparekisteriin merkitään yrityksiä ja yhteisöjä. Ne yritysmuodot, joiden on aina tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin, on lueteltu kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentissa. Esimerkiksi osakeyhtiö, avoin yhtiö ja osuuskunta ovat aina velvolliset tekemään ilmoituksen kaupparekisteriin. Erilaisten yritysmuotojen lisäksi rekisteriin merkitään mm. asunto-osakeyhtiöitä ja asumisoikeusyhdistyksiä. Rekisteriin voi vapaaehtoisesti ilmoittautua myös sellainen elinkeinonharjoittaja, joka ei ole siihen velvollinen. Rekisteriin merkittävät tiedot riippuvat rekisteröitävästä yritysmuodosta. Pääsääntöisesti merkinnät koskevat yrityksen lakisääteisiä edustajia (esim. hallitus), nimenkirjoitusoikeuksia, sääntöjä (esim. yhtiöjärjestys), ja pääoman määrää. Yrityksen tiedot täyteen perustamisilmoituksen yhteydessä. Sen jälkeen rekisteritietoja päivitetään muutosilmoituksin, jotka tehdään rekisteriin merkittyjen tietojen muuttuessa. Ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevat henkilöt on lueteltu yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ssä.

Kaupparekisteriin tehdään merkintöjä pääasiassa elinkeinonharjoittajien ja heidän edustajiensa tekemien ilmoitusten johdosta. Lisäksi tuomioistuinten päätöksistä sekä eräistä viranomaisrekistereistä tehdään kaupparekisteriin tiedonantoja, joista syntyy rekisterimerkintä. Uusia yrityksiä perustetaan vuosittain noin 30 000. Kaupparekisteriin tehdään ilmoituksia ja hakemuksia vuosittain noin 155 000 kpl. Kaupparekisteriin tehtävistä 155 000 ilmoituksista noin 30 000 kpl (19,4 %) on perustamisilmoituksia, 112 000 kpl (72,3 %) muutos- tai lopettamisilmoituksia ja 12 500 kpl (8 %) muita hakemuksia / ilmoituksia. Yritysmuodon mukaan tarkasteltuna osakeyhtiöt tekevät eniten ilmoituksia rekisteriin. Kaupparekisteriin tehtävistä ilmoituksista 85 000 kpl (55 %) on osakeyhtiöiden ilmoituksia, 30 000 kpl (19,4 %) yksityisten elinkeinonharjoittajien ilmoituksia ja 29 500 kpl (19 %) asunto-osakeyhtiöiden ilmoituksia.

Ilmoitukset kaupparekisteriin tehdään y-lomakkeella tai YTJ:n sähköisen asiointipalvelun kautta. Ilmoituksen saatuaan kaupparekisteri varmistaa, että ilmoituksessa on asianmukaiset tiedot ja liitteet ja että ilmoitus on lainmukainen. Viranomaisen suorittama tarkastus kohdistuu toimitettuihin päätöksiin ja asiakirjoihin. Rekisteriviranomaisen tehtävänä on ilmoituksiin liittyen tarkistaa, että ilmoitus täyttää laissa asetetut vaatimukset. Esimerkiksi osakeyhtiön nimenkirjoittajaa koskevan ilmoituksen yhteydessä varmennetaan mm. että ilmoitukseen liitetään asianmukainen päätös ja että yhtiöjärjestyksessä on tarvittava valtuutus. Rekisteröintivaiheessa tutkitaan yrityksen toiminimen rekisteröintiedellytykset, sillä toiminimi saa toiminimisuojaa rekisteröinnin perusteella. KRL 21 §:n mukaan rekisteriviranomainen voi pyytää ilmoituksen korjaamista, jos ilmoitus on puutteellinen tai jos rekisteriviranomainen havaitsee muun esteen rekisteröinnille. Rekisteriviranomaisella on lisäksi oikeus vaatia ilmoituksen antajalta muutakin tarpeellista selvitystä ilmoituksen lainmukaisuudesta tai ilmoitetun seikan oikeellisuudesta (kaupparekisteriasetus 25 §). Kaupparekisterin ratkaisukäytännössä on pyritty puuttumaan selviin puutteisiin ja lainvastaisuuksiin. Koska ilmoitettavat asiat ovat usein luonteeltaan sopimuksenvaraisia, ei kaupparekisterikäytännössä ole puututtu kovin tulkinnanvaraisiin seikkoihin tai vähäisiin puutteisiin.

Jos ilmoitus edellyttää täydennystä tai korjaamista, PRH lähettää korjauskehotuksen ja pyytää täydentämään ilmoitusta määräajassa. Kaupparekisterilain mukaan ilmoitus raukeaa, jos vastausta ei toimiteta määräajassa. Käytännössä PRH kuitenkin myöntää tarvittaessa lisäaikaa vastauksen toimittamiseen, kunhan pyyntö tehdään ennen määräajan päättymistä. Jos rekisteröinti evätään, PRH tekee asiassa päätöksen, josta voi valittaa markkinaoikeuteen. Käytännössä kielteisiä päätöksiä tehdään hyvin harvoin, eli vain muutamia vuodessa. Syynä on se, että puutteet ovat sellaisia, että ne voidaan korjata rekisteröintimenettelyn kuluessa, esimerkiksi jos haettu toiminimi on jo varattu, asiakas voi ehdottaa uusia toiminimiä rekisteröitäväksi, kunnes vapaa nimi löytyy.

1.3.2. Kaupparekisterin julkinen luonne

Kaupparekisterijärjestelmään sisältyy kolmannen henkilön luottamusta rekisteritietoihin suojaava sääntely. Rekisteröityjen ja asianmukaisesti kuulutettujen tietojen katsotaan tulleen kaikkien tietoon (*positiivinen julkisuusvaikutus*). Lisäedellytyksenä positiivisen julkisuusvaikutuksen syntymisen kannalta on, että kolmannella henkilöllä ei ollut tietoa eikä velvollisuuttakaan tietää kuuluttamattomasta seikasta. Toisaalta ennen kuuluttamista ei kaupparekisteriin merkittyyn tietoon voida vedota (*negatiivinen julkisuusvaikutus*). Negatiiviseen julkisuusvaikutukseen taas liittyy aina mahdollisuus vedota sitä vastaan, jolla näytetään olleen siitä tieto. Olennaista julkisuusvaikutuksen syntymisen kannalta on kuuluttaminen, koska sillä katsotaan kuulutettujen seikkojen tulevan kolmansien tietoon.

Kaupparekisterisääntelyn perusajatuksen mukaan kaupparekisterimerkinnöillä ei ole täydellistä julkista luotettavuutta (HE 238/1978 vp. s. 48). Kaupparekisterimerkinnän oikeellisuuteen luottava kolmas henkilö ei ole oikeudellisesti suojattu vääräsisältöisten tai puuttuvien rekisterimerkintöjen seurauksilta. Vaikka em. julkisuusvaikutukset luovat oletaman tietojen oikeellisuudesta ja antavat edellä mainitulla tavalla vilpittömän mielen suoja, ei kolmas henkilö ole oikeudellisesti suojattu vääräsisältöisen tai puuttuvien rekisteritietojen seurauksilta. Aineellisesti väärästä merkinnästä vahinkoa kärsinyt voi tällöin joutua hakemaan korvausta väärän merkinnän aiheuttaneelta.

Julkisuusvaikutuksen lisäksi osalla kaupparekisteriin tehtävistä merkinnöistä on oikeutta luova vaikutus. Eräät kaupparekisteriin merkittävät yhteisöt saavuttavat täyden oikeuskelpoisuuden vasta niitä koskevien tietojen tultua merkityksi kaupparekisteriin. Esimerkiksi osakeyhtiöstä tulee oikeushenkilö rekisteröintihetkellä, ei perustamisso-pimuksen allekirjoitushetkellä (OYL 2:9 §).

1.3.3. Kaupparekisteritietojen hyödyntäminen

YTJ. Kaupparekisteriin merkityn yrityksen perustiedot ovat saatavissa YTJ:n verkkosivuilta (ytj.fi). YTJ:stä on kaupparekisteritiedon lisäksi saatavissa tieto siitä, mihin Verohallinnon rekistereihin yritys on merkitty. YTJ tietopalveluun tehdään vuosittain noin 22 miljoonaa hakua, joten se on erittäin käytetty. Palvelun tietosisältö on kuitenkin selvästi kaupparekisteriä suppeampi, joten tarkempia tietoja saa halutessaan kaupparekisterin tietopalvelusta.

VIRRE. PRH:lla on sähköinen tietopalvelu (Virre), josta voi tarkastella maksutta yrityksen perustietoja sekä ostaa kaupparekisteritiedoista maksullisia otteita ja asiakirjoja. Palvelussa voi tilata myös lisäpalveluna ns. hälytyspalvelun, joka ilmoittaa palvelun tilaajalle tietyn yrityksen tiedoissa tapahtuvista muutoksista tai sitä koskevien ilmoitusten vireilletulosta. Sähköisen tietopalvelun lisäksi kaupparekisteritietoja voi tilata esimerkiksi sähköisellä tilauslomakkeella.

Avoin data. Patentti- ja rekisterihallituksella on käytössä avoimen datan verkkopalvelun, jonka kautta voi maksutta hakea, katsella ja ladata koneluettavassa muodossa kaupparekisterin kuulutustietoja sekä PRH:n ja Verohallinnon yhteisen YTJ-tietopalvelun tietoja. Tiedot ovat tällä hetkellä saatavissa osakeyhtiöistä, vakuutusyhtiöistä, asunto-osakeyhtiöistä ja osuuskunnista. Kaupparekisterin kuulutustiedot sisältävät tietoa esim. tänään rekisteröidyistä uusista yrityksistä tai jonkin kunnan alueelle rekisteröidyistä uusista yrityksistä. Kuulutustietona julkaistaan myös yritysten tietojen muuttuminen (kuten hallituksen muutos). Tiedoissa näkyvät rekisterimerkintöjen otsikot (esim. hallitus, kotipaikka, osakepääoman korottaminen).

Avoimen datan rajapinnan kautta on saatavissa PRH:n ja Verohallinnon yhteisen YTJ-yrityshaun tietoja yrityksistä ja yhteisöistä. Kaupparekisteriin merkityn yrityksen perustietojen lisäksi palvelussa on tietoa mm. muista rekistereistä, joihin yritys on merkitty (ennakkoperintärekisteri, työnantajarekisteri, arvonlisäverovelvollisten rekisteri, vakuutusmaksuverovelvollisten rekisteri, verohallinnon asiakasrekisteri).

PRH:n tarjoama avoin data on tarkoitettu ensisijaisesti haettavaksi ja muokattavaksi toiseen sovellukseen tai järjestelmään. Tiedoista voi tehdä erilaisia poimintoja ja sekä käyttää PRH:n avointa dataa osana palveluntarjoajan oman palvelun tietosisältöä. Avoin data edesauttaa erilaisten palvelujen ja uuden liiketoiminnan kehittämistä. Tietoaineisto päivitetään kerran vuorokaudessa, joten aineisto sisältää edellisenä vuorokautena tehdyt rekisteritietojen päivitykset.

1.3.4. Rekisteristä poisto

Kaupparekisterilain 24 §:ssä säädetään kaupparekisteriin liittyvästä yleisestä ja kaikkia yrityksiä koskevasta poistomenettelystä. Kyseinen poistomenettely käynnistyy rekisteriviranomaisen omasta aloitteesta ja se voi liittyä tilanteisiin, joissa yrityksestä ei ole tullut kymmeneen vuoteen ilmoitusta kaupparekisteriin ja on syytä olettaa, että yritys on lopettanut toimintansa. Rekisteriviranomaisen on ensin tiedusteltava, harjoittaako elinkeinonharjoittaja edelleen toimintaansa vai ei. Jos rekisteriviranomainen ei saa selvitystä siitä, että toimintaa edelleen harjoitetaan, rekisteriviranomaisen on kuulutuksella kehotettava elinkeinonharjoittajaa kirjallisesti ilmoittamaan toiminnastaan. Jos ilmoitusta ei edelleenkään saada, voidaan elinkeinonharjoittaja poistaa rekisteristä.

Osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:ssä säädetään selvitystilaan määrittämisestä tai rekisteristä poistamisesta rekisteriviranomaisen toimesta. Asia voi tulla vireille hakemuksesta tai Patentti- ja rekisterihallituksen omasta aloitteesta (ks. OYL 20 luvun 6 §). Asiallisesti vastaava säännös on osuuskuntalain 23 luvun 4 §:ssä.

Kaupparekisteristä poistaminen tai selvitystilaan määrittäminen voivat tulla kyseeseen seuraavissa tilanteissa:

- yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta
- yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 6 §:ssä tarkoitettua edustajaa
- yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut osakeyhtiölain 8 luvun 10 §:n mukaisesti tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä tai
- yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen

Yhtiö on määrättävä selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi, jollei ennen asian ratkaisemista näy, ettei siihen enää ole perustetta. Hakemuksen voi tehdä hallitus, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja, osakkeenomistaja, velkoja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua asianmukaisesta rekisteröinnistä tai selvitystilaan määrittämisestä.

1.3.5. Henkilötiedot ja tietosuoja kaupparekisterissä

Perusoikeudet ovat osa Euroopan unionin oikeutta. Euroopan unionilla on oikeudellisesti sitova perusoikeuskirja, jossa esitetyt oikeudet, vapaudet ja periaatteet unioni tunnustaa. Henkilötietojen suojasta säädetään perusoikeuskirjan 8 artiklassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tieto-

ja. Henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen.

Suomen perustuslain 10 § 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää lainsäätäjän säätävän henkilötietojen suojasta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. (PeVL 3/2014 vp, s. 2.)

Henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava henkilötietolain (523/1999) säännöksiä, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolaki on henkilötietojen käsittelyä koskeva yleislaki. Lakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suoja ja muita yksityisyyden suoja turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista. (ks. jäljempänä 3.3. EU –tietosuoja-asetus).

Kaupparekisteri on julkinen rekisteri ja jokaisella on oikeus saada tietoja kaupparekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja kaupparekisteriin toimitetuista asiakirjoista. Toisaalta rekisteriin merkitään yrityksen edustajia koskevat tiedot myös henkilötietoja, jolloin sovellettavaksi tulevat henkilötietojen käsittelyä ja viranomaisen toiminnan julkisuutta koskeva sääntely. Kaupparekisterilain 3 a §:n mukaan kaupparekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja kotikunta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla asuvista luonnollisista henkilöistä kotikunnan sijasta rekisteriin merkitään kotiosoite. Lain 1 a §:n 2 momentin mukaan tiedot henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta luovutetaan kaupparekisteristä vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset. Muissa tapauksissa ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen sijasta luovutetaan tieto henkilön asuinmaasta. Kaupparekisteriasetuksen (208/1979) 29 §:n 2 momentin mukaan rekisteriviranomainen voi luovuttaa tietoja kaupparekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja siihen kuuluvista hallussaan olevista asiakirjoista myös kirjallisena poimintana, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muussa koneellisesti käsiteltävissä muodossa. Eduskunnan käsittelyssä olevan rahanpesulainsäädännön koko-

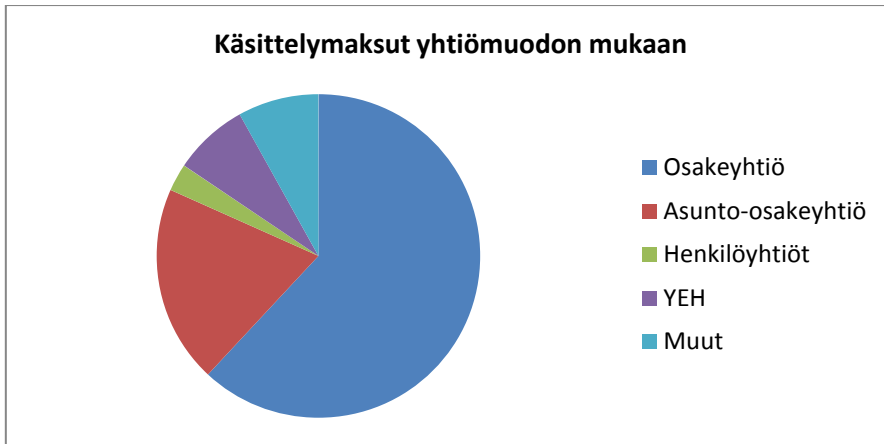
naisuudistuksen (HE 228/2016 vp) yhteydessä kyseinen sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asetustasolta kaupparekisterilakiin (4. Lakiehdotus 1 a §). PRH:lla on oikeus päivittää tietojaan väestötietojärjestelmästä, joten henkilön tiedoissa tapahtuneita muutoksia päivittyvät kaupparekisteriin automaattisesti.

1.4. PRH:n yritys- ja yhteisölinjan rahoitus

Yritys- ja yhteisölinjan tulot ja menot

PRH on nettobudjetoitu virasto, jonka rahoituksesta 95 % katetaan asiakasmaksuilla. PRH:n kaupparekisterin kokonaistulot olivat vuonna 2015 yhteensä 25,5 M€. Tästä 3,2 M€ (12,5 %) oli tietopalvelutuloja ja 22,3 M€ (87,8 %) käsittelymaksutuloja. Käsittelymaksutuloista noin 7,2 M€ (32 %) oli perustamisilmoituksista perittäviä maksuja ja loput 15,1 M€ (68 %) muutosilmoituksista sekä hakemuksista perittäviä maksuja. Yhtiömuodoittain tarkasteltuna suurimmat maksutulot (13 M€) kertyvät osakeyhtiöiltä perittävästä maksuista Perustamisilmoitusten tuloista noin 4,7 M€ eli 65 % kertyi osakeyhtiöiden perustamisilmoituksista ja muutosilmoitusten tuloista noin 8,7 M€ eli 58 % kertyi osakeyhtiöiden muutosilmoituksista.

Kaupparekisterin kokonaiskustannukset olivat 27 M€ vuonna 2015, tulot 25,5 M€ ja toiminta siten 1,5 M€ alijäämäistä. Oheisessa taulukossa on eritelty tarkemmin kaupparekisterin kustannuksia:

Kaupparekisterin kustannukset 2015

Henkilöstömenot	5 849 000
Vuokrat	1 007 000
Järjestelmämenot	8 206 000
käsittelyjärjestelmät	3 304 000
tietopalvelujärjestelmät	899 000
muut tietojärjestelmäpalvelut (integraatio, käyttäjähallinta ym.)	2 556 000
käyttö- ja alustapalvelut	1 447 000
Muut palvelujen ostot	2 503 000
Pienhankinnat ym. kulut	135 000
Pääomakustannukset (poistot ja korot)	5 822 000
Yleishallinnon kulut	3 572 000
Kokonaiskustannukset	27 094 000

Vuoden 2015 kustannuksiin sisältyy kohdassa "muut palvelujen ostot" 1,6 M€ korvaus PRH:n paikallisviranomaisille (maistraatit ja ELY-keskukset). Paikallisviranomaistehtävät keskitettiin PRH:een 1.9.2015 alkaen, joten jatkossa tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset sisältyvät kaupparekisterin kokonaiskustannuksiin. Käsittelyjärjestelmiin sisältyy 1,4 M€ korvaus YTJ sähköisen asioinnin kustannusten korvauksia Verohallinnolle. Tietojärjestelmäkustannukset aiheuttavat suuren osan pääomakustannuksista (poistot). Kaupparekisteriasioihin käytettiin vuonna 2015 yhteensä 120 henkilötyövuotta, josta 67 htv käytettiin ilmoitusten käsittelyyn, 16 htv järjestelmien ylläpitoon, 25 htv neuvontaan ja tietopalveluun, 6 htv kaupparekisterivalvontaan ja 6 htv hallinnollisiin tehtäviin.

Käsittely- ja tietopalvelumaksut

Kaupparekisteri-ilmoitusten käsittelymaksut vaihtelevat yritysmuodosta ja ilmoitettavasta asiasta riippuen. Maksut on mitoitettu vastaamaan asian keskimääräisiä kustannuksia. Yksityisen elinkeinonharjoittajan perus- ja muutosilmoituksen käsittelymaksu on 110 €. Osakeyhtiön perustamisilmoituksen käsittelymaksu on 330 € sähköisessä asiointipalvelussa ja 380 € paperimuodossa. Yrityksen edustajia koskevan muutosilmoituksen maksu on 40 €/ ilmoitettava asia sähköisessä asiointipalvelussa, paperimuodossa peritään asiakkoitaisten maksujen lisäksi 45 euron ilmoitusmaksu. Sulautumisen tai jakautumisen yhteydessä velkojille annettavasta kuulutuksesta peritään 410 € maksu + 210 €/ kuulutettava yhteisö. Kaupparekisteriotteen tai tilinpäätöksen tilaaminen maksaa 13 € + mahdollinen toimituslisä (5,50 €) ja laskutuslisä (6,50 €).

2. EU-lainsäädäntö

2.1 Yhtiöoikeusdirektiivit

Kaupparekisterilain uudistamisen yhteydessä on huomattava, että EU:n yhtiöoikeudellisista direktiiveistä aiheutuu eräitä reunaehtoja kaupparekisterin kehittämiseksi ja sitä koskevalle sääntelylle. Yhtiöoikeusdirektiivit koskevat eräiltä osin myös jäsenvaltioiden kaupparekistereihin tehtäviä merkintöjä tai niihin toimitettavia asiakirjoja. Yhtiöoikeusdirektiivit ja niissä tapahtuneet muutokset on saatettu kansallisesti voimaan jo aiemmin, eikä direktiivejä siksi käsitellä yksityiskohtaisesti. Niiden pintapuolinen käsittely on kuitenkin tarpeen, jotta kaupparekisterilain uudistuksen EU – lainsäädännöstä tulevat reunaehdot voidaan tunnistaa.

Julkistamisdirektiivi¹ koskee osakeyhtiöihin liittyvien tietojen julkistamista sekä sen oikeusvaikutuksia. Tämän lisäksi direktiivi sisältää säännöksiä yhtiön puolesta tehtyjen sitoumusten pätevydestä ja yhtiöiden pätemättömyydestä. Direktiivin tavoitteena on säännösten yhdenmukaistamisella turvata yhtiön ulkopuolisten tahojen edut. Direktiivin 2 artiklassa luetellaan tiedot ja asiakirjat, jotka osakeyhtiön on julkistettava. Direktiivin 3 artiklan mukaan kyseiset tiedot on merkittävä rekisteriin tai otettava asiakirjavihkoon. Artiklan mukaan kyseiset tiedot on voitava toimittaa sähköisessä muodossa. Artiklassa on lisäksi säännöksiä tietojen ja asiakirjojen julkistamisen tavasta sekä siitä, missä määrin kolmannet tahot voivat luottaa julkaistuun tietoon. Direktiivin 4 artikla koskee tietojen ja asiakirjojen kieltä. Rekisterin jäsenvaltion virallisella kielellä toimitettujen asiakirjojen ohella voidaan vapaaehtoisesti julkaista asiakirjat millä tahansa EU-jäsenvaltion kielellä. Jäsenvaltiot voivat edellyttää, että niistä toimitetaan samalla virallinen käännös.

¹ Euroopan neuvoston ja parlamentin direktiivi, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi (2009/101/EY)

Pääomadirektiivi² sisältää säännöksiä niin sanotun julkisen osakeyhtiön perustamisesta, yhtiön pääomasta ja sen pysyvyydestä sekä pääomasijoittajien suojasta. Direktiivissä on lisäksi säännöksiä yhtiöjärjestyksen vähimmäissisällöstä sekä Direktiivin merkittävimmät säännökset koskevat julkisen yhtiön vähimmäisosakepääomavaatimusta, osakepääoman korottamista ja osakkeenomistajan etuoikeutta uusiin osakkeisiin, osakepääoman alentamista, voitonjakoa sekä omien osakkeiden hankkimista. Direktiivin tavoitteena on yhdenmukaistaa sekä osakkeenomistajien välisiä että osakkeenomistajien ja sivullisten välisiä suhteita koskevat perussäännöt pääomayhtiöissä, jotka kääntyvät varainhankinnassaan yleisön puoleen.

Sulautumisdirektiivin³ sääntelyn kohteena ovat julkisten osakeyhtiöiden kansalliset sulautumiset. Direktiivissä säännellään kolmen tyyppisiä sulautumisia: hankkimalla tapahtuva sulautuminen eli absorptiofuusio, sulautuminen perustamalla uusi yhtiö eli kombinaatiofuusio sekä tytäryhtiöfuusio. Direktiivin lähtökohtana on, että sulautuvan yhtiön osakkeenomistajista tulee vastaanottavan yhtiön tai perustettavan uuden yhtiön osakkeenomistajia. Direktiivillä pyritään turvaamaan osakkeenomistajien riittävä tiedonsaanti ja velkojien suoja samoin kuin muiden ulkopuolisten mahdollisuudet saada tietoa sulautumisesta.

Jakautumisdirektiivissä⁴ säännellään kolmenlaisia julkisten osakeyhtiöiden jakautumisia: hankkimalla tapahtuvaa jakautumista, jakautumista perustamalla uusia yhtiöitä sekä edellä mainittujen yhdistelmiä. Sen tavoitteet ovat yhtenevät sulautumisdirektiivin tavoitteiden kanssa.

Sivuliikeditiivissä⁵ säädetään muista jäsenvaltioista ja EU:n ulkopuolisista valtioista olevien osakeyhtiöiden sivuliikkeitä koskevien tietojen ja asiakirjojen julkistamisesta sekä sivuliikettä koskevista tiedoista yhtiön toimintakertomuksessa. Direktiivin tavoitteena on suojata sekä sivuliikkeen perustaneen yhtiön osakkeenomistajia että niitä, jotka asioivat sivuliikkeen kanssa. Tarkoituksena on myös helpottaa sivuliikkeen perustamista toisiin jäsenvaltioihin.

² Euroopan Parlamentin ja neuvoston 2012/30/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa

³ Kolmas neuvoston direktiivi, annettu 9 päivänä lokakuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, osakeyhtiöiden sulautumisesta (78/855/ETY)

⁴ Kuudes neuvoston direktiivi, annettu 17 päivänä joulukuuta 1982, 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, osakeyhtiöiden jakautumisesta (82/891/ETY)

⁵ Yhdestoista neuvoston direktiivi, annettu 21 päivänä joulukuuta 1989, julkistamisvaatimuksista, jotka koskevat toisen valtion lainsäädännön alaisten, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden jäsenvaltioon avaamia sivuliikkeitä (89/666/ETY)

2.2. Keskus-, kauppaja- ja yhtiörekistereiden yhteenliittäminen

EU:n kansallisten kauppaja- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisestä on annettu direktiivi 2012/17/EU⁶, jäljempänä *yhteenliittämisdirektiivi*, jonka mukaisesti kansalliset rekisterit julkistavat osakeyhtiöistä tietyt vähimmäistiedot. Tietoihin mahdollistetaan pääsy Euroopan oikeusportaalin (*E-Justice Portal*) välityksellä. Lisäksi direktiivin mukaisesti jäsenvaltiot vaihtavat tietoa kansallisissa rekistereissä olevien yhtiöiden ja niiden sivuliikkeiden rekisteröintivaltioiden kesken. Tiedonvaihdon tarkoituksena on, että yhtiön sivuliikkeet poistetaan viipymättä muiden jäsenvaltioiden kaupparekisteristä, jos yhtiö poistetaan rekisteristä sen rekisteröintivaltiossa. Lisäksi jäsenvaltioiden rekisterit vaihtavat tietoa rajatylittävissä sulautumisissa ja jakautumisissa. Direktiivi on saatettava kansallisesti voimaan 8.6.2017 mennessä. Direktiivin täytäntöönpanosta annetaan erillinen hallituksen esitys vuoden 2017 alkupuolella, ja direktiivin säännökset on otettava huomioon myös kaupparekisterilakia uudistettaessa.

2.3. EU:n tietosuoja-asetus

Huhtikuussa 2016 hyväksyttiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus). Asetusta sovelletaan 25. päivästä toukokuuta 2018, ja se kumoaa henkilötietodirektiivin. Toisin kuin direktiivit, jotka tulee panna kansallisesti täytäntöön, Euroopan unionin asetuksia sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Asetukset ovat kaikilta osin velvoittavia. Siltä osin kuin henkilötietojen käsittely kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan, siitä ei tule säätää kansallisesti. Tietosuoja-asetukseen on kuitenkin jätetty etenkin julkiselle sektorille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän selvittämään henkilötietojen suojaa koskevan kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

Yksi tietosuoja-asetuksen tavoitteista on vahvistaa henkilön oikeuksia ja mahdollisuuksia valvoa henkilötietojensa käsittelyä. Henkilölle vahvistetaan myös tietyin edellytyksin uusi oikeus siirtää koneluettavassa muodossa henkilötietojansa rekisterinpitäjältä toiselle. Tietosuoja-asetus vahvistaa yksilöiden tiedollista itsemääräämisoikeutta. Esimerkiksi henkilötietojen käsittely voi edelleen perustua rekisteröidyn suostumukseen, mutta tietosuoja-asetus määrittää direktiiviä tarkemmin rekisteröidyn

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/17/EU direktiivien 89/666/ETY, 2005/56/EY ja 2009/101/EY muuttamiseksi keskus-, kauppaja- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisen osalta

suostumuksen edellytykset. Tietosuoja-asetuksessa säädetään myös erikseen, että suostumuksen voi milloin tahansa peruuttaa. Tietosuoja-asetus koskee yksityisen ja julkisen sektorin suorittamaa henkilötietojen käsittelyä. Tietosuoja-asetus ei muuta henkilötietojen suojan perusperiaatteita, mutta sääntely tarkentuu ja lisääntyy. Asetusta sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Kansallista lainsäädäntöä ei tule antaa siltä osin kuin asiasta säädetään EU-asetuksessa.

Tietosuoja-asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista. Tietosuoja-asetuksessa säädetään muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista (5 artikla), käsittelyn lainmukaisuudesta ja suostumuksesta (6–11 artiklat), rekisteröidyn oikeuksista käsittelyn läpinäkyvyyden, käsitteilystä ilmoittamisen, henkilötietoihin pääsyn, tietojen oikaisemisen, poistamisen ja siirtämisen osalta sekä vastustusoikeuden osalta (12–22 artiklat), rekisteröidyn oikeuksien rajoituksista (23 artiklat), rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijästä ja heidän yleisistä velvollisuuksista (24–31 artiklat), henkilötietojen turvallisuudesta (32–34 artiklat), tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista ja ennakkokuulemisesta (35–36 artiklat), tietosuojavastaavasta (37–39 artiklat), käytännesäännöistä ja sertifioinnista (40–43 artiklat), henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille (44–50) artiklat, kansallisista ja EU-tason valvontaviranomaisista ja niiden yhteistyöstä (51–76 artiklat), oikeussuojakeinoista, vastuista ja seuraamuksista (77–84 artiklat) sekä tietojenkäsittelyn erityistilanteista sisältäen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden, asiakirjajulkisuuden, henkilötunnukset, työsuhteen, arkistointi, tutkimus ja tilastointitarkoitukset, salassapitovelvollisuuden sekä kirkot ja muut uskonnolliset yhdistykset (85–91 artiklat).

Henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista säädetään tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa. Käsittelylle asetetaan vaatimukset lainmukaisuudesta, kohtuullisuudesta ja läpinäkyvyydestä, käyttötarkoitussidonnaisuudesta, tietojen minimoinnista, täsmällisyydestä, säilytyksen rajoittamisesta sekä eheydestä ja luottamuksellisuudesta. Käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään asetuksen 6 artiklassa. Lainmukaisia käsittelyperusteita ovat rekisteröidyn suostumus, sopimuksen täytäntöönpano tai sopimusta edeltävät toimien tekeminen rekisteröidyn pyynnöstä, rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaaminen sekä rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen. Lisäksi lainmukaisen käsittelyperusteen muodostaa se, että käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi sekä se, että käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tällöin käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai jäsenvaltion laissa, jossa on säädettävä myös käsittelyn tarkoituksesta.

Suostumuksesta säädetään asetuksen 7 artiklassa. Rekisteröidyn suostumus on yksi käsittelyperuste henkilötietolaissa ja henkilötietodirektiivissä. Tietosuoja-asetus

kuitenkin tarkentaa suostumuksen edellytyksiä. Asetuksen 4 artiklan mukaan suostumuksella tarkoitetaan mitä tahansa vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että rekisteröity on antanut suostumuksen henkilötietojensa käsittelyyn. Jos rekisteröity antaa suostumuksensa kirjallisessa ilmoituksessa, joka koskee myös muita asioita, suostumuksen antamista koskeva pyyntö on esitettävä selvästi erillään muista asioista helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa, ja peruuttamisen on oltava yhtä helppoa kuin suostumuksen antamisen.

Tietosuoja-asetukseen on jätetty jonkin verran kansallista liikkumavaraa, jonka perusteella kansallisen lainsäädännön tarkistustyötä tehdään parhaillaan oikeusministeriön johdolla. Koska oikeusministeriön työ on edelleen käynnissä, työryhmä ei ole arvioinut tietosuoja-asetuksen edellyttämiä muutoksia kaupparekisterisäätelyyn. Tietosuoja-asetukseen on kiinnitettävä huomiota esityksen jatkovalmistelussa.

2.4. eIDAS – asetukset

Sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 910/2014 (jäljempänä *eIDAS-asetus*). Tässä asetuksessa perustettiin sähköisen tunnistamisen yhteentoimivuusjärjestelmä, jonka tavoitteena on mahdollistaa tulevaisuudessa se, että toisessa jäsenvaltiossa myönnettyillä sähköisillä tunnistamisvälineillä voidaan tunnistautua toisen jäsenvaltioiden julkisiin tai yksityisiin sähköistä tunnistamista vaativiin palveluihin. EU:n laajuinen sähköisen tunnistamisen yhteentoimivuusjärjestelmä on edellyttänyt EU:n tasolla sähköisen tunnistamisen yhteisten varmuustasojen määrittelyn. Asetuksen mukaan julkisen hallinnon on hyväksyttävä sähköisten palveluidensa käytössä myös varmuustasoltaan vastaavien toisen jäsenvaltion tunnistamisvälineiden käyttö syksystä 2018 lukien.

Jäsenvaltioiden viranomaisten on tunnustettava toisen jäsenvaltion komissiolle ilmoittamat sähköisen tunnistamisen menetelmät. Tunnistamispalveluiden tarjoajat päättävät itse, ilmoitetaanko heidän tunnistuspalvelunsa komissiolle rajat ylittävää tunnistamista varten. Yksinkertaistettuna tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että komissiolle ilmoitetut ruotsalaiset vahvat sähköiset tunnistukset kelpaavat suomalaisiin julkishallinnon palveluihin ja vastaavasti suomalaiset tunnistamisen välineet hyväksytään vastaaviin ruotsalaisiin palveluihin. Tämänhetkisiä suomalaisia vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä ovat verkkopankkitunnukset (TUPAS), teleyritysten mobiilivarmenteet ja

Väestörekisterikeskuksen kansalais-, organisaatio-, sosiaali- ja terveydenhuollon varmenteet (Viestintäviraston rekisteri tunnistamispalvelun tarjoajista). Eikä muukaisia luottamuspalveluita ovat muun muassa sähköiset allekirjoitukset, sähköiset leimat, sähköiset aikaleimat, sähköiset rekisteröidyt jakelupalvelut ja verkkosivustojen todentaminen.

Asetuksella parannetaan luottamuspalveluiden luotettavuutta ja tietoturvaa EU-alueella. Luottamuspalveluita koskevat vaatimukset tulevat suoraan asetuksesta. Suurin osa luottamuspalveluista on käyttäjille näkymättömissä palvelujen rakenteissa. Tällaisia, ovat esimerkiksi sähköisiin allekirjoituksiin liitettävät aikaleimat. Väestörekisterikeskuksen tarjoama sähköisiin allekirjoituksiin tarkoitettu laatuvarmenne on yksi esimerkki tällaisista luottamuspalveluista (Viestintäviraston rekisteri laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista). Luottamuspalveluita tarjoavat voivat hakea palvelulleen viranomaishyväksyntää Viestintävirastolta.

3. Suhde muihin esityksiin ja hankkeisiin

3.1 Kansallinen palveluarkkitehtuuri ja yhteiset tukipalvelut

Kansallinen palveluarkkitehtuuri luo yhteentoimivan digitaalisten palvelujen infrastruktuurin, jonka avulla tiedon siirto organisaatioiden ja palvelujen välillä on helppoa. Ohjelmassa luodaan kansallinen palveluväylä (tiedon välityskerros), kansalaisten, yritysten ja viranomaisten tarvitsemat yhteiset palvelunäkymät, uusi kansallinen sähköinen tunnistusratkaisu sekä kansalliset ratkaisut organisaatioiden ja luonnollisten henkilöiden roolien ja valtuutusten hallintaan. Kansallista palveluarkkitehtuuria rakennettaessa otetaan huomioon kansalliset tietoturvasuutta koskevat säädökset ja ohjeet sekä kehitetään tarvittavat tietoturvaratkaisut. Kansalliseen palveluarkkitehtuuriin kuuluvista tukipalveluista ja niiden käyttövelvollisuudesta säädetään hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetussa laissa (571/2016). Käyttövelvoitetujen organisaatioiden on otettava käyttöön Palveluväylä, Palvelutietovaranto, Palvelunäkymät, Tunnistaminen ja Viestinvälitys. Asiointivaltuudet -palveluun ei ole nimenomaista käyttövelvoitetta, vaikka se kuuluu samaan kokonaisuuteen.

Kansallinen palveluväylä. Palveluväylä (Suomi.fi) on standardoitu tiedonsiirtokanava, joka tarjoaa vakioidun tavan tietojen siirtoon organisaatioiden välillä sekä mahdollistaa turvallisten palvelukokonaisuuksien rakentamisen. Palveluun liittyminen ja käyttäminen on maksutonta kaikille, myös yksityiselle sektorille. Kukin asiakas maksaa omat käyttöönottokustannuksensa. Suomi.fi -palveluväylä perustuu X-Road teknologiaan ja se koostuu:

1. tiedonvälityskerroksesta
2. tiedonvälityspalvelusta

Tiedonvälityskerros määrittää, miten tietoja ja palveluja välitetään eri tietojärjestelmien välillä. Tiedonvälityspalvelu mahdollistaa muiden palveluun liittyneiden organisaatioi-

den palveluiden ja tietovarantojen hyödyntämisen. Tiedonvälitys tapahtuu organisaatioiden liityntäpalvelimien ja palvelun keskuspalvelimien välillä.

Suomi.fi-tunnistaminen mahdollistaa Suomen ja EU-kansalaisen sähköisen tunnistamisen tietoturvallisesti erilaisia tunnistusvälineitä, kuten pankkitunnistusta ja mobiilivarmennetta hyödyntäen.

Tunnistuspalvelu tarjoaa markkinaehtoiset tunnistusvälineet asiointipalveluiden käyttöön. Vahvoja tunnistusvälineitä ovat henkilökortti, pankkitunnukset ja mobiilivarmenne. Tunnistusvälineet jaetaan eIDAS luokittelun mukaisesti kolmeen eri tasoon, joista organisaatio valitsee asiointipalvelukohtaisesti haluamansa tunnistusvälinetasot, joiden välineillä asiointi on mahdollista asiointipalvelussa. Tunnistuspalvelu on tarkoitettu valtion hallintoviranomaisten, virastojen ja laitosten, liikelaitoksien, kunnallisten viranomaisten, tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöelinten käyttöön. Tällä hetkellä yleisimmin käytetty tunnistamistapa on verkkopankkitunnusten käyttö. Suurin osa eli 99 % kansalaisista tunnistetaan tällä hetkellä verkkopankkitunnuksien avulla.

Valtuutuspalvelu. Suomi.fi-asiointivaltuudet-palvelun avulla voidaan luotettavasti tarkistaa henkilön tai yrityksen valtuudet, valtakirjat ja oikeudet asioida sähköisesti toisen henkilön tai edustamansa yrityksen puolesta. Asiointioikeus voi syntyä perustuen lakiin tai viranomaisen toimesta (esimerkiksi PRH rekisteröi yrityksen ja sen nimikirjoittajat kaupparekisteriin). Valtuutuspalvelu käyttää yrityksen tai yhteisön asiointivaltuuksien pohjatietona kaupparekisteriin merkittyjä edustamisoikeuksia ja nimikirjoitusoikeuksia.

Asiointioikeus voi muodostua myös keskinäiseen luottamukseen perustuen, esimerkiksi valtuuttaja (henkilö tai yritys) valtuuttaa henkilön tai yrityksen toimimaan puolestaan määrätyssä asiassa. Tätä tarkoitusta varten asiointivaltuudet -palvelu sisältää sähköisen valtuusrekisterin. Sähköisen valtuusrekisterin avulla asiointivaltuutus voidaan kohdentaa tarkemmalle tasolle sekä valtuuttajan ja valtuutetun keskinäiseen luottamukseen perustuvana. Valtuus luodaan valtuusrekisteriin sähköisen valtuutuksen (sähköisen valtakirjan) avulla.

Palvelunäkymät. Palvelunäkymät tarjoaa julkishallinnon asiakkaille pääsyn palveluihin, omiin tietoihin ja sähköisiin viesteihin helposti yhdestä paikasta. Palvelussa käyttäjälle näytetään Palvelunäkymissä häneen itseensä tai hänen edustamaansa yritykseen liittyvät tiedot julkishallinnon rekistereistä henkilön tai yhteisön yksilöivällä tunnistella (esim. henkilötunnus, y-tunnus). Palvelu mahdollistaa sen, että kansalainen, yritys tai yhteisön edustaja pystyy hakemaan kootusti palveluja ja niiden tietoja helposti eri rooleissa (kansalainen, yritys, viranomainen). Lisäksi tavoitteena on, että asiakas voi käyttää sähköisen asiointipalveluja kertakirjautumisella (tämä osio otetaan käyttöön vuoden 2017 loppuun mennessä).

Palvelunäkymän kautta kirjautunut käyttäjä saa itselle tai edustamalleen yritykselle tai yhteisölle toimitetut sähköiset tiedoksiannot ja päätökset ja hänellä on mahdollisuus viestiä eri organisaatioiden kanssa. Lisäksi käyttäjä saa muitakin herätteitä ja suosituksia itselle tai organisaatiolleen tarkoitetuista palveluista.

Viestinvälityspalvelu. Suomi.fi-viestinvälitys on viranomaisten keskitetty viestiopeeraattori, joka vastaa viestien toimittamisesta käyttäjälle ja käyttäjän valitsemaan kanavaan. Se mahdollistaa viranomaisten sähköisen tiedoksiantoviestinnän formaatista riippumatta. Palvelunäkymän Omat viestini -osio tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden sähköiseen viranomaisviestintään. Käyttäjät voivat lukea heille tulleita viestejä kirjaututtuaan Suomi.fi-palvelunäkymiin vahvalla sähköisellä tunnisteella. Palvelu tulee kaikille viranomaisviestejä vastaanottaville käyttäjille ilman erillistä käyttöönottoa, mutta edellyttää palvelussa annettua suostumusta. Jos käyttäjä haluaa viranomaisviestinnän paperisena, palveluun tallentuu vain tieto lähetystä paperikirjeestä ja sen läheteestä viranomaisesta.

3.2. Rahanpesulainsäädännön uudistus

EU:n IV rahanpesudirektiivin uudistamisen yhteydessä jäsenvaltioiden on perustettava keskitetty rekisteri, johon kerätään yritysten ja muiden oikeushenkilöiden omistajia ja niissä määräysvaltaa käyttäviä luonnollisia henkilöitä koskevia tietoja (HE 228/2016 vp). Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että direktiivin edellyttämät tiedot kerätään osana PRH:n kauppaa-, yhdistys- ja säätiörekisterin pitoa, eikä uutta erillistä rekisteriä muodostu. YTJ toimii keskitetysti tietopalveluna ja asiointikanavana, mistä syystä yhdistysrekisteri liitetään samalla osaksi YTJ:ää. Rahanpesulainsäädännössä tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka suoraan tai välillisesti omistaa oikeushenkilössä yli 25 % omistusosuuden tai käyttää oikeushenkilössä yli 25 % äänivaltaa. Välillisessä omistuksessa tarkastellaan luonnollisia henkilöitä, jotka käyttävät kyseistä määräysvaltaa toisten oikeushenkilöiden välityksellä tai muulla keinoin.

Rahanpesulainsäädännön uudistuksen yhteydessä ehdotetaan lisäksi, että yhdistysten, säätiöiden, uskonnollisten yhdyskuntien, asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osalta tosiasiallisena edunsaajana pidetään rekisteriin merkityjä hallituksen jäseniä, eikä direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä synny uusia rekisteröintivelvoitteita. Sen sijaan muut rekisteristä puuttuvat tiedot kerätään PRH:n kaupparekisteriin. Kaupparekisteristä puuttuu nykyään omistajia ja määräysvaltasuhteita koskevat tiedot, joten rekisterin perustamisen yhteydessä kerätään arviolta 300 000 yrityksen tiedot. Tällaisen ilmoitusmäärän käsittely paperimuodossa aiheuttaisi kohtuuttoman maksutaakan yrityksille ja hallinnollista työtä viranomaiselle. Siksi

ilmoitukset tehdään pelkästään sähköisesti. Tietoja ei tarkasteta, vaan ne rekisteröivät automaattisesti. Tietojen luotettavuus perustuu siihen, että ilmoituksen tekijä tunnustetaan sähköisesti ja asiointivaltuudet tarkastetaan. Tietojärjestelmien rakentaminen katetaan budjettivaroin, eikä asiakkailta peritä käsittelymaksuja omistajien ja tosi-asiallisten edunsaajien ilmoittamisesta.

Työryhmä ei ole arvioinut uudelleen em. rahanpesulainsäädännöstä aiheutuvia muutoksia kaupparekisteriä koskevaan sääntelyyn, vaan esitetyt lainsäädäntömuutokset on huomioitu työryhmän muistiossa sisällöltään sellaisina, kuin ne ovat rahanpesulainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä.

3.3. Osakeyhtiölaki

Oikeusministeriö julkaisi keväällä 2016 osakeyhtiölain toivuudesta ja muutostarpeista laaditun arviomuistion, jossa esitettiin useita ehdotuksia elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi, digitalisoinnin mahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä sääntelyn sujuvoittamiseksi ja normien purkamiseksi. Arviomuistiosta on laadittu lausuntoyhteenveto, joka on saatavilla oikeusministeriön verkkosivuilla. (<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/yhtiooikeus/osakeyhtiolainmuutostarve.html>)

Osa arviomuistion ehdotuksista liittyy läheisesti sekä kaupparekisterilain että kaupparekisterin järjestelmien ja käytäntöjen kehittämiseen. Kaupparekisterilain ja osakeyhtiölain kehittäminen on jatkossa tarpeen sovittaa yhteen muun muassa yhtiöiden rekisteri-ilmoitusten ja tietopalveluiden digitalisoinnin ja käsittelyn automatisoinnin toteuttamiseksi. Seuraavassa on esitetty kaupparekisterin kehittämisen kannalta keskeisimpiä osakeyhtiölain muutosehdotuksia ja niitä koskevaa lausuntopalautetta.

Yksityisten osakeyhtiöiden pääomavaatimus. Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat arviomuistion ehdotusta yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poistamisesta tai alentamisesta yhteen euroon. Nykyisestä vähimmäispääomavaatimuksesta luopumisen arvioitiin mm. helpottavan yritystoiminnan aloittamista, osakeyhtiön sähköisen rekisteri-ilmoituksen yksinkertaistamista sekä ilmoitusten käsittelyn automatisointia. Toisaalta nykyisellä 2 500 euron pääomavaatimuksella ei käytännössä arvioitu olevan merkitystä velkojensuojan kannalta.

Vähimmäispääomavaatimuksen poiston tai alentamisen jatkovalmistelu ja voimaantulo on tarkoituksenmukaisinta sovittaa yhteen kaupparekisterin kehittämisen kanssa siten, että yhtiön perustamisen helpottamista koskevat mahdolliset tietojärjestelmien

muutokset voidaan toteuttaa yhdellä kerralla mahdollisimman tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Osakemerkinnän rekisteröinnin edellytykset ja osakkeiden maksaminen. Arviomuistiossa ehdotettiin yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksun todentamisen edellytysten keventämistä. Enemmistö lausunnonantajista kannatti ehdotusta ja arvioi sen helpottavan yksityisen yhtiön perustamista. Yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksun todentamista koskevan sääntelyn todettiin olevan esimerkki julkisia yhtiöitä koskevan EU-lainsäädännön tarpeettomasta ulottamisesta kaikkiin osakeyhtiöihin. Toisaalta apporttiomaisuudesta annettavasta selvityksestä luopumisen vaikutuksia ehdotettiin vielä tarkemmin selvitettäväksi jatkovalmistelussa.

Uudistus olisi tarkoituksenmukaisinta sovittaa yhteen kaupparekisterin uudistuksen kanssa siten, että se voidaan toteuttaa mahdollisimman vähäisin kustannuksin.

Sopimusvapauden lisääminen ja kaupparekisterimerkinnät. Arviomuistiossa ehdotettiin myös osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistamista tai vähentämistä sekä mahdollisuutta määrätä yhtiön omaisuuden panttauskiellosta yhtiöjärjestyksessä. Ehdotuksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti, mutta niiden todettiin edellyttävän monelta osin arviomuistiot pidemmälle menevää selvittämistä jatkovalmistelussa. Mahdolliset uudistukset on otettava huomioon kaupparekisterin tietojärjestelmän kehittämisessä siten, että rekisteriin voidaan merkitä riittävät tiedot kaikista hankinta- ja luovutusrajoituksista ja/tai yhtiön omaisuuden panttauskiellosta.

Yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden selventäminen. Enemmistö lausunnonantajista kannatti arviomuistion ehdotusta yhtiön nimenkirjoitusoikeuden selventämisestä. Uudistuksen toteuttamista pidettiin kiireellisenä mm. sähköisten palveluiden kehittämisen kannalta. Toisaalta selventämistä pidettiin vaativana tehtävänä, jonka yhteydessä on otettava huomioon myös tarve välttää tarpeetonta oikeudellista epävarmuutta. Uudistuksella olisi toteutuessaan merkitystä myös kaupparekisteriuudistuksen ja sähköisten palveluiden kehityksen kannalta, minkä vuoksi mahdollisen toteutuksen aikataulussa on otettava huomioon kaupparekisteriuudistus ja sähköisten palveluiden kehitys.

Yksityisen osakeyhtiön purkaminen. Perustamisen helpottamisen lisäksi ehdotettiin helpotettavaksi myös yhtiön purkamista. Arviomuistion mukaan yksityinen osakeyhtiö olisi voitava purkaa myös siten, että velat maksetaan toiminnan aikana, purkamispäätös ilmoitetaan ja merkitään kaupparekisteriin ja nettovarot saa jakaa määräajan kuluessa purkamispäätöksen rekisteröinnistä. Suurin osa lausunnonantajista kannatti vaihtoehtoista kevennettyä purkumenettelyä yksityisille osakeyhtiöille. Jatkovalmistelun yhteydessä on tarpeen vielä arvioida ehdotuksen vaikutuksia purettavan yhtiön velkojien suojaan.

Kaupparekisterityöryhmän arvion mukaan osa kaupparekisterin vanhentuneista tiedoista johtuu siitä, että osakeyhtiön purkumenettely koetaan tarpeettoman raskaaksi erityisesti pienimmissä yhtiöissä. Kevennetyllä purkumenettelyllä olisi siten mahdollista parantaa kaupparekisteritietojen ajantasaisuutta lisäämättä merkityksellisesti viranomaisten resurssien tarvetta. Ehdotuksella voi toteutuessaan olla merkitystä kaupparekisterin käsittelyjärjestelmän kehittämisen kannalta.

Tilinpäätöstietojen ajantasaisuus. Arviomuistiossa todettiin kaupparekisterin nykyisen uhkasakkomenettelyn soveltuvan huonosti tilinpäätöksen toimitusvelvollisuuden valvontaan, erityisesti valvonnan automatisointiin. Useimmissa Euroopan maissa todettiin olevan käytössä viivästymismaksu. Valvontakeinojen arvioinnin todettiin muistiossa kuuluvan kaupparekisterilainsäädännön uudistamista valmistelevalle työryhmälle. Lausuntopalautteessa viivästymismaksu arvioitiin toimivammaksi kannustimeksi tilinpäätöksen toimitusvelvollisuuden valvontaan kuin uhkasakko. Toisaalta esitettiin selvitettäväksi, millä tavalla sähköisten tilinpäätöstietojen käyttöönotolla voidaan muuten parantaa tilinpäätöstietojen toimittamisen ajantasaisuutta.

3.4. Yritysturvallisuus ja harmaan talouden torjunta

Yritysturvallisuus. Valtioneuvosto teki 14.6.2012 periaatepäätöksen kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, jonka nimi on ”Turvallisempi huomina”. Ohjelmassa on kuvattu arjen turvallisuuden tilanne ja haasteet ja päätetty 64 toimenpiteestä, jotka toimeenpannaan osana eri hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua, tulosoajasta ja alueellista ja paikallista turvallisuusyhteistyötä ja suunnittelua. Yhtenä osa-alueena periaatepäätöksessä arvioitiin kaupparekisterin turvallisuuden lisäämistä. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä arvioi ohjelman mukaisesti keinoja parantaa kaupparekisteriasioinnin turvallisuutta (*Yritysturvallisuuden kehittäminen kaupparekisterin käytössä, TEM julkaisuja 14/2014*). Työryhmä kiinnitti huomiota siihen, että paperiasiointiin sisältyy sähköistä asiointia suurempia riskejä, kun asiakasta ei pystytä luotettavasti tunnistamaan. Työryhmä piti sähköiseen asiointiin siirtymistä keskeisenä asioinnin turvallisuuden parantamisessa. Lisäksi ehdotettiin, että yritykselle tulisi mahdollisuus ilmoittaa sitovasti, että sitä koskevia ilmoituksia voi jatkossa tehdä vain sähköisesti ja että maksullisena lisäpalveluna nykyisin saatava hälytyspalvelu laajennettaisiin koskemaan kaikkia kaupparekisteri-ilmoituksia. Lisäksi työryhmä piti tärkeänä selvittää mahdollisuudet kaksisuuntaiseen asiointiin sähköisesti. Asiaa oli tarkoitus arvioida tarkemmin kaupparekisterin kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kansallisen palveluarkkitehtuuriin on sittemmin lisätty yhtenä osa-alueena yrityksen palvelunäkymä ja viestinvälityspalvelu, joka mahdollistaa kyseisen toiminnallisuuden tulevaisuudessa ilman sähköpostiosoitteiden keräämistä. Työryhmä on otta-

nut työssään huomioon aikaisemmassa valmistelussa esiin nostetut kehittämiskohteet.

Harmaan talouden torjunta. Valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016–2020. Tavoitteena on vähentää sekä kansallista että kansainvälistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta Suomessa. Strategialla pyritään edistämään sellaisia hankkeita, joiden päämääränä on parantaa yritysten mahdollisuuksia terveeseen kilpailuun sekä helpottaa yritysten julkisten velvoitteiden hoitamista. Strategian toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa ensisijaisesti viranomaistoimintaa kehittämällä. Strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi on laadittu toimenpideohjelma, josta ilmenee konkreettiset toimenpiteet ja niiden tavoitteet, vastuutahot, aikataulu sekä keinot toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi. Toimenpideohjelma hyväksyttiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 7.6.2016. Yhtenä toimenpiteenä päätettiin selvittää varattomaksi todettujen yritysten aiheuttamia ongelmia. Valtakunnanvoudinvirasto on asettanut työryhmän selvittämään ongelman laajuutta ja varattomaksi todettujen yritysten aiheuttamia ongelmia (Valtakunnanvoudinvirasto 513/49/16). Yhtenä mahdollisena ratkaisuna on pidetty varattomaksi todettujen yhtiöiden poistamista kaupparekisteristä. Koska Valtakunnanvoudinviraston selvitystyö on toistaiseksi kesken, työryhmä ei tässä vaiheessa ota kantaa mahdollisiin jatkoehdotuksiin.

3.5. ASREK - Sähköinen asunto-osakerekisteri

Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt hankkeen sähköisen asunto-osakerekisterin perustamiseksi (MMM024:00/2016). Sähköinen asunto-osakerekisteri olisi uusi perusrekisterin luonteinen rekisterijärjestelmä, jonka avulla voidaan rekisteröidä asunto-osakkeilla hallittavia osakehuoneistoja koskevat tiedot ja omistajamerkinnot sähköisesti. Rekisteri mahdollistaisi sähköisen asunto-osakkeiden omistuksen siirron ja panttauksen sekä monipuoliset asunoihin ja yhtiöihin liittyvät tietopalvelut. Hankkeen toteuttamisen yhteydessä on tarkoitus korvata paperiset osakekirjat sähköisillä merkinnöillä sekä turvata omistajamerkinnoille julkinen luotettavuus siirtymäajan jälkeen. Tarkoituksena on lisäksi, että asunto-osakeyhtiöiden ja huoneistojen keskeiset arvoon vaikuttavat tekniset ja taloudelliset tiedot ovat saatavissa yhden palvelun kautta. PRH hallinnoi ASREK – hankkeen kannalta merkityksellistä tietoa asunto-osakeyhtiöistä ja niiden yhtiöjärjestyksistä. Yhtiöjärjestyksen huoneistoselitelmissä yksilöidään osakkeet ja ne huoneistot ja muut tilat, joiden hallintaan osakkeet oikeuttavat. Toisaalta kaupparekisteritiedot ovat merkityksellisiä myös omistajia koskevissa tiedoissa, kun osakkeet ovat PRH:n rekisteröimän oikeushenkilön hallussa. ASREK – hanke koskee kaupparekisteriä ensisijaisesti asunto-osakeyhtiöiden näkökulmasta, mutta projektilla saattaa olla yleisempiäkin vaikutuksia kaupparekisteriin esimerkiksi

siinä, miten tietoja jatkossa muunnetaan rakenteelliseen muotoon. ASREK hankkeen liitynnät kaupparekisteriin käsitellään tarkemmin ASREK – hankkeen yhteydessä.

3.6. Tavaramerkkilaki ja toiminimilaki

Työ- ja elinkeinoministeriössä on vireillä tavaramerkkilain kokonaisuudistuksen valmistelu. Kokonaisuudistuksella saatetaan voimaan uusi tavaramerkkidirektiivi. Lisäksi tavaramerkkilain on todettu olevan myös muilta osin kokonaisuudistuksen tarpeessa. Työryhmä arvioi samalla myös toiminimilain muutostarpeita, mikä liittyy toisaalta läheisesti kaupparekisterin tehtäviin ja kaupparekisterilain uudistamiseen.

Tavaramerkkilain uudistamisen yhteydessä on nostettu esiin kaksi toiminimiin liittyvää ongelmaa. Ensinnäkin, toiminimien on katsottu muodostavan liian laajoja esteitä tavaramerkkien rekisteröinnille erityisesti, koska kaupparekisteriin voi ilmoittaa yrityksen toimialaksi ns. yleistoimialan (kaikki laillinen liiketoiminta tms.). Yleensä yrityksen tosiasiallinen toimiala on kuitenkin huomattavasti tätä suppeampi. Lisäksi toiminimiä ja tavaramerkkejä koskevat ratkaisukäytännöt poikkeavat toisistaan, mikä toisinaan joutaa toisistaan poikkeaviin ratkaisuihin tavaramerkkejä ja toiminimiä rekisteröitäessä. Koska tavaramerkkejä ja toiminimiä tutkitaan rekisteröintivaiheessa suhteessa toisiinsa, käytäntöjen tulisi kuitenkin olla mahdollisimman yhdenmukaisia. Lisäksi tavaramerkkilain uudistamisen yhteydessä otetaan käyttöön hallinnollinen menettely tavaramerkkirekisteröinnin kumoamiseksi. Kun tavaramerkki ja toiminimi antavat samantyyppistä yksinoikeussuojaa ja niitä tutkitaan rekisteröintivaiheessa suhteessa toisiinsa, voitaisiin menettely laajentaa koskemaan myös toiminimiä. Näitä kysymyksiä voidaan arvioida yksityiskohtaisemmin tavaramerkkilain ja toiminimilain uudistuksen yhteydessä

Tavaramerkkilain kokonaisuudistuksen yhteydessä arvioidaan myös, säilyykö viranomaisen suorittama tavaramerkin estetutkimus yhtä laajana kuin se on tällä hetkellä, vai tulisiko osa rekisteröintiesteistä jättää tutkimatta, jolloin mahdolliset riidat käsiteltäisiin jälkikäteen. Toiminimen rekisteröinti liittyy yleensä yrityksen perustamiseen, jolloin toiminimen tutkimiseen käytetty aika heijastuu myös yrityksen perustamisilmoituksen käsittelyaikaan. Siksi kysymys toiminimen estetutkimuksen laajuudesta on oleellinen kaupparekisteriuudistuksen kannalta, ja sitä on käsitelty jäljempänä.

4. Sidosryhmien palaute kehittämistarpeista

4.1 Verkkokeskustelusta ja kuulemistilaisuudessa saatu palaute

Väliraportin ehdotukset 9.5.2016. Työryhmä laati väliraportin (*Kaupparekisterin kehittämistavoitteet ja keskeiset kehittämissuositukset*), joka julkaistiin 9.5.2016. Työryhmän väliraportissa oli 14 alustavaa kehittämissuositusta, jotka jaettiin viiteen eri kokonaisuuteen:

Ensimmäinen kokonaisuus koski rekisteröintimenettelyä. Työryhmä ehdotti, että rekisteröintimenettelyä kevennetään ja siirrytään sähköiseen ilmoittamiseen. Työryhmä arvioi, että sähköiseen asiointiin siirrytään ajan myötä joka tapauksessa ja esitti että keinoja arvioidaan tarkemmin. Työryhmä ehdotti myös, että ilmoitusten käsittely automatisoidaan yksinkertaisissa asioissa, kun ilmoitus tehdään sähköisesti. Samalla näissä asioissa luovuttaisiin liitteiden toimittamisesta. Toiminimitutkimuksessa työryhmä pohti, tulisiko toiminimen estetutkimuksesta luopua rekisteröinnin yhteydessä, mutta päätyi ehdottamaan nimitutkimuksen säilyttämistä. Sen sijaan työryhmä ehdotti, että toiminimen ilmainen ennakkotutkimus tulisi mahdolliseksi ja että otettaisiin käyttöön menettely toiminimen hallinnolliseksi kumoamiseksi.

Toinen kokonaisuus koski tietojen käyttöä. Työryhmä ehdotti, että tietojen käytettävyyttä lisätään ja että kaupparekisteritiedot tarjotaan asiakkaalle maksutta. Näin voitaisiin lisätä tietojen käyttöä nykyisestä ja mahdollistaa uutta liiketoimintaa. Tietojen käytön lisäämisen ajateltiin myös lisäävän niiden ajantasaisuutta. Tietojen käytön lisäksi työryhmä ehdotti, että sähköisen rajapinnan kautta tulisi jatkossa mahdollistaa myös tietojen ilmoittaminen rekisteriin niin, että yksityiset palveluntarjoajat voisivat halutessaan toimia rajapinnan kautta. PRH vastaanottaisi vaaditut tiedot vakiomuodossa. Yksityisiin asiointipalveluihin voitaisiin näin yhdistää myös muita yksityisiä palveluita, joita ei viranomaisen toimesta voida tarjota.

Kolmas kokonaisuus koski hallitusohjelman kirjausta siitä, että tiedot ilmoitetaan viranomaiselle vain kerran. Kaupparekisterin osalta ehdotus tarkoittaisi sitä, että kaupparekisteri toimisi valtionhallinnossa yritysten perustiedon lähteenä. Työryhmä ehdotti, että yritysten perustiedot muissa viranomaisissa päivitetään ilman eri ilmoitusta. Muut viranomaiset hakisivat tarvitsemansa tiedon joko suoraan sähköisen rajapinnan välityksellä omaan järjestelmäänsä tai sähköisen tietopalveluna kautta yksittäistapauksissa. Ehdotuksen toteuttaminen edellyttää, että samalla luovutaan lainsäädännössä olevista vaatimuksista toimittaa kaupparekisteriotteita viranomaisille.

Neljäs kokonaisuus koski yritysturvallisuuden ja tietojen ajantasaisuuden parantamista. Työryhmä ehdotti, että rekisteritiedot näytettäisiin yritykselle vuosittain ja yritys vahvistaisi jatkossa rekisteritietojen oikeellisuuden vuosittain. Lisäksi työryhmä ehdotti, että PRH lähettäisi sähköpostitse yrityksen vastuuhenkilölle tiedon ilmoituksen viereiltulosta ja rekisteröinnistä. Palvelu olisi kuitenkin vapaaehtoinen, koska sähköpostiosoitteen ilmoittaminen on vapaaehtoista. Työryhmä ehdotti myös, että PRH:lle annettaisiin valtuudet edellyttää vanhojen tai selvästi puutteellisten tietojen päivittämistä. Lisäksi uuden lain voimaantullessa kaupparekisteriin kerättäisiin puuttuvat henkilötunnukset. Tiedonkeruu koskisi yrityksiä jotka eivät ole ilmoittaneet henkilötunnusta eivätkä tehneet muutosilmoitusta vuoden 1994 jälkeen. Jatkossa henkilötunnus on välttämätön, jotta sähköinen asiointi tulee mahdolliseksi.

Viides kokonaisuus koski kaupparekisteritoiminnan rahoitusta. Työryhmä piti tärkeänä, että samalla kun rekisterinpitoa tarkastellaan kokonaisuutena, arvioidaan myös rekisterinpidon vaihtoehtoisia rahoitusmalleja. Lisäksi tulisi arvioida tarkemmin miten sähköiseen asiointiin siirtyminen parantaa PRH:n tuottavuutta.

Väliraportin julkaisun jälkeen työryhmä järjesti 18.5.2016 Patentti- ja rekisterihallituksen tiloissa avoimen keskustelutilaisuuden, johon osallistui noin 30 henkilöä. Keskustelutilaisuuden jälkeen käynnistettiin verkkokeskustelu osoitteessa vaikutalakiin.fi. Verkkokeskustelussa oli mahdollista kommentoida työryhmän yksittäisiä ehdotuksia sekä tehdä uusia ehdotuksia kaupparekisterin kehittämiseksi.

Keskustelutilaisuudessa saatu palaute. Keskustelutilaisuudessa 18.5.2016 työryhmän ehdotuksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti. Sähköisen asioinnin osalta keskusteltiin mm. muiden maiden tilanteesta. Tanskassa esimerkiksi sähköinen asiointi on ainoa asiointitapa. Keskustelussa tuotiin esiin, että asunto-osaakeyhtiöiden osalta Suomessa sähköistä asiointia rajoittaa tällä hetkellä asiointipalvelussa maksaminen. Kaupparekisteritiedon maksuttomuuteen suhtauduttiin myös myönteisesti. PRH on laajentamassa olemassa olevaa avoimen datan palvelua, mikä lisää maksuttomasti saatavan tiedon määrää. Kaupparekisteritiedon osalta kyse on osittain käytäntöjen kehittämisestä, ei pelkästään lainsäädäntömuutoksista. Tiedon avaamisen seurauksena PRH:n tietopalvelutulot vähenevät. Keskustelussa todettiin, että tietojen maksul-

lisuus voisi jatkossakin olla hyväksyttävää, jos tämä takaa palveluiden säilymisen korkealaatuisina ja niiden kehittämisen. Toisaalta tietojen maksuttomuus edistäisi tiedon käyttöä, toisaalta kuitenkin kustannuspaine siirtyisi nykyistä enemmän ilmoituksesta perittäviin maksuihin. Keskustelussa tuotiin esiin, että tiedon laadulla on myös suuri merkitys, joten asiaa tulisi tarkastella kokonaisvaltaisemmin kuin pelkän maksullisuuden kannalta.

Verkkokeskustelussa saatu palaute. Verkkokeskustelussa ehdotuksiin suhtauduttiin myös pääosin myönteisesti. Toisaalta palautetta ja kommentteja saatiin lukumääräisesti varsin vähän. Eniten kannatusta sai työryhmän ehdotus kaupparekisteritiedon tarjoamisesta asiakkaille maksutta. Keskustelussa tosin huomautettiin, että maksuttomuuden vastapainoksi vastaavaa rahoitusta olisi kerättävä muualta. Myös ehdotuksia asiointista sähköisten rajapintojen kautta sekä käsittelyn automatisoinnista kannatettiin. Samoin kannatusta saivat ehdotukset kaupparekisteriotteista luopumisesta ja rekisteriin merkityn tiedonsaannin lisääminen rekisterissä tapahtuvista muutoksista. Suurta osaa ehdotuksista ei kannatettu eikä vastustettu.

Verkkokeskustelussa oli lisäksi mahdollista tehdä uusia ehdotuksia kaupparekisterin kehittämiseksi. Keskustelussa ehdotettiin yritysmuodon muuttamisen helpottamista ja kokonaan englanninkielisen asiointin mahdollistamista. Kaupparekisterin poistomenettelyn vaihtoehtoksi ehdotettiin passiivirekisterin perustamista, jotta nähtäisiin onko yritys toiminnassa vai ei. Keskustelussa pohdittiin myös startup – yrittäjyyden ominaispiirteitä ja sitä, tulisiko tähän tarkoitukseen olla oma yritysmuotonsa. Yritysturvallisuuden parantamiseksi ehdotettiin mm. omistajamuutosten tekemistä viiveellä ja niiden nykyistä parempaa varmistamista. Yritysturvallisuutta koskevassa keskustelussa erityisesti sähköiseen asiointiin siirtymisen katsottiin parantavan asiointin turvallisuutta nykyisestä. Lisäksi ehdotettiin, ettei yrityksen osoite olisi jatkossa yleisöjulkisen tieto, vaan pelkästään viranomaiskäyttöön. Rahoituksen osalta keskustelussa kannatettiin varovaisesti vuosimaksun käyttöönottoa esim. jos summa olisi muutosilmoitusmaksun (380€) suuruinen.

4.2. Asiakaskysely

Taloustutkimus Oy toteutti työryhmän työn tueksi yritys-kyselyn, jolla haluttiin selvittää kaupparekisterin asiakkaiden näkemyksiä kaupparekisterin kehittämistarpeista ja työryhmän väliraportin alustavista kehittämisehdotuksista. Tutkimus suoritettiin 5.10.2016 –19.10.2016 välisenä aikana ja siihen haastateltiin 242 yritystä puhelimitse. Internetin välityksellä kyselyyn vastasi 1 524 yritystä. Yrityskyselyyn vastanneet olivat yritysten toimitusjohtajia (80 %) tai muita yrityksen johtohenkilöitä. Yritysmuodoltaan suurin osa vastanneista (97 %) oli osakeyhtiöitä. Lisäksi 11.10.–20.10.2016 välisenä aikana to-

teutettiin erillinen yrityskysely asunto-osakeyhtiöille. Taloustutkimus Oy haastatteli siinä 617 asunto-osakeyhtiötä internetin välityksellä. Kyselyyn vastanneet olivat pääasiassa asunto-osakeyhtiöiden isännöitsijöitä ja hallituksen puheenjohtajia. Kyselyjen vastauksia voidaan pitää suuntaa-antavina, koska kyselyyn vastanneiden erikokoisten yritysten ja toisaalta eri yritysmuotojen osalta saadut vastaukset ovat varsin yhtenevät. Toisaalta voidaan todeta, että yrityskyselyyn eivät vastanneet yksityiset elinkeinonharjoittajat ja toisaalta asunto-osakeyhtiöitä koskevaan kyselyyn vastasivat pääasiassa asunto-osakeyhtiöt joilla on isännöitsijä, eli käytännössä kooltaan keskimääräistä suuremmat yhtiöt.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä 59 % asioi kaupparekisterissä itse, 31 % asioita hoitaa tilitoimisto tai muu asiamies ja 9 % yrityksistä hoitaa asiointia osaksi itse ja osaksi asiamiehen kautta. Tilitoimiston tai muun asiamiehen käyttö on yleisempää kooltaan pienissä yrityksissä, kun suuret yritykset hoitavat useammin kaupparekisteriasiantia itse. Kyselyllä haluttiin selvittää mitä tietoja yritykset hakevat kaupparekisteristä ja mihin tarkoituksiin niitä käytetään. Yleisin tiedon käyttötarve (77 %) liittyy sen varmentamiseen, että yhteistyöyritys löytyy kaupparekisteristä. Lisäksi tietoja haettiin yrityksen yhteystiedoista (60 %), siitä kuka voi edustaa tiettyä yritystä (55 %) sekä tilinpäätöksistä (51 %). Kaupparekisteriin toimitettuja pöytäkirjoja tarvitsi vain 2 % vastanneista yrityksistä. Noin 30 % yrityksistä vastasi hakevansa tarvitsemansa yritystiedon kaupparekisterin sijaan yritys- ja luottotietoa tarjoavalta yritykseltä. Yrityksiltä kysyttiin myös, miten he varmentavat vastapuolen luotettavuutta. Vastanneista yrityksistä 76 % varmistaa että yritys löytyy kaupparekisteristä ja Verohallinnon ennakkoperintärekisteristä. Vastanneista 65 % tarkisti YTJ:stä tiedon siitä onko yhteistyöyrityksellä verovelkaa. Vain 4 % vastanneista katsoi, ettei vastapuolen luotettavuuden todentamisella ole merkitystä oman toiminnan kannalta.

Kyselyllä haluttiin myös selvittää, kuinka usein yritykset hakevat tietoa kaupparekisteristä. Suurin osa (50 %) vastanneista kertoi hakevansa tietoja muutaman kerran vuodessa. Kuukausittain tietoa haki 29 % vastanneista ja viikoittain 14 %. Vastaajista 6 % haki tietoja harvemmin kuin kerran vuodessa.

Yrityksiltä kysyttiin myös tietojen ajantasaisuudesta ja siitä, millaisia mahdollisia puutteita tiedoissa on. Vastanneista yrityksistä 35 % vastanneista oli 2 vuoden sisällä törmännyt tilanteeseen, että yrityksen tiedot eivät olleet ajan tasalla. Yleisimmät puutteet tiedoissa olivat se, että yrityksen yhteystiedot olivat muuttuneet (29 %), yrityksen edustaja oli vaihtunut (14 %) tai että yritys ei ollut enää toiminnassa (8 %). Yritysmuodon mukaan tarkasteltuna yhteystietojen vanhentuminen haittasi erityisesti asunto-osakeyhtiöitä. Kyselyn perusteella yritykset pitävät tärkeänä että oman yrityksen rekisteritiedot ovat ajantasaiset. Vastanneista 74 % piti tärkeänä että oman yrityksen kaupparekisteritiedot ovat ajantasaiset ja 73 % että yritys löytyy ennakkoperintärekisteristä.

Kyselyn perusteella ilmoituksia kaupparekisteriin tehdään tyypillisesti harvemmin kuin kerran vuodessa. Vain 5 % ilmoitti tekevänsä ilmoituksia useasti vuodessa ja 24 % noin kerran vuodessa. Vastanneista 46 % kertoi tekevänsä ilmoituksia selkeästi harvemmin kuin kerran vuodessa, 10 % pari kertaa kymmenessä vuodessa ja 6 % vielä harvemmin. Niistä jotka olivat viimeisen kahden vuoden kuluessa tehneet ilmoituksia kaupparekisteriin, muutokset koskivat yleensä hallituksen tai muun vastuuhenkilön vaihtumista (70 %) ja yrityksen yhteystietojen päivitystä (50 %). Yritystoiminnan loputtamisen jälkeen suurin osa vastaajista kertoi tekevänsä lopettamisilmoituksen viikon sisällä yritystoiminnan päättymisestä ja kaikki vastanneet kolmen kuukauden sisällä. Yhteystietojen tai edustamiseen oikeutetun henkilön muutoksesta 38 % teki ilmoituksen viikon sisällä, 54 % kolmen kuukauden sisällä ja 8 % tätä myöhemmin ja 1 % ei ollenkaan.

Kyselyyn vastanneista 84 % kannatti ehdotusta, että viranomaisten tarvitsema yritystieto haettaisiin jatkossa yhdestä paikasta (PRH) ja kaupparekisteriotteiden toimittamisesta viranomaiskäyttöön luovutaan. Kun ehdotukseen liitettiin ehdotus siitä, että samalla yritykselle tulisi vuotuinen tietojen tarkastusvelvollisuus, vastanneista yrityksistä 58 % kannatti ja 20 % vastusti ehdotusta.

5. Arvio kehittämistarpeista

5.1 Tietojen hyödyntäminen

Kaupparekisterin tehtävänä on tarjota luotettavaa yritystietoa elinkeinoelämän, viranomaisten ja kansalaisten käyttöön. Kaupparekisterin perustehtävä ei ole oleellisesti muuttunut sen olemassaolon aikana. Sen sijaan kaupankäynnin nopeutta ja sujuvuutta koskevat vaatimukset ovat kasvaneet ja yritystiedon käyttötavat ovat muuttuneet. Yritystietoa tarvitaan entistä enemmän myös kansainvälisesti ja toisaalta luotettavan yritystiedon saatavuudella ja rekisteröintimenettelyjen sujuvuudella on entistä enemmän merkitystä kilpailukyvyn kannalta. Yritystietoja haetaan PRH:sta perinteisen paperimuotoisen asioinnin sijaan enenevässä määrin verkkokauppapaperiaatteella toimivan tietopalvelun tai sähköisten rajapintojen välityksellä. Ilmoitusten tekeminen ja asiointi kaupparekisterissä on asteittain siirtymässä kokonaan sähköiseen asiointiin. Tavoitteena on että PRH ylläpitää jatkossakin yrityksen perustietovarantoa, jota käytetään tehokkaasti elinkeinoelämässä ja muissa viranomaisissa. Tietovaranto saatetaan Kansallisen palveluväylän välityksellä sekä yksityisten että viranomaisten hyödynnettäväksi. Tavoitteena on, että kaupparekisterin yritystieto on helposti haettavissa ja käytettävissä.

Tietovarantojen avaamisella on mahdollista luoda edellytyksiä uudelle liiketoiminnalle. Olisi toivottavaa, että jatkossa kaikki kaupparekisterin yritystieto voitaisiin tarjota maksutta sähköisen rajapinnan kautta (koneluettavassa muodossa) ja sähköisestä tietopalvelusta haettuna (ml. otteet, todistukset, jotka asiakas voisi tulostaa itse). Näin voitaisiin edistää tietojen käyttöä, luoda mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle, tehostaa hallinnon toimintaa ja lisätä sen läpinäkyvyyttä. Tietovarantojen avaamisessa on ratkaistava julkisesti tuotettavien tietopalvelujen tarve, laatu ja maksullisuus sekä teknisen tason tietojärjestelmien rahoitus tulevaisuudessa. Maksuttomuus on luonnollisin ratkaisu yritysten perustiedoissa, joiden ylläpito on yksinkertaisinta ja joiden arvo hyödyntäjille on yksittäisissä tilanteissa pieni.

Yritysten tilinpäätöstieto poikkeaa monista muista kaupparekisterissä olevista tiedoista. Tieto on nykyisin vaikeasti hyödynnettävissä ja sen jalostaminen käyttökelpoiseen muotoon edellyttää merkittäviä panostuksia. Jatkossa olisi toivottavaa, että tilinpä-

töstiedot ovat asiakkaiden käytössä ja tilinpäätösinformaatiota pystytään hyödyntämään sekä elinkeinoelämässä että julkishallinnossa. Tilinpäätösinformaation hyödyntämistä auttaisi huomattavasti se, että tiedot saataisiin jatkossa muunnettua rakenteelliseen muotoon (esim. XBRL) nykyisten kuvatiedostojen (tyypillisesti pdf) sijaan.

Tiedon rakenteellisen vastaanoton ja ylläpidon mahdollistaminen vaatii kuitenkin merkittäviä taloudellista panostusta. Muutos asettaisi myös uusia vaatimuksia yrityksille ja taloushallinnon palveluiden tarjoajille. Tietojen paremmasta hyödynnettävyydestä saatu taloudellinen hyöty voi olla hyvinkin merkittävä. Täältä osin on yhtäältä pyrittävä varmistamaan, että hyödyt ja kustannukset jakautuvat oikeudenmukaisesti.

Hallitusohjelman mukaisesti kaupparekisteriasioinnissa sekä kaupparekisteritietoja käyttävissä muissa viranomaisissa tulisi siirtyä toimintamalliin, jossa tietoa kysytään asiakkaalta vain kerran. PRH:n kaupparekisteri toimisi yritystiedon osalta perusrekisterinä vastaavaan tapaan, kuin väestötietojärjestelmä suhteessa henkilötietoihin. Käytännössä asioinnissa käytettäisiin kattavasti y-tunnusta, eikä muiden kaupparekisterissä olevien tietojen toimittaminen viranomaiskäyttöön olisi jatkossa tarpeen. Nykyisin yrityksen viranomaisasioinnissa viranomaiselle pitää tyypillisesti toimittaa kaupparekisteriote, jonka yritys ostaa Patentti- ja rekisterihallitukselta. Asiakkaan ei jatkossa tarvitsisi toimittaa kaupparekisteriotteita tai muita kaupparekisterissä olevia asiakirjoja, kuten tilinpäätöksiä, toisen viranomaisen käyttöön, koska tiedot ovat maksutta viranomaisten käytettävissä joko sähköisen tietopalvelun tai sähköisen rajapinnan kautta. Viranomaisille asetettaisiin vastaavasti velvollisuus hakea tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat sähköisesti suoraan PRH:sta. Kun asiakkaan velvollisuudesta toimittaa tietoja muille viranomaisille luovutaan, on samalla tärkeää, että PRH:n palvelujen suunnittelussa huomioidaan muiden viranomaisten tietotarpeet.

5.2. Rekisteriin tehtävät ilmoitukset

PRH on ottanut käyttöön uusia sähköisiä asiointipalveluja, ja asiointi kaupparekisterissä siirtyy vähitellen sähköiseen asiointipalveluun. Vaikka kehityssuunta on sinänsä selvä, sähköiseen asiointiin siirtymisen aikataulu ja siinä tarvittavat keinot edellyttävät lähempää arviointia. Nykyisiä sähköisiä palveluita on lisäksi suunniteltu voimassaolevan lainsäädännön ja olemassa olevien prosessien pohjalta. Kaupparekisterilainsäädännön uudistamisen yhteydessä asiaa voidaan lähestyä tätä kokonaisvaltaisemmin. Valtionhallinnon yhteiset tukipalvelut (palveluväylä, palvelunäkymät, viestinvälityspalvelu) tarjoavat yhteisen pohjan, jolle viranomaisasiointia voidaan tulevaisuudessa suunnitella. Tukipalvelut mahdollistavat periaatteessa sen, että viranomaisen korjauskehotukset ja muut yhteydenotot lähetetään sähköisesti yritykselle. Viestinvälityspal-

velun kautta menettely olisi turvallinen, ja sähköinen menettely olisi huomattavan nopea postitse toimitettavien paperiasiakirjoihin verrattuna.

Sähköisessä asiointissa ilmoituksen tekijä tunnistetaan, mikä parantaa yritysturvallisuutta kaupparekisteriasioinnissa nykyisestä. Paperimuodossa tehtävät ilmoitukset ovat periaatteessa alttiita erilaisille väärinkäytöksille, vaikka käytännössä ongelmatapausten määrä on toistaiseksi ollut vähäinen. Kun ilmoituksen tekijä tunnistetaan ja asiointivaltuudet varmennetaan, ei viranomaisella ole kaikissa tapauksissa enää tarvetta hankkia selvitystä tai muuten tarkistaa yrityksen päätöksiä ja niiden oikeellisuudesta. Sisällöllisesti yksinkertaisissa asioissa vastuuta rekisterimerkinnän oikeellisuudesta voitaisiin jatkossa siirtää nykyistä enemmän ilmoituksen tekijälle ja yritykselle itselleen. Käytännössä suuri osa kaupparekisteri-ilmoituksista voitaisiin jatkossa tehdä kokonaan ilman liitteitä ja ilman viranomaisen tarkistuksia. Tämä vähentäisi ilmoittamisesta sekä PRH:n asiakkaille että viranomaiselle aiheutuvaa työtä ja kustannuksia.

Kaupparekisterilain uudistamisen yhteydessä on aiemmin ehdotettu, että kaupparekisterissä otettaisiin käyttöön vuosi-ilmoitus ja vuosimaksu. Menettelyä ei ole toteutettu, koska paperimuodossa menettelystä tulisi kohtuuttoman kallis. Tulevaisuudessa kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaiset yhteiset sähköiset tukipalvelut (mm. palvelunäkymä, viestinvälitys) mahdollistaisivat vastaavanlaisen menettelyn sähköisesti. Palvelu voitaisiin tehdä hyvin yksinkertaiseksi niin, että asiakkaalle lähetetään sähköisesti tiedoksi yrityksen voimassaolevat rekisteritiedot, jotka yritys voisi vahvistaa oikeiksi.

Kaupparekisterin osalta lainsäädännöstä tulevat reunaehdot rekisterin toiminnalle ja kehittämiselle, mutta asiakkaan kannalta huomattavasti keskeisemmässä roolissa on sähköisten palvelujen kehittäminen. Digitalisoinnin periaatteita ja hyötyjen mittaamista käsitellään muun muassa valtioneuvoston kanslian julkaisussa *Julkishallinnon digitalisaatio – tuottavuus ja hyötyjen mittaaminen (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 3/2017)*. Kaupparekisterin palvelujen kehittämisessä tulisi pyrkiä irrottautumaan lomakeajattelusta, eikä ilmoituksen tekemisen tarvitsisi jatkossa rajoitua pelkästään viranomaisen tarjoamiin asiointipalveluihin. Nykyisin on olemassa yksityisiä palveluntarjoajia, jotka yhdistävät kaupparekisteriasioinnin eräisiin yksityisiin palveluihin. Kaupparekisterin kehittämisen kannalta rekisteriä tulisi suunnitella niin, että jatkossa mahdollistetaan tietojen vastaanottaminen vakioluettavassa muodossa. PRH:n omien sähköisten asiointipalvelujen ohella asioinnin ja tietojen vakiomuotoisen vastaanottamisen tulisi olla mahdollista myös sähköisten rajapintojen kautta. Tämä mahdollistaisi uusien yksityisten asiointipalvelujen kehittymisen kaupparekisteriasioinnin yhteyteen, jolloin yksityiset palveluntarjoajat tai esim. mobiilisovellukset voivat kerätä ja välittää tarvittavat tiedot rekisteriin. Yksityisessä asiointipalvelussa voitaisiin kaupparekisteriasiointiin yhdistää sellaisia yksityisiä palveluja, joiden tarjoaminen viranomaisen asiointipalvelussa ei olisi mahdollista.

5.3. Rahoitustarve

Asiointi kaupparekisterissä on siirtymässä ajan myötä kokonaan sähköiseen asiointipalveluun, ja tämä tuo mukanaan muutoksia henkilöstömenojen ja tietojärjestelmäkulujen suhteeseen. Jatkossa voidaan arvioida että tietojärjestelmäkulujen suhteellinen osuus kasvavaa. Tietojärjestelmäkulujen kustannusten hallinnassa joudutaan kiinnittämään painotuksen muutoksen vuoksi entistä tarkempaa huomiota monitoimittajaympäristön hyvään hallintaan, säännöllisesti tehtäviin tietojärjestelmätoimittajien kilpailuttamisiin ja valtion yhteisten ratkaisujen hyödyntämiseen tietojärjestelmien ylläpito- ja kehitystyössä. Mittakaavaltaan merkittävien tietojärjestelmähankkeiden rahoitus on haasteellista nettobudjetoinnin puitteissa, sillä asiakasmaksuja ei voida kerätä yli kustannustason esimerkiksi tuleviin investointeihin varautumiseksi. Toisaalta sähköiseen asiointiin siirtyminen vähentäisi merkittävästi PRH:n menoja, kun nykyisin paperimuodossa tehtäviä työvaiheita automatisoitaisiin tai niistä voitaisiin luopua. PRH arvioi, että paperiasioinnista aiheutuu vuosittain noin 2,2 M€ kustannukset.

Ilmoituskäsittelyn sähköistymisen kautta tallennus- yms. manuaalinen käsittelytyö vähenee ja samalla kaupparekisterin avustavan henkilökunnan määrä laskee. Tietojärjestelmien kautta voidaan automatisoida teknisluonteisia tehtäviä kuten kirjaamis- ja käsittelytehtäviä. Perinteinen lakimiestyö tulee säilymään asiantuntijatyötä vaativissa asiaryhmissä, kuten yritysten pääoma- ja sulautumisilmoituksiin liittyvissä tapauksissa. Lisäksi asiantuntijatyötä tarvitaan tietojärjestelmien kehitystyössä (vaatimusmäärittely, rajaukset, mahdolliset riskit jne.)

6. Työryhmän ehdotukset

6.1 Siirrytään sähköiseen ilmoittamiseen

Kaupparekisteriasioinnissa on tavoitteena siirtyä kokonaan sähköiseen asiointiin. Sähköinen asiointi on asiakkaalle yksinkertaisempaa ja vaivattomampaa, sillä palvelut ovat käytettävissä vuorokauden ympäri myös viikonloppuisin. Asiointi ei myöskään ole riippuvaisesta sijainnista, vaan siihen riittää periaatteessa verkkoyhteys ja tunnistamisessa tarvittavat välineet. Sähköinen asiointi on myös turvallisempaa nykyiseen paperimuotoiseen menettelyyn verrattuna, kun ilmoituksen tekijä tunnistetaan ja asiointivaltuudet tarkistetaan. Ilmoittajan tunnistaminen mahdollistaa samalla ilmoitusmenettelyn keventämisen. Sähköiseen asiointiin siirtyminen on myös viranomaisen kannalta tehokkaampaa, kun tiedot voidaan hyödyntää sellaisenaan ja eräitä työvaiheita voidaan samalla automatisoida. Tämä säästäisi kustannuksia ja nopeuttaisi ilmoitusten käsittelyaikoja nykyisestä.

Vaikka sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen edellyttää PRH:lta kertaluonteisesti kohtuullisen suuria investointeja, voidaan arvioida että keskipitkällä aikavälillä siirtymisestä saadaan kuitenkin tuottavuushyötyä alempien kustannusten muodossa. Merkittäviä kustannuksia syntyy nykyisin mm. manuaalisesta kirjaamisesta ja kohdentamisesta, käsittelymaksujen tarkastuksista, kohdennuksista ja palautuksista, rekisteriotteiden tulostamisesta ja postittamisesta sekä ilmoitusten skannauksesta. Paperimuotoisesta asioinnista aiheutuu nykyisin PRH:lle vuosittain noin 2,2 M€sellaisia kustannuksia, joita ei syntyisi sähköiseen asiointiin siirryttäessä. Säästö syntyy siitä, että eräitä nykyisin paperiasioinnissa tarvittavia tehtäviä ja työvaiheita (mm. skannaaminen, postittaminen, kirjaaminen, maksujen kohdentaminen) ei enää tarvittaisi.

Käytännössä sähköiseen asiointiin siirtyminen edellyttää, että sitä koskeva sähköinen asiointipalvelu on otettu käyttöön. Koska PRH:n sähköiset asiointipalvelut valmistuvat vaiheittain, olisi myös sähköiseen asiointiin siirtymisessä syytä edetä vaiheittain niin, että ensisijaisesti siihen siirryttäisiin asiointimääriltään keskeisissä asiaryhmissä, kuten yrityksen perustamisilmoituksissa ja tyypillisissä muutosilmoituksissa. Sen sijaan eräissä harvinaisemmissa ilmoituksissa (esim. sulautumiset ja jakautumiset) asiointi-

määrät ovat suhteellisen pieniä, jolloin sähköisiin palveluihin investoiminen ei välttämättä ole kannattavaa.

Sähköinen asiointi edellyttää että ilmoituksen tekijällä on suomalainen henkilötunnus ja tunnistamiseen tarvittavat välineet (verkkopankkitunnukset, HST-kortti). Vaikka tunnistamiseen tarvittavia laitteita, internetliittymiä ja tunnistamisvälineitä on nykyisin varsin kattavasti käytössä, kaikilla niitä ei kuitenkaan tällä hetkellä ole. Yleisin tunnistamistapa on tällä hetkellä verkkopankkitunnusten käyttö, koska niitä on kattavimmin käytössä. HST-kortin ja tarvittavan kortinlukijan voi hankkia kohtuullisin kustannuksin (yhteensä noin 100 €).

Osa asiakkaista tarvitsee käytännössä toisia enemmän tukea sähköisten palvelujen käytössä. PRH:n palvelujen kehittämisessä on oleellista turvata riittävä käyttäjätuki sähköisten palvelujen käyttöön. PRH:ssa tulisi jatkossa olla tarjolla sekä teknistä ja juridista neuvontaa sähköisen asioinnin tueksi. Lisäksi erityisryhmien asemaan ja asiointimahdollisuuksiin täytyy samalla kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota perustuslakinäkökohtiin, kuten asiakkaan oikeusturvaan ja yhdenvertaisuuteen.

Yksi merkittävä sähköiseen asiointiin liittyvä kysymys on se, miten sähköiseen palveluun kirjautuvat ulkomaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. EU-alueella eIDAS – asetuksen mukainen tunnistamisen hyväksyminen auttaa osittain tämän ongelman ratkaisemisessa. Asetuksen tavoitteena on mahdollistaa tulevaisuudessa se, että toisessa jäsenvaltiossa myönnettyillä sähköisillä tunnistamisvälineillä voidaan tunnistautua toisen jäsenvaltioiden julkisiin tai yksityisiin sähköistä tunnistamista vaativiin palveluihin. Asetusta sovelletaan syyskuusta 2018 lähtien eli ennen työryhmän ehdottaman kaupparekisteriuudistuksen voimaantuloa. Suomessa rekisteröityjen yritysten ja yhteisöjen vastuuhenkilöistä pääsääntöisesti vähintään yhdellä on oltava kotipaikka ETA-alueella. Jos yrityksen vastuuhenkilö voi kotipaikkansa valtiossa hankkia sähköisen tunnistamisvälineen, niin sähköinen asiointi voidaan periaatteessa järjestää Suomessa varsin kattavasti kaupparekisteriin merkittyjen yritysten ja yhteisöjen osalta. Jatkovalmistelussa on syytä vielä arvioida tarkemmin suomalaisten yritysten vastuuhenkilöiden asiointimahdollisuuksia ja eIDAS – asetuksessa tarkoitettujen tunnistamistapojen hyödyntämistä.

Päivitetään puuttuvat henkilötunnukset rekisteriin. Kaupparekisterissä on tällä hetkellä noin 96 000 vanhaa rekisterimerkintää henkilöstä, jolle ei ole merkitty henkilötunnusta. Merkinnät koskevat 35 000 yritystä. Kyseiset rekisterimerkinnät on tehty ennen kun henkilötunnuksia alettiin merkitä kaupparekisteriin 1.1.1994 (L 1122/1993). Jatkossa olisi tärkeää saada viranomaisten rekisterit yhteistoimintaan keskenään, jotta eri rekisterien tiedot pysyvät ajantasaisina eikä asiakkaan tarvitse tehdä useita ilmoituksia eri viranomaisiin. Henkilötunnus on myös tarpeen sähköisessä asiointissa,

jotta ilmoituksen tekijä voidaan tunnistaa luotettavasti. Henkilötunnuksen avulla voidaan myös päivittää asiakkaan osoitetiedot väestötietojärjestelmästä ilman eri ilmoitusta sekä päivittää kaupparekisteriin tieto mahdollisesta liiketoimintakiellosta tai turvakiellosta. Näistä syystä puuttuvat henkilötunnukset olisi kerättävä rekisteriin. Henkilötunnusten keräämisessä ensisijaisena keinona on PRH:n riittävä tiedottaminen ja asiakkaiden informointi, jotta puuttuvat tiedot saataisiin kerättyä rekisteriin vapaaehtoisesti. Henkilötunnuksen ilmoittaminen rekisteriin on myös tarkoitus säätää maksuttomaksi. Lakiin ehdotetaan myös siirtymäsäännöstä, jonka mukaan henkilötunnus on ilmoitettava rekisteriin tietynä ajanjaksona lain voimaantulon jälkeen.

6.2. Kevennetään rekisteröintimenettelyä

Automatisoidaan ilmoituksen käsittely tietyissä asiaryhmissä. Viranomaisten tekemillä tietojen tarkastuksilla pyritään siihen, että rekisterimerkintöjä koskevat päätökset on tehty ja dokumentoitu asiallisesti. Vaikka tämä on asiakkaan kannalta sinänsä hyödyllistä, liitteiden toimittamisesta aiheutuu asiakkaalle hallinnollista työtä ja tarkastusten tekemisestä aiheutuu viranomaisessa kustannuksia. Sähköiseen asiointiin siirtyminen mahdollistaa jatkossa sen, että liitteiden toimittamisesta ja viranomaisen tarkastuksista voidaan luopua asiallisesti yksinkertaisissa asioissa, jolloin sähköisesti tehty ilmoitus käytännössä rekisteröitäisiin automaattisesti, kun tarvittavat tiedot on annettu. Kaupparekisteriin merkittyjen tietojen luotettavuus perustuisi jatkossa siihen, että ilmoituksen tekijä tunnistetaan asiointin yhteydessä, hänen asiointivaltuutensa varmennetaan ja että ilmoittaja vastaa ilmoitettujen tietojen oikeellisuudesta.

Tällaista rekisteröintimenettelyä ei kuitenkaan ehdoteta koskemaan kaikkia kaupparekisteriin tehtäviä merkintöjä, vaan menettely koskisi sellaisia asiaryhmiä, joissa ilmoituksia tehdään lukumääräisesti paljon ja ilmoitukset ovat juridisesti katsoen suhteellisen yksinkertaisia. Tällainen menettely voisi jatkossa koskea edustamisilmoituksia, kuten hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan tai nimenkirjoittajan muutoksia. Nykyisin ilmoitukseen liitetään yhtiön päätös, esimerkiksi osakeyhtiön yhtiökokouksen pöytäkirja. Viranomaisen tarkistaa, että yhtiön päätös vastaa ilmoitusta ja ettei rekisteröinnille ole muuta estettä, esimerkiksi että yhtiöjärjestyksessä on asianmukainen valtuus antaa nimenkirjoitusoikeuksia. Viranomaisen tarkastuksilla on sinänsä hyödyllinen tarkoitus, koska menettely suojaa osittain myös yritystä mahdollisilta edustamisoikeuksia koskevilta riidoilta. Kokonaisuutena katsoen kuitenkin menettelystä voitaisiin sähköiseen asiointiin siirryttäessä luopua. Toinen asiaryhmä, joihin menettely sopii, ovat rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä kaupparekisteriin merkittävät omistajat ja ns. tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot. Käytännössä edunsaajaksi määritetään useimmiten osakeyhtiön osakkaita tai hallituksen jäseniä. Yritykselle asetetaan velvollisuus tuntea ja pitää luetteloa tosiasiallisista edunsaajistaan. Kun

ilmoitettavat tiedot perustuvat yhtiön omaan tietoon, ei viranomaisen tekemälle tarkastukselle ole perusteita.

Lukumääräisesti edustamisilmoituksia tehdään paljon. Edustamisilmoituksia (Oy ja AsOy) tehtiin 66 500 kpl viime vuonna. Kun muutosilmoitusten kokonaismäärä oli noin 112 000, voitaisiin automaattimenettelyssä ratkaista noin 59 % muutosilmoituksista ja noin 42 % kaikista nykyisistä kaupparekisteri-ilmoituksista. Rahanpesulainsäädännön mukaisten omistaja- ja edunsaajatietojen muutosilmoitusten määrästä ei ole tarkkaa tietoa, mutta alustavana arviona voidaan pitää 25 000 muutosilmoitusta vuosittain. Myös näissä ilmoituksissa siirryttäisiin automaattiseen käsittelyyn. Automaattisesti käsiteltävät ilmoitukset voidaan rekisteröidä välittömästi ilmoituksen tekemisen jälkeen, joten muutos nopeuttaisi ilmoitusten käsittelyaikaa kaupparekisterissä merkittävästi.

Viranomaisen tekemiä tarkastuksia jatkettaisiin muissa asiaryhmissä. Esimerkiksi yrityksen perustamisessa on myös asiakkaan etu, että perustamistoimet on tehty oikein ja määräaikoja on noudatettu. Eräät asiakirjat kuten osakeyhtiön perustamis sopimus ja yhtiöjärjestys olisi jatkossakin laadittava sähköisessä palvelussa tai toimitettava erikseen kaupparekisteriin. Osittain kyse on EU – lainsäädännön⁷ vaatimuksista, mutta lisäksi työryhmän arvion mukaan viranomaisen tekemät tarkastukset ovat myös asiakkaalle hyödyllistä palvelua. Jotta asiointi olisi sujuvaa, asiakkaalle pyritään tarjoamaan kattavasti malliasiakirjoja ja osan asiakirjoista voisi jatkossa laatia sähköisessä asiointipalvelussa. Kun edustamisilmoitusten käsittelystä vapautuu resursseja, PRH voisi kohdentaa niitä nykyistä enemmän niihin asiaryhmiin, joissa tarkastuksia jatketaan, mikä nopeuttaisi myös niiden käsittelyaikaa.

Helpotetaan toiminimen rekisteröintiä, mahdollistetaan hallinnollinen kumoaminen.

Säilytetään toiminimen ennakkotutkimus. Toiminimellä saa yksinoikeuden toiminimen käyttämiseen elinkeinotoiminnassa. Rekisteröity toiminimi ja suojaa muun muassa myöhempiä tavaramerkkejä (kansallisia ja EU-tavaramerkkejä) ja toiminimiä vastaan. Toiminimen rekisteröinti edellyttää muun muassa, että nimen avulla voidaan yksilöidä yritys (toisin sanoen se ei ole yleinen tavarain tai palvelun kuvaus), ettei nimi ole harhaanjohtava, eikä se loukkaa aikaisempaa oikeutta. PRH tutkii toiminimen rekisteröintiedellytykset kaupparekisteri-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä. Toiminimitutkimuksen vaikutus käsittelyaikaan on vähäinen (10–15 min / ilmoitus), ja arviolta 30 % ehdotetuista toiminimistä korjautetaan rekisteröintimenettelyn aikana.

⁷ Julkistamisdirektiivi 2 artikla

Toiminimen rekisteröinti mahdollistaa pienimuotoisen brändin rakentamisen pelkän toiminimen varaan, jolloin yrittäjän kannalta on tärkeää se, että yksinoikeus pysyisi mahdollisimman suurella varmuudella voimassa. Vaikka viranomaisen tekemä estetutkimus ei anna tästä mitään takeita, sillä pystytään kuitenkin merkittävästi pienentämään yrityksen riskiä siitä, että toiminimi voitaisiin myöhemmin menettää rekisteröintiesteen perusteella. Toisaalta sillä suojataan myös aikaisempia toiminimiä siltä, että elinkeinotoiminnassa otettaisiin käyttöön samoja tai hyvin samankaltaisia nimiä. Tästä syystä toiminimen rekisteröintiedellytysten tutkimista olisi syytä jatkaa. Ilmoituksen käsittelyaikaa voidaan lyhentää nykyisestä muilla työryhmän ehdottamilla toimenpiteillä.

Nimipalvelu. PRH:n verkkosivolla (prh.fi) on avattu nimipalvelu, jossa toiminimen rekisteröintiä suunnitteleva voi hakea mahdollisia rekisteröinnin esteeksi tulevia toiminimiä, tavaramerkkejä ja muuta tietoa. Palvelun avulla toiminimen rekisteröintiä suunnitteleva voi etukäteen etsiä vapaana olevia nimiä, mikä nopeuttaa myöhemmin kaupparekisteri-ilmoituksen rekisteröintiä.

Toiminimen hallinnollinen kumoaminen. Tavaramerkkilain uudistamisen yhteydessä on tuotu esiin, että käyttämättömät toiminimet ja tarpeettoman laajat rekisteröinnit muodostavat esteitä uusien toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnille, ja siten toisinaan hidastavat uuden yrityksen perustamista. Toiminimen kumoamista koskevissa asioissa tuomioistuimen menettely on usein varsin kallis suhteessa toiminimen taloudelliseen arvoon. EU:n uusi tavaramerkkidirektiivi edellyttää, että PRH:ssa otetaan käyttöön hallinnollinen menettely, jossa tavaramerkki voidaan julistaa menetetyksi tai mitätöidyksi. Uusi menettely muistuttaa monessa suhteessa tavaramerkin rekisteröintiin liittyvää väitemenettelyä. Hallinnollinen kumoamisen menettely olisi laajennettavissa koskemaan tavaramerkkien ohella myös toiminimiä. Työryhmä suhtautuu myönteisesti toiminimiä koskevan hallinnollisen kumoamisen menettelyn käyttöönottoon, mutta asian laajempi arviointi voidaan paremmin tehdä tavaramerkkilain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

6.3 Yrityksen tiedot kysytään vain kerran

Hallitusohjelman mukaisesti julkishallinto sitoutuu siihen, että tietoa kysytään asiakkaalta vain kerran. Yrityksen perustietojen osalta tämä edellyttää, että muut viranomaiset hakevat jatkossa tarvitsemansa perustiedot ja asiakirjat suoraan PRH:sta eikä esimerkiksi kaupparekisteriotteita tarvitse erikseen tilata PRH:sta ja toimittaa viranomaiskäyttöön. Nykyisin yritysten perustiedot eivät kattavasti välity muiden viranomaisten tietojärjestelmiin, vaan yleensä asiakkaan on ilmoitettava kaupparekisteritiedoissa tapahtuneet muutokset muille viranomaisille. Tyypillisesti yrityksen on vi-

ranomaisessa asioidessaan toimitettava viranomaiselle kaupparekisteriote. Tästä aiheutuu yrityksille ja viranomaisille kustannuksia ja työtä joka voitaisiin välttää, jos tiedot päivitettäisiin viranomaisten tietojärjestelmien kesken automaattisesti. Yleensä kaupparekisteriotteen viranomaiskäyttöön toimittamista koskeva vaatimus on kirjattu lainsäädäntöön, joten mahdolliset muutokset edellyttävät kaupparekisterilain uudistuksen lisäksi muutoksia muuhunkin lainsäädäntöön.

Muilla viranomaisilla on nykyisin mahdollisuus hankkia ote tai sitä vastaavat tiedot maksutta kaupparekisterin sähköisestä tietopalvelusta (Virre), sillä PRH myöntää siihen viranomaisille käyttäjätunnuksia maksutta. Laajamittaisesti yritystietoja käyttävien viranomaisten olisi syytä jatkossa rakentaa sähköiset järjestelmänsä niin, että tiedot voitaisiin hakea PRH:sta sähköisen rajapinnan kautta. Näin viranomaisen saisi käyttöönsä sen tiedon, joka nykyisin toimitetaan kaupparekisteriotteella. Samalla viranomaisen rekisterissä olevan yrityksen perustiedot voitaisiin samalla päivittää automaattisesti y-tunnuksen perusteella ja ilman, että yrityksen täytyy erikseen ilmoittaa perustietojensa muutoksista usealle eri viranomaisille. Tiedonvälityksessä viranomaisten välillä hyödynnettäisiin kansallista palveluväylää.

Kaikille viranomaisille tietojärjestelmien mukauttaminen ei ole esimerkiksi pienistä asiointivolyymistä johtuen järkevä vaihtoehto. Siinäkin tapauksessa kaupparekisterioteiden toimittamisesta voidaan luopua, sillä viranomaisen voi hakea vastaavat tiedot sähköisestä tietopalvelusta (Virre).

6.4. Lisätään tietojen käytettävyyttä

Mahdollistetaan kaupparekisterin tietojen käytettävyys rakenteellisessa muodossa. Tietoja voitaisiin hyödyntää nykyistä tehokkaammin, jos kaupparekisterissä olevat tiedot olisivat rakenteellisessa muodossa. Esimerkiksi ASREK – hankkeen yhteydessä selvitetään, miten asunto-osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksistä pystytään irrottamaan tiedot huoneistoselityksestä ja lunastuslausekkeesta, kun tiedot on toimitettu pääosin paperilla ja sähköisetkin asiakirjat ovat kuvamuodossa. Vastaavantyyppisiä tietotarpeita liittyy myös muiden yritysten tietoihin, esimerkiksi osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksessä voitaisiin hyödyntää yhtiöjärjestykseen perustuvia nimenkirjoitusoikeuksia tai lunastuslauseketta koskevia tietoja. Rakenteellinen tieto ei ole välttämättä lainsäädäntökysymys, vaan oleellista on että jatkossa PRH:n asiointipalvelut pystyvät ottamaan tietoja vastaan sellaisessa muodossa, että niiden jatkokäyttö on mahdollisimman tehokasta. Kaupparekisteriin merkittävien tietojen lisäksi vastaavia hyötyjä saataisiin tilinpäätöstietojen vastaanottamisesta rakenteellisessa muodossa.

Mahdollistetaan tilinpäätöstietojen käytettävyys rakenteellisessa muodossa.

Tilinpäätösilmoituksista ei säädetä kaupparekisterilaissa, vaan tilinpäätöksen rekisteröinnistä säädetään kirjanpitolain 3 luvussa ja erityislainsäädännössä, kuten osakeyhtiölain 8 luvun 10 §:ssä. Tilinpäätösilmoitukset muodostavat kuitenkin suhteellisesti suuren osan PRH:n yritys- ja yhteisölinjan alaan kuuluvista ilmoituksista. Niiden ilmoittamisavalla on suuri vaikutus sekä käytettävissä olevan yritystiedon että viranomaisen työmäärän kannalta. Työryhmä pitää tärkeänä, että jatkossa mahdollistetaan tilinpäätöstietojen hyödyntäminen rakenteellisessa muodossa (esim. XBRL). Kun tieto olisi rakenteellisessa muodossa, mahdollisuudet hyödyntää tilinpäätöstietoja paranisivat huomattavasti nykyisestä. Lisäksi nykyinen PDF-muoto mahdollistaa eri tavoin puutteellisten asiakirjojen toimittamisen. Rakenteelliseen muotoon siirtyminen parantaisi tilannetta nykyisestä, kun sisällöllisesti katsoen tiedot olisi eriteltävä. Välillisesti näin voitaisiin parantaa tilinpäätösasiakirjojen laatua nykyisestä.

Linkitetään kaupparekisterin tietopalvelu YTJ:ään. Yksi mahdollinen tapa tehostaa tietojen käyttöä olisi se, että tietoja pääsisi tarkastelemaan ytj.fi -palvelussa olevan linkin kautta. Palvelu on laajalti käytetty ja hyvin tunnettu yritysten keskuudessa. YTJ:n tietosisältö on kuitenkin kaupparekisteriä suppeampi, joten lisätietoja on haettava kaupparekisterin tietopalveluista. Yrityksen YTJ:ään merkityistä tiedoista ei nykyisin ole mahdollista siirtyä kaupparekisteritietoihin, minkä lisäksi kaupparekisterin tiedot ja asiakirjat ovat suurelta osin maksullisia ja edellyttävät erillistä tilausta.

Pyritään tietopalvelun maksuttomuuteen. Työryhmä pitäisi hyvänä tapana tiedonkäytön tehostamiseksi myös sitä, että julkisten kaupparekisteritietojen maksullisuudesta luovuttaisiin. Tiedot voidaan nykyisen tarjota varsin tehokkaasti ja kohtuullisin kustannuksin, joten niiden maksuttomuus oli kompensoitavissa muilla keinoin. Perustietojen käyttö on tarpeen yrityksille jatkossa senkin jälkeen, kun kaupparekisteriotteiden toimittamisesta viranomaiskäyttöön luovutaan. Liiketoimissa säilynee tarve dokumentoida yrityksen yhteistyökumppani, mikä käytännössä edellyttää jatkossakin kaupparekisteriotteen tai vastaavien tietojen hankkimista. Esimerkiksi tilaajavastuulain mukainen selvitysvelvollisuus koskee myös kaupparekisteritietoja. Tavoitteena on, että jatkossa tiedot voisi hakea maksutta PRH:n sähköisestä palvelusta. Riippuen siitä miten kaupparekisterin rahoitus jatkossa järjestetään, tiedot voisivat olla maksuttomia kaikille tai pelkästään rekisteriin merkityille yrityksille.

6.5. Parannetaan rekisterin luotettavuutta ja tietojen ajantasaisuutta

Jotta muut viranomaiset voisivat omassa toiminnassaan luottaa pelkästään kaupparekisteristä saatavaan tietoon, on kaupparekisterin tietosisällön oltava ajantasaista ja

virheetöntä. Yrityskyselyn perusteella puutteet rekisteritietojen ajantasaisuudessa liittyvät erityisesti yhteystietoihin, mutta myös yrityksen edustajia koskeviin tietoihin. Kaupparekisterin tiedot ovat lähtökohtaisesti yrityksen ilmoittamia tietoja, jotka syntyvät yhtiön päätöksin tai yksityisoikeudellisin toimenpitein. Ensisijaisesti tietojen ajantasaisuutta parannetaan tarjoamalla asiakkaille helppokäyttöisiä sähköisen asioinnin palveluja. Osa yrityksistä asoi kaupparekisterissä useita kertoja vuodessa, kun taas toisilla ei välttämättä ole tarvetta tehdä ilmoituksia vuosin siitä syystä, ettei rekisteritietoja ole tarpeen muuttaa. Viranomaisen kannalta on vaikea arvioida sitä, mistä syystä tietoja ei ole päivitetty. Yrityskyselyn tulosten ja myös PRH:n havaintojen mukaan ilmoituksia jää käytännössä toisinaan tekemättä eivätkä rekisteritiedot nykyisin ole kaikilta osin ajantasaisia.

Mahdollistetaan omien tietojen tarkistaminen vuosittain. Asiakkaan kannalta saattaa aiheutua haittaa tai erilaisia riskejä siitä, että kaupparekisteriin merkityt tiedot eivät vastaa todellista tilannetta. Siksi olisi hyödyllistä, että yrityksen vastuuhenkilö voisi helposti tarkastaa yrityksen ajantasaiset rekisteritiedot esimerkiksi kirjautumalla sähköiseen palveluun tai niin, että viranomaisen lähettäisi rekisteritiedot yrityksen vastuuhenkilön tarkistettavaksi. Paperiasioinnissa tällaista menettelyä ei käytännössä pystytä toteuttamaan, mutta sähköisesti menettely toimisi suhteellisen helposti sekä asiakkaan että viranomaisen kannalta. Työryhmä on harkinnut vaihtoehtoisina malleina pelkän tarkastusmahdollisuuden tarjoamista sekä yritykselle pakollista vuosittaista tietojen (ns. rasti ruutuun) tarkistusta ja vahvistamista. Pakollisuutta puoltaisivat työryhmän ehdotus siitä, että muut viranomaiset luottaisivat jatkossa pelkästään PRH:ssa oleviin tietoihin, mikä edellyttää tietojen olevan ajantasaisia. Toisaalta tietojen vahvistamisesta johtuva hallinnollinen työ ei vaikuta perustellulta, jos tiedoissa ei ole tapahtunut muutoksia eikä yrityksellä siksi ole mitään ilmoitettavaa. Työryhmä ehdottaa, että ensisijaisesti ajantasaisuutta parannetaan tarjoamalla yritysten käyttöön sähköinen asiointipalvelu, jossa PRH lähettää asiakkaalle rekisteritiedot. Tiedot olisi mahdollista tarkastaa ja vahvistaa vuosittain. Palvelun toteutus liittyisi yrityksen palvelunäkymän ja viestinvälityspalvelun (KaPa) käyttöönottoon. Kyseessä ei olisi lakisääteinen velvollisuus, mutta kaupparekisteriin merkittäisiin tieto siitä, milloin yrityksen rekisteritiedot on viimeksi päivitetty. PRH kuitenkin varmistaisi, että tiedot vahvistetaan joka tapauksessa vähintään 5 vuoden välein, jolloin myös harvemmin rekisterissä asioivien yritysten ja yhteisöjen tiedot pysyisivät ajan tasalla.

Lisätään tiedonsaantia kaupparekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Sähköisten palvelujen kehittämisessä olisi lisäksi tärkeää lisätä yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden tietoa kaupparekisteri-ilmoitusten vireilletulosta ja ilmoituksen käsittelyvaiheesta. Nykyisin PRH tarjoaa maksullisena palveluna ns. hälytyspalvelua, joka lähettää palvelun tilaajalle viestin, kun ilmoituksia tulee vireille tai rekisteröidään. Työryhmän mielestä palvelun käyttö tulisi laajentaa koskemaan kaupparekisteriasiointia yleisesti. Hyvän asiakaspalvelun lisäksi palvelun laajentaminen vähentäisi asiakasyhteydenottojen

tarvetta ja siten PRH:n työmäärää. Lisäksi palvelulla parannettaisiin yritysturvallisuutta, esimerkiksi jos sivullinen yrittäisi ilmoittaa rekisteriin virheellisiä tietoja. Vaikka kaupparekisterissä tällaiset tapaukset ovat olleet käytännössä hyvin harvinaisia, niiden voidaan ennakoida yleistyvän tulevaisuudessa. Nykyisin palvelun käyttäminen edellyttää sähköpostiosoitteen ilmoittamista, mikä on vapaaehtoista. Jatkossa, kun kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaiset palvelut (yrityksen palvelunäkymä ja viestinvälityspalvelu) otetaan käyttöön, voidaan hälytyspalvelu laajentaa viran puolesta ja ilman sähköpostiosoitteiden keräämistä.

Nopeutetaan tiedonsaantia liiketoimintakiellosta, varmistetaan että henkilöt eroavat tehtävistään. Työryhmä pitää tärkeänä, että PRH:n ja oikeusrekisterikeskuksen välillä avattaisiin sähköinen yhteys, jotta tieto mahdollisesta liiketoimintakiellosta välittyisi ajantasaisesti kaupparekisteriin. Lisäksi, tällä hetkellä ei ole käytössä tehokasta valvontaa sen varmistamiseksi, että liiketoimintakieltoon määrätty henkilö eroaa kaupparekisteriin merkitystä tehtävästään, jos kiello sitä edellyttää, vaan liiketoimintakiellosta tehdään merkintä rekisteriin. Työryhmä ehdottaa että jatkossa PRH valvoisi, että liiketoimintakieltoon määrätty henkilöt eivät kiellon voimassa ollessa ole myöskään merkittynä kaupparekisteriin. Ensisijaisesti yrityksen olisi päivitettävä rekisteritiedot, mutta tarvittaessa myös PRH voisi edellyttää, että yritys ilmoittaa uudet vastuuhenkilöt rekisteriin.

Siirrytään rangaistussäännöksestä hallinnolliseen sanktioon. Yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n mukaan yritys- ja yhteisötietolain mukaisen ilmoituksen (esim. kaupparekisteri-ilmoituksen) laiminlyönnistä tuomitaan sakkorangaistus. Käytännössä säännöstä on kuitenkin sovellettu vain harvoin. Työryhmä ehdottaa edellä, että yritys voisi jatkossa vahvistaa rekisteritiedot vuosittain ja se olisi tehtävä vähintään kerran viidessä vuodessa. Nykyinen sääntely pysyisi voimassa siinä suhteessa, että rekisteritiedoissa tapahtuneet muutokset on kuitenkin viipymättä ilmoitettava rekisteriin. Työryhmä ehdottaa että yritys- ja yhteisötietolain rangaistussäännöstä ei jatkossa sovellettaisi kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntiin, vaan PRH voisi sen sijaan määrätä seuraamusmaksun yritykselle joka ei PRH:n antamasta kehotuksesta huolimatta vahvista tietojen pitävän paikkaansa tai korjaa PRH:n havaitsemia puutteita. Rangaistussäännöksen tarpeellisuuden arviointiin vaikuttaa mm. se, että ensisijainen haitta virheellisistä tai puutteellisista rekisteritiedoista aiheutuu yritykselle itselleen.

Lisäksi työryhmä pitää perusteltuna, että tilinpäätöksen toimittamisvelvollisuuden tehosteena nykyisin oleva uhkasakkomenettely korvataan jatkossa hallinnollisella seuraamusmaksulla. Tilinpäätösvalvonnassa uhkasakkomenettelyn käyttäminen on osoittautunut työlääksi ja toisaalta varsin tehottomaksi perintäkeinoksi. Viivästyksen toteaminen on myös varsin yksiselitteistä, jolloin seuraamusmaksun määrääminen ei edellyttäisi tapauskohtaista harkintaa. Seuraamusmaksun määräämisen edellytykse-

nä olisi, ettei tilinpäätöstä ole erillisestä kehotuksesta huolimatta toimitettu. Seuraamusmaksun määrä voisi olla maltillinen, esimerkiksi 300–500 €.

Hallinnollisia sanktioita koskevien ehdotusten jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota yleiseen tarkkarajaisuuden ja oikeasuhtaisen vaatimukseen (mm. PeV:n lausuntokäytäntö huomioiden) sekä seuraamuksen kohteen oikeusturvan varmistamisen kannalta tarpeellisiin säännöksiin (mm. täytäntöönpano ja muutoksenhaku). Samoin on selvennettävä hallinnollisten sanktioiden suhdetta muihin rekisterin ajantasaisuutta parantaviin keinoihin (rekisterimerkintä tietojen päivittämättä jättämisestä, rekisteripoisto) sekä mahdollisen kaupparekisterin toiminnan rahoittamiseksi perittävän vuosimaksun laiminlyöntiin. Lisäksi ainakin kirjanpito- ja osakeyhtiölain muuttamista edellyttävän tilinpäätöksen viivästymismaksun osalta on jatkossa otettava huomioon, miten tilinpäätöstietojen julkistamista voidaan parantaa sähköisten tilinpäätösten käytönotolla ja kehittämällä viranomaisten yhteistyötä siten, että PRH saisi kaikkien toimivien yhtiöiden julkiset tilinpäätöstiedot verohallinnolta.

6.6. Rahoitusvaihtoehtojen arviointia

Sähköiseen asiointiin siirtymisen ja työryhmän ehdottamien muutosten seurauksena on syytä arvioida myös tehtävien rahoitusmahdollisuuksia jatkossa. Kuten edellä on kuvattu, työryhmän ehdotukset automaattisesta käsittelystä ja digitalisoinnista vähentäisivät kaupparekisterin kuluja prosessien tehostumisen kautta. Toisaalta digitalisointi vaatii investointeja tietojärjestelmiin sekä resursseja niiden jatkuvaan ylläpitoon. Perinteisen suoritteiden kustannusvastaavuuden toteuttaminen on haasteellista, kun henkilötöyön ja tietojärjestelmien suhteelliset osuudet muuttuvat edelleen. Tulevan rahoitusmallin kannalta oleellista on, että rekisterinpidosta ja rekisterin kehittämisestä aiheutuvat kustannukset tulevat katetuksi. Lisäksi tärkeää on kustannusten oikeudenmukainen jakautuminen, maksujärjestelmän ennakoitavuus ja selkeys sekä hallinnon helppous.

Kaupparekisterin tulevaisuuden rahoitusvaihtoehtoja ovat nykyisenkaltainen käsittelymaksuihin perustuva rahoitusmalli, erillinen yrityksen maksama vuosimaksu tai valtion budjettirahoitus sekä edellisten erilaiset yhdistelmät.

Käsittelymaksut. Nykyisessä käsittelymaksuihin perustuvassa mallissa ilmoituksen hinnan määräävänä tekijänä on siihen käytetyn käsittelytyön määrä ja sen suhteellinen osuus tietojärjestelmistä ja muista kustannuksista. Käytännössä kaupparekisterin maksutaulukko on muodostunut hyvin yksityiskohtaiseksi. Tämä on seurausta erityisesti siitä, että kunkin kaupparekisteriin ilmoitettavan asian vaatima työmäärä on arvioitu omana kokonaisuutenaan. Jatkossa kun henkilötöy vähenee, nykyistä suurempi

osa ilmoituksen käsittelyn kustannuksista tulee muodostumaan tietojärjestelmäkuluista. Uusien tietojärjestelmien kustannukset tulevat myös pitkälle määräämään ilmoituksista perittävien käsittelymaksuhintojen yleisen tason. Käsittelymaksuihin nojaavassa mallissa ongelmallista on se, että maksuja peritään niistä toimenpiteistä, joilla rekisterin tietoja pidetään ajantasaisina. Rekisterinpidossa maksujen kohdentaminen ilmoituksen tekemiseen ei siksi ole erityisen hyvin perusteltua tietojen ajantasaisuuden kannalta. Toisaalta käsittelymaksuihin nojaava malli kohtelee yrityksiä tasapuolisesti riippumatta yrityskoosta tai ja rekisterin käyttötarpeesta. Käytännön ongelmia paperiasioinnissa aiheuttaa, se, että maksutaulukko on monimutkainen. Sähköisessä asiointinnissa asiakkaalta perittävän hinnan laskee ilmoituksen vastaanottava järjestelmä.

Tietopalvelumaksut. PRH:n yritys- ja yhteisölinjan tuloista noin 3,2 M€ on tietopalveluista perittäviä maksuja. Suurin osa tuloista on sopimusasiakkailta saatavia maksuja, jotka hyödyntävät tietoja suuressa mittakaavassa. Sen lisäksi tietopalvelumaksuja peritään yksittäisistä otteista ja todistuksista, kuten kaupparekisteriotteista. Kysymys käsittelymaksujen ja tietopalvelumaksujen suhteesta on se, missä suhteessa maksut kohdistetaan tiedon tuottamiseen ja tietojen käyttämiseen. Rekisterin tiedot saadaan kaupparekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Tietojen käyttäjät ovat suureksi osaksi rekisteriin merkityjä yrityksiä, joten keskeinen kysymys on se, missä vaiheessa yritys tai yhteisö maksaa rekisterinpidosta. Toisaalta kaupparekisteri palvelee myös muiden sidosryhmien, kuten kansalaisten ja median tietotarpeita, mutta asiointivolyymeissä katsottuna tämä tietojen käyttö on suhteellisen vähäistä. Lisäksi kaupparekisteritiedoilla on merkitystä myös muille viranomaisille, sillä viranomaisasioinnissa yritys yksilöidään y-tunnuksen perusteella ja yleensä sen vastuuhenkilöiden asiointikelpoisuus osoitetaan kaupparekisteriotteella. Viranomaisasioinnin osalta työryhmä esittää muutoksia edellä (ks. XX). Sen sijaan tietopalvelumaksujen osuus asiakasmaksuihin perustuvassa rahoituksessa on syytä arvioida uudelleen, etenkin kun viranomaiskäyttöön toimitettavista tiedoista saatavat tulot todennäköisesti vähenevät jatkossa.

Vuosimaksu. Kun merkittävä osa kaupparekisteriin tehtävistä ilmoituksista automatisoidaan ja tietopalvelumaksuista luovutaan, yksi mahdollinen rahoitusmalli olisi vuosimaksu.

Vuosimaksun mitoituksessa on mahdollista suhteuttaa maksun suuruus yritysmuodon tai yrityskoon mukaan. Tämä vaikuttaa myös perustellulta, sillä rekisterin tietosisältö ja ilmoitusvelvollisuudet vaihtelevat huomattavasti. Vuosimaksun hyötynä olisi se, ettei yksittäisen ilmoituksen tekemiselle olisi negatiivista kannustetta maksun muodossa, joten se kannustaisi tekemään ilmoituksia viipymättä ja siten parantaisi rekisterin ajantasaisuutta. Malli toimisi hyvin niiden yritysten kannalta, joilla on usein ilmoitettavaa rekisteriin. Toisaalta vuosimaksu saattaisi olla vaikeasti perusteltavissa niiden, yleensä varsin pienten yritysten kanalta, jotka tekevät ilmoituksia rekisteriin vain harvoin. Vuosimaksu voidaan periaatteessa mitoittaa useilla eri tavoilla, ja se voidaan kohden-

taa yritysmuodon ja yrityskoon mukaan vastaamaan tarvetta asioida kaupparekisterissä. Säädösteknisesti olisi jatkossa selvitettävä, olisiko vuosimaksua valtiosääntöoikeudellisesti katsoen pidettävä suoriteperusteisena vai veroluonteisena maksuna. Veroluonteisesta maksusta tulisi säätää lailla ja se tuloutettaisiin valtion talousarvioon. Vuosimaksun määrittäminen lailla tekisi kaupparekisterijärjestelmän rahoittamisesta pitkäjänteistä, mutta samalla varsin jäykkää.

Budjettirahoitus. Tietojärjestelmien kehittämisessä nykyinen nettobudjetointi aiheuttaa rajoituksia, kun tuleviin investointeihin ei pystytä varautumaan etukäteen suunnitelmallisesti. Tästä syystä merkittäviä investointeja on osittain rahoitettu kertaluonteisesti budjettivaroin. Lisäksi budjettirahoitusta on tarvittu, kun PRH:lle on osoitettu uusia tehtäviä. Uusien tehtävien mukaisia maksuja alkaa kertyä vasta tehtävän alettua, mutta tietojärjestelmät täytyy yleensä hankkia jo sitä ennen. Jatkossakin budjettirahoitus lienee yksi malli tietojärjestelmien kehittämisessä. Toisaalta, kun tietojärjestelmien hallinnointi jatkossa on vielä nykyistä keskeisemmässä roolissa, tulisi niihin investointien olla luonteva osa PRH:n jatkuvaa rahoitusta. Periaatteessa olisi mahdollista siirtyä kaupparekisterin rahoituksessa myös nykyistä laajemmin budjettirahoitukseen. Tätä ajatusta puoltaisi kaupparekisterin rooli yhteiskunnan kannalta merkittävänä perusrekisterinä. Budjettirahoitus olisi myös luonteva keino tietopalvelujen maksutomuudesta aiheutuvien tulomenetysten korvaamiseen. Toisaalta kaupparekisterin rahoituksen siirtäminen valtion budjetista suoritettavaksi siirtäisi nyt elinkeinonharjoittajilta kerättäviä maksuja kaikkien kansalaisten maksettaviksi. Työryhmä on myös tietoinen vaikeuksista löytää rahoitus julkisen talouden kehysten puitteissa.

Työryhmän ehdotuksena on vuosimaksun käyttöönotto samalla kun muita maksuja karsitaan. Työryhmän enemmistö puoltaa periaatteellisen keskustelun pohjalta kaupparekisteritoimintojen vuosimaksun käyttöönottoa. Vuosimaksun etuna olisi se, että malli kannustaisi ilmoitusten tekemiseen ja edistäisi samalla tietojen ajantasaisuutta. Lisäksi vuosimaksu vaikuttaisi ajan myötä toimimattomien yritysten määrään rekisterissä. Vuosimaksu mahdollistaisi tietopalvelujen tarjoamisen maksutta, mikä lisäisi tietojen käyttöä nykyisestä. Vuosimaksu olisi myös viranomaisen kannalta yksinkertaisempi hallinnoida, kun maksuja ei kohdistettaisi yksittäisiin ilmoituksiin eikä virheellisten maksujen johdosta olisi tarvetta palautuksiin. Toisaalta vuosimaksujen laskutuksesta ja perinnästä aiheutuisi uutta työtä. Työryhmä korostaa, että vuosimaksun osalta on olemassa lukuisia mahdollisuuksia mitoittaa maksu vastaamaan eri yritysmuotojen ja erikokoisten yritysten tarvetta tehdä ilmoituksia kaupparekisteriin sekä käyttää kaupparekisterissä olevia tietoja. Näitä mahdollisuuksia tulisi tarkemmin selvittää jatkovalmistelussa, sillä esimerkiksi yksityistä elinkeinonharjoittajaa koskevat rekisteröintivaatimukset ovat hyvin suppeat osakeyhtiöön tai osuuskuntaan verrattuna.

Vaihtoehtoisia tapoja vuosimaksuun perustuvan mallin toteuttamiseen on useita, esimerkiksi maksu voisi sisältää tietyn määrän maksuttomia ilmoituksia tai siihen voisi sisältyä asiointi tietyissä asiaryhmissä tai maksuton tietopalvelu. Työryhmän alustavana ehdotuksena on, että vuosimaksun vastineeksi rekisteriin merkitty yritys voisi tehdä kaupparekisteriin rajoituksetta ainakin niitä ilmoituksia, jotka työryhmä ehdottaa jatkossa automaattikäsittelyyn (yrityksen edustajia sekä omistajia ja ns. tosiasiallisia edunsaajia koskevat ilmoitukset) sekä eräitä muita tyyppillisiä ilmoituksia, kuten pääomailmoituksia ja yhtiöjärjestysmuutoksia. Vuosimaksu kattaisi siis käytännössä kaiken tavanomaisen asioinnin kaupparekisterissä. Lisäksi vuosimaksun vastineeksi kaupparekisteritietojen käytöstä, otteista ja todistuksista ei perittäisi erillisiä maksuja.

Vuosimaksun käyttöönotto ei merkitsisi välttämättä luopumista kaikkien ilmoitusten maksullisuudesta. Esimerkiksi vuosimaksuvaihtoehdossa perustamisilmoituksesta perittävä maksun suuruutta voidaan tarkastella uudelleen. Käsittelymaksuja voitaisiin periä jatkossa ainakin sellaisissa asiaryhmissä, joissa tarvitaan asiantuntijatyötä, kuten esimerkiksi sulautumisissa ja jakautumisissa. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida tarkemmin, miten maksu voitaisiin kohdentaa oikeudenmukaisesti ja kuinka suuri se olisi erilaisille yrityksille.

6.7. Muita kehitysehdotuksia

Edellisten kokonaisuuksien lisäksi työryhmä ehdottaa myös muita muutoksia kaupparekisterilakiin:

Luovutaan yhdistysten ja säätiöiden merkitsemisestä kaupparekisteriin. Yhdistykset ja säätiöt rekisteröidään PRH:n ylläpitämiin yhdistysrekisteriin ja säätiörekisteriin. Yhdistys ja säätiö ovat velvolliset lisäksi tekemään perusilmoituksen kaupparekisteriin, jos ne harjoittavat elinkeinotoimintaa ja niillä on tätä toimintaa varten pysyvä toimipaikka tai palveluksessa vähintään yksi työntekijä. Sen sijaan että yhdistys ja säätiö merkitään näillä edellytyksillä kaupparekisteriin, saattaisi jatkossa riittää, että yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkitään tieto siitä, että yhdistys tai säätiö harjoittaa elinkeinotoimintaa ja sen lisäksi mitä elinkeinotoimintaa harjoitetaan. Tämä olisi jatkossa perusteltua mm. siksi, että säätiölain uudistuksen yhteydessä lisättiin säätiön mahdollisuutta harjoittaa elinkeinotoimintaa. Toisaalta yhdistysrekisteriä ollaan parhaillaan siirtämässä osaksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmää, jolloin myös yhdistykset näkyvät YTJ:ssä ja saavat y-tunnuksen.

Luovutaan elinkeinoluopien toimittamisesta kaupparekisteriin. Elinkeinot voidaan oikeudellisen sääntelyn ja rajoittamisen perusteella jakaa vapaisiin elinkeinoihin ja niin sanottuihin ohjesääntöisiin elinkeinoin. Vapaille elinkeinoille on tyyppillistä, ettei luon-

nollinen henkilö tai yhteisö tarvitse viranomaisen myöntämää lupaa elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Joillakin aloilla elinkeinon harjoittamisen oikeutta on säädöksiin rajoitettu. Näihin elinkeinoihin kuuluvat muun muassa niin sanotut ohjesääntöiset elinkeinot, joilla tarkoitetaan yleensä elinkeinoja, jotka on mainittu elinkeinolain 3 §:ään sisältyvässä luettelossa ja joiden harjoittamisesta säädetään erikseen lailla. Kyse on elinkeinoista, joiden harjoittaminen edellyttää yleensä toimilupaa tai siihen verrattavaa rekisteröintiä. Luettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä. Jos elinkeinon harjoittaminen on säädetty luvasta riippuvaiseksi, on myönnetystä luvasta tehtävä ennen toiminnan alkamista ilmoitus kaupparekisteriin. Yrityksen merkitseminen kaupparekisteriin ei kuitenkaan edellytä lupaa, vaan se ilmoitetaan joko perustamis- tai muutosilmoituslomakkeella (KRL 17 §:n 2 mom.). Käytännössä luvista on tehty ilmoituksia varsin vähän, joten menettelyä olisi syytä arvioida uudelleen. Koska kyseiset yritykset ovat jo merkittynä toisen viranomaisen pitämään rekisteriin, ei näyttäisi olevan perusteita ylläpitää vastaavia tietoja kaupparekisterissä. Työryhmä ehdottaa että lupien toimitamisesta luovutaan jatkossa.

7. Liitteet

LIITE 1

Yksityiskohtaiset perustelut, kaupparekisterilaki

1 Luku. Kaupparekisteri

1 §. Kaupparekisteri. Lain 1 §:n mukaan tässä laissa säädetään kaupparekisterin pitämisestä yrityksiä, yhteisöjä ja niissä toimivia henkilöitä koskevien ajantasaisten ja luotettavien tietojen saamiseksi. Säännös rekisterinpidon yleisestä tarkoituksesta ei sinänsä ole säädösteknisesti välttämätön, mutta sillä korostettaisiin kaupparekisterin julkista luonnetta. Rekisterinpito ei nimenomaisesti tähtää mihinkään yksittäiseen käyttötarkoitukseen, vaan tietojen julkistamisella pyritään lisäämään elinkeinonharjoittajista saatavissa olevan tiedon määrää ja siten lisäämään oikeusvarmuutta elinkeinoelämässä. Pykälän mukaan kaupparekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus. Jäljempänä laissa Patentti- ja rekisterihallituksesta käytetään nimitystä rekisteriviranomainen. Tämä nykyisessä laissa käytetty termi on syytä säilyttää jatkossakin, koska sitä käytetään vakiintuneesti kaupparekisterilain lisäksi muualla yhtiöoikeutta koskevassa lainsäädännössä, mm. osakeyhtiölaissa.

2 §. Rekisterin julkisuus. Lain 2 § vastaisi sisällöllisesti voimassaolevaa lainsäädäntöä. Osittain pykälän mukainen sääntely sisältyy tällä hetkellä kaupparekisteriasetukseen, vaikka perustuslakiin liittyvät näkökohdan puoltaisivat sääntelyn nostamista lakitasolle. Eduskunnalle on annettu esitys rahanpesulainsäädännön uudistamisesta, johon sisältyy lakiehdotus kaupparekisterilain muuttamisesta (HE 228/2016 vp). Tässä ehdotettu säännös vastaisi sisällöltään kaupparekisterilakiin ehdotettua muutosta (3. lakiehdotuksen 1 a §). Siltä osin, kun henkilötietoja voidaan luovuttaa tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti tai ne voidaan saattaa yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta, laissa yksilöitäisiin, että säännös koskee julkisia henkilötietoja, kuten henkilön nimeä, syntymäaika tai kansalaisuutta.

3 §. Rekisteröintivelvolliset. Pykälässä lueteltaisiin ne yritykset ja yhteisöt, jotka ovat velvollisia rekisteröitymään kaupparekisteriin. Luettelo vastaa sisällöltään voimassa-

olevan lain 3 §:ää, jossa säädetään yrityksistä jotka ovat velvollisia tekemään perusilmoituksen. Luettelon *1 kohdan* mukaan rekisteröintivelvollisia ovat avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion liikelaitos, asunto-osakeyhtiö, keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö ja asumisoikeusyhdistys. Aiemmin asunto-osakeyhtiötä ja keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä ei ole erikseen mainittu, vaan niitä on kaupparekisterisääntelyssä käsitelty osakeyhtiöinä.

Luettelon *2 kohdan* mukaan rekisteröintivelvollinen on myös elinkeinotoimintaa harjoitettava luonnollinen henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään. Luonnollisen henkilön rekisteröintivelvollisuudesta säädetään elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetussa laissa (122/1919), jäljempänä *elinkeinolaki*. Elinkeinolain 3 §:ssä lueteltua luvanvaraista elinkeinoa harjoittava henkilö on rekisteröintivelvollinen. Lisäksi rekisteröintivelvollinen on elinkeinolain 6 §:ssä tarkoitettua elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö eli esimerkiksi henkilö joka harjoittaa elinkeinotoimintaa liikehuoneistossa, konttorissa tai senkaltaisessa erityisessä myyntipaikassa tai joka käyttää apulaisenaan muita kuin aviopuolisoaan tai suoraan etenevää polvea olevia vajavaltaisia jälkeläisiään. Elinkeinolain kokonaisuudistus on parhaillaan valmisteilla työ- ja elinkeinoministeriössä.

Luettelon *3 kohdan* mukaan rekisteröintivelvollisia ovat ulkomainen yhteisö ja säätiö, joka perustaa Suomeen sivuliikkeen. Sivuliikkeen rekisteröintiä edellytetään elinkeinolain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Lisäksi rekisteröintivelvollisia ovat ulkomainen yhteisö sellaisessa rajat ylittävässä kombinaatiosulautumisessa ja jakautumisessa, jossa uusi yhteisö rekisteröidään Suomeen. Säännös vastaa voimassaolevaa lakia .

Rekisteröintivelvollisia ovat luettelon *4 kohdan* mukaan eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä ja muualla rekisteröity etuyhtymä, joka perustaa Suomeen toimipaikan sekä 5 kohdan mukaan eurooppayhtiö ja eurooppaosuuskunta. Myös tältä osin ehdotus vastaisi nykytilaa.

4 §. Rekisteriin merkittävät tiedot. Pykälän *1 momentissa* lueteltaisiin 3 §:n mukaisista rekisteröintivelvollisista rekisteriin merkittävät tiedot. Tällaisia tietoja ovat toiminimi ja mahdolliset aputoiminimi ja toiminimen erikieliset ilmaukset, kotipaikka, toimiala sekä toiminnan harjoittamisen oikeudellinen muoto. Momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin myös elinkeinotoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön ja tarvittaessa prokuristin henkilötiedot.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi luettelon niistä tiedoista, jotka merkitään rekisteriin soveltuvien osien. Säännös koskisi oikeushenkilöksi katsottavia yrityksiä ja yhteisöjä eikä siis yksityistä elinkeinonharjoittajaa. Käytännössä rekisteriin merkittävät tiedot ovat eri yritysmuodoissa samantyyppisiä, mutta vaihtelevat yksityiskohdissaan yritys- tai yhteisömuodon mukaan. Tarkoituksena on säännellä lakitasolla yleisesti rekisteriin mer-

kittäviä tietoja. Lisäksi sovellettavaksi tulisi yritysmuotokohtainen sääntely. Rekisteriin merkittäviä tietoja tarkennettaisiin kaupparekisterilain ja yritysmuotokohtaisen sääntelyn perusteella valtioneuvoston asetuksella, jossa säädettäisiin kunkin yritys- tai yhteisömuodon osalta tehtävistä merkinnöistä yksityiskohtaisesti.

Momentin 1 kohdan mukaan rekisteriin merkitään yrityksen tai yhteisön perustamista koskevat tiedot. Tällaisia ovat esimerkiksi osakeyhtiön perustamiskirjan allekirjoituspäivä. Momentin 2 kohdan mukaan rekisteriin merkitään rekisteröintivelvollisen pääoma ja tiedot sen jakautumista osakkeisiin tai osuuksiin. Osakeyhtiössä rekisteriin merkitään osakepääoma, osakkeiden lukumäärä ja mahdollisesti erilaiset osakkeet. Kommandiittiyhtiössä rekisteriin merkitään äänettömän yhtiömiehen yhtiöpanos. Osuuskunnassa rekisteriin merkitään osuuksien lukumäärä ja mahdolliset eri osuuslajit.

Momentin 3 kohdan mukaan rekisteriin merkitään tilikausi tilikausi. Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin merkitään rekisteröintivelvollisen lakisääteiset toimielimet ja niiden jäsenten, tilintarkastajan, toimitusjohtajan, isännöitsijän, yhtiömiehen, prokuristin tai muussa vastaavassa asemassa toimivan henkilön sekä edustamiseen oikeutettujen henkilöiden henkilötiedot ja oikeudellista toimintakykyä koskevat tiedot. Jos tällaisessa asemassa on oikeushenkilö, rekisteriin merkitään henkilötietojen sijaan oikeushenkilön tunnistamiseksi tarpeelliset tiedot. Tieto siitä, mitä rekisteriin merkitään, riippuu yritysmuotokohtaisesta lainsäädännöstä. Esimerkiksi osakeyhtiöstä rekisteriin merkitään aina hallitus ja tarvittaessa hallintoneuvosto, toimitusjohtaja, nimenkirjoittaja ja prokuristi. Avoimesta yhtiöstä rekisteriin merkitään yhtiömiehet ja tarvittaessa prokuristi.

Momentin 5 kohdan mukaan ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen tietoina rekisteriin merkitään rekisteri, johon yhteisö on merkitty, sen rekisterinumero ja rekisteröity nimi siinä rekisterissä sekä sivuliikkeen edustajan ja nimenkirjoittajan henkilötiedot

Momentin 6 kohdan mukaan rekisteriin merkitään rahanpesulainsäädännön edellyttämät ns. tosiasialliset edunsaajat. Säännös viittaa Eduskunnassa käsiteltävänä olevassa HE 228/2016 vp ehdotetun rahanpesulain 6 luvun 2 §:ään. Kyseisessä rahanpesulain säännöksessä säädetään yrityksen velvollisuudesta tunnistaa tosiasiallinen edunsaaja. Tosiasiallisen edunsaajan määritelmä on lain 1 luvun 5 §:ssä. Koska yrityksen selonottovelvollisuus vaihtelee sen mukaan, mihin edunsaajan asema perustuu, viitattaisiin kaupparekisterilaissa määritelmäpykälän sijaan selonottovelvollisuutta koskevaan säännökseen. Toisinaan edunsaajaksi katsotaan yrityksen rekisteriin merkityt hallituksen jäsenet. Jos kuitenkin yrityksessä tai yhteisössä on muu kuin edellä mainittu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2

§:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistussuuden peruste ja laajuus ilmoitetaan rekisteriin.

Pykälän 3 *momentin* mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kunkin 3 §:ssä tarkoitetun rekisteröintivelvollisen yritys- tai yhteisömuodon osalta kaupparekisteriin merkittävistä sekoista. Momenttiin sisältyisi lisäksi viittaussäännös, jonka mukaan lisäksi rekisteriin tehdään merkintöjä siten kuin muualla laissa tai asetuksessa säädetään.

5 §. Rekisteriin merkittävät henkilötiedot. Pykälässä säädettäisiin rekisteriin merkittävistä henkilötiedoista. Säännös vastaisi voimassaolevan kaupparekisterilain 3a §:ää. Nykyisin kaupparekisteriin merkitään luonnollisista henkilöistä henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja kotikunta Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla asuvista luonnollisista henkilöistä kotikunnan sijasta rekisteriin merkitään kotiosoite.

6 §. Rekisterimerkinnän julkaiseminen. Julkistamisdirektiivi edellyttää, että osakeyhtiön ja julkisen osakeyhtiön tiedot julkaistaan kansallisessa virallisessa julkaisussa. Direktiivin 3 artiklan 5 kohdan mukaan Jäsenvaltiot voivat päättää korvata virallisessa julkaisussa julkaisemisen toisella yhtä tehokkaalla tavalla, joka edellyttää ainakin sellaisen järjestelmän käyttöä, jossa julkistettuihin tietoihin voidaan tutustua aikajärjestyksessä sähköisen keskusjärjestelmän kautta. Tietojen käyttö olisi asiakkaille nykyistä helpompaa, jos tietoja voitaisiin hakea ja julkaista sähköisen tietopalvelun välityksellä. Tarkoituksena on, että jatkossa PRH julkaisee direktiivin edellyttämät tiedot internet-sivuillaan olevassa tietopalvelussa. Vastaavat rekisterimerkinnät julkaistaisiin vastaavalla tavalla myös muiden kuin julkistamisdirektiivin alaan kuuluvien yritys- ja yhteisömuotojen osalta. Luonnollisen henkilön henkilötietoja ei kuitenkaan julkaista.

7 §. Julkisuusvaikutus. Pykälässä säädettäisiin voimassaolevan lain 26 §:ää vastavasti siitä, missä määrin sivulliset voivat luottaa kaupparekisteriin merkittyyn tietoon. Uusi säännös vastaisi sisällöltään voimassaolevaa lakia. Säännöksellä on saatettu voimaan julkistamisdirektiivin 3 artiklan 6 kohta, jonka mukaan yhtiö ei voi vedota asiakirjoihin ja tietoihin ulkopuolista henkilöä kohtaan ennen tietojen julkistamista, jollei yhtiö näytä, että ulkopuolinen henkilö tiesi niistä. Toisaalta sellaisten toimien osalta, jotka on tehty ennen kuudettatoista julkistamispäivän jälkeistä päivää, asiakirjoihin tai tietoihin ei voi vedota sellaista ulkopuolista henkilöä kohtaan, joka osoittaa, että hän ei ollut voinut tietää niistä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan kaupparekisteriin merkityn ja 6 §:n mukaisesti julkaistun tiedon katsotaan tulleen kolmannen henkilön tietoon. Jos julkistamisesta on kulunut vähemmän kuin 16 päivää, ei julkistettuihin tietoihin kuitenkaan voi vedota sellaista kolmatta henkilöä kohtaan, joka osoittaa, ettei hän ole voinut tietää niistä.

Pykälän 2 *momentissa* pidetään voimassa julkistamisdirektiivin 3 artiklan 7 kohdan mukainen sääntely. Jos 6 §:n mukaisesti julkistettu tieto poikkeaa rekisteriin merkitystä tiedosta, yritys tai yhteisö ei voi vedota julkistettuun tietoon ulkopuolista henkilöä kohtaan. Sen sijaan kolmas henkilö voi vedota julkistettuun tietoon, jollei yritys tai yhteisö osoita hänen tienneen rekisteriin merkitystä tiedosta.

Pykälän 3 *momentissa* pidetään voimassa julkistamisdirektiivin 7 artiklan mukainen sääntely. Rekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan edustamiseen kelpoisen henkilön asettamisessa tapahtuneeseen virheellisyyteen voidaan julkaisemisen jälkeen vedota kolmatta henkilöä vastaan vain, jos tämän voidaan näyttää tienneen virheestä.

2 luku. Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset ja hakemukset

8 §. *Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin perusilmoituksen tekemisestä. Ilmoitus olisi tehtävä ennen elinkeinotoiminnan aloittamista. Ilmoituksen on sisällettävä edellä 4 §:ssä tarkoitetut tiedot eli yrityksen perustiedot sekä yritys- tai yhteisömuodon mukaan määräytyvät tiedot. Myös kotipaikan siirtämisestä Suomeen tehdään perusilmoitus.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin velvollisuudesta tehdä muutosilmoitus. Jos asian-tilassa, josta on tehty merkintä kaupparekisteriin, tapahtuu muutos, on siitä viivytyksettä tehtävä ilmoitus. Kyse voi olla esimerkiksi yhtiökokouksen päätöksestä muuttaa osakeyhtiön yhtiöjärjestystä tai valita uusi hallitus. Pykälässä ei aseteta tarkkaa määräaikaa ilmoituksen tekemiselle, koska ilmoitukset voivat olla sisällöltään ja niiden edellyttämältä työmäärältään hyvin erilaisia. Viivytyksettä tarkoitetaan asiasta riippuen normaalisti päiviä tai poikkeuksellisesti korkeintaan muutamaa viikkoa.

Pykälän 3 *momentissa* säädetään velvollisuudesta tehdä lopettamisilmoitus. Elinkeinoiminnan lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin. Lopettamisilmoitusta ei tarvitse tehdä toiminnan keskeyttämisestä tilapäisesti tai toistaiseksi, vaan velvollisuus syntyy vasta, kun elinkeinotoiminta päättyy kokonaan. Myöskään lopettamisilmoituksen tekemiselle ei aseteta tarkkaa määräaikaa. Viivytyksettä tarkoitetaan normaalisti päiviä tai poikkeuksellisesti korkeintaan muutamaa viikkoa.

9 §. *Sivuliikkeen ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin sivuliikkeen velvollisuudesta ilmoittaa rekisteriviranomaiselle ulkomaiseen elinkeinonharjoittajaan kohdistetusta maksukyvyttömyysmenettelystä, akordista ja muusta vastaavasta menettelystä. Rekisteriviranomaiselle on myös ilmoitettava elinkeinonharjoittajan asettamisesta selvitystilaan, selvitysmiesten määräämisestä, selvitysmiesten henkilötiedoista ja toimivallasta sekä selvitystilan päättymisestä samoin kuin elinkeinonharjoittajan purkautumisesta ja rekisteristä poistamisesta. Yhteenliittämisdirektiivin mukaisen tiedonvai-

don käynnistyessä rekisteriviranomainen saattaa jatkossa saada yhteenliittämijärjestelmän kautta tietoa ulkomaisen elinkeinonharjoittajan tiedoissa tapahtuneissa muutoksista, jos sivuliikkeen rekisteröinyt elinkeinonharjoittaja on rekisteröity EU jäsenvaltiossa ja siihen sovelletaan sivuliikedirektiiviä. Tiedonvaihto ei kuitenkaan koske EU:n ulkopuolisissa valtioissa rekisteröityjä elinkeinonharjoittajia eikä kaikkia EU – alueella rekisteröityjä yritysmuotoja. Koska yhteenliittämijärjestelmä ei ole vielä toiminnassa, on epäselvää voidaanko sitä käyttää apuna EU-alueella perustettujen yhtiöiden suomalaisen sivuliikkeen tietojen päivittämiseen. Kysymykseen on syytä palata esityksen jatkovalmistelussa, ja mahdollisuudet rekisterien yhteentoiminnan lisäämiseksi olisi hyödynnettävä. Toistaiseksi kuitenkin ei nyky sääntelyyn esitetä muutoksia.

10 §. Ilmoituksen tekeminen. Pykälän 1 momentti sisältäisi viittaussäännöksen yritysjä yhteisötietolain 10 ja 11 §:iin, joissa säädetään perus- ja muutosilmoituksen tekemisestä. Yritys- ja yhteisötietolaki ei sen sijaan koske rekisteriviranomaiselle tehtäviä hakemuksia, vaan ne osoitettaisiin jatkossakin suoraan Patentti- ja rekisterihallitukselle. Myös viranomaisten tiedonannot rekisteriin osoitetaan suoraan Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisteröintivelvollisen mahdollisuudesta ilmoittaa sitovasti, että sitä koskevia ilmoituksia tai hakemuksia voidaan tehdä vain sähköisesti. Uuden menettelyn tarkoituksena on parantaa yritysturvallisuutta, sillä sähköisessä asiointinnassa ilmoituksen tekijä tunnustetaan luotettavasti ja samalla varmennetaan henkilön kelpoisuus tehdä kyseisen yrityksen puolesta ilmoituksia kaupparekisteriin. Jos rekisteriin tehdään paperimuotoisia ilmoituksia sen jälkeen, kun yritys on valinnut pelkästään sähköisen asiointitavan, ilmoitusta ei rekisteröidä vaan rekisteriviranomainen ottaa yhteyttä yrityksen rekisteriin merkittyihin vastuuhenkilöihin ja pyytää selvennystä. Paperimuotoinen ilmoitus voidaan käsitellä vasta, jos yritys erikseen palauttaa paperiasioinnin mahdollisuuden. Muussa tapauksessa rekisteriviranomainen hylkää ilmoituksen säännöksen vastaisesti tehtynä.

Yritys- ja yhteisötietolain mukaan vastuu ilmoituksen tekemisestä on lain 14 §:ssä luetelluilla luonnollisilla henkilöillä, yleensä yrityksen vastuuhenkilöillä. Yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n 5 momentin mukaan jonkun sen tekemisestä vastuussa olevan tai hänen valtuuttamansa henkilön on allekirjoitettava perustamis-, muutos- tai lopettamisilmoitus. Tästä seuraa, etteivät kaikki rekisteriin merkityt henkilöt voisi itse tehdä ilmoitusta tehtävänsä päättymisestä tai omasta erostaan. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nimenomaisesti siitä, että jokainen, joka on eronnut kaupparekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

11 §. Ilmoitukseen liitettävät asiakirjat. Pykälän 1 momentin mukaan ilmoitukseen on liitettävä ne asiakirjat tai tiedot, joihin rekisteriin ilmoitettu seikka perustuu. Esimerkiksi

osakeyhtiön hallituksen vaihtumiseen liitetään yhtiökokouksen pöytäkirja. Rekisteriin ilmoitettavat seikat perustuvat yleensä kaupparekisterilakiin, yritysmuotokohtaiseen sääntelyyn tai muuhun lainsäädäntöön, kuten esimerkiksi kirjanpitolakiin. Ilmoituksen liitteet voivat siksi vaihdella huomattavasti yritys- tai yhteisömuodosta ja ilmoiteltavasta asiasta riippuen, eikä liitteiden luetteleminen lakitasolla ole tarkoituksenmukaista. Ilmoituksen liitteistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Jatkossa ilmoituksen liitteiden määrää on tarkoitus karsia nykyisestä. Jäljempänä lakiehdotuksen 13 §:ssä säädettäisiin poikkeuksista liitteiden toimittamiseen.

Pykälän 2 *momentti* vastaisi sisällöltään kaupparekisteriasetuksen 21 §:ää. Rekisteriviranomainen voisi vaatia ilmoituksen antajalta muutakin tarpeellista selvitystä ilmoituksen lainmukaisuudesta tai ilmoitetun seikan oikeellisuudesta. Säännös mahdollistaa tapauskohtaisesti sen, että rekisteriviranomainen voi pyytää lisäselvitystä esimerkiksi, jos ilmoitukseen liittyen herää epäily mahdollisesta väärinkäytöksestä. Tietojen pyytäminen rajattaisiin kuitenkin ilmoituksen lainmukaisuuden ja ilmoitetun seikan oikeellisuuden arviointiin.

12 §. Rekisterimerkinnän poistaminen tuomion johdosta. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassaolevan lain 23 §:ää. Pykälän 1 *momentin* mukaan rekisteriviranomaisen on poistettava merkintä rekisteristä, kun lainvoiman saaneella ratkaisulla on todettu ettei merkintää olisi saanut tehdä rekisteriin, että rekisteröity päätös on pätemätön, tai että rekisteriin merkitty tieto ei ole oikea. Pykälän 2 *momentin* mukaan tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisusta tässä tarkoitetuissa asioissa. Momentissa ei säädettäisi voimassaolevan 23 §:n 2 momenttia vastaavasti päätöksen toimittamistavasta. Päätös voitaisiin jatkossakin toimittaa oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmän välityksellä tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle. Tietojen toimittamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010).

13 §. Yrityskiinnityksen kuolettaminen. Pykälässä säädettäisiin yrityskiinnityksen kuolettamisesta. Pykälän 1 *momentin* mukaan rekisteriviranomainen ei saa merkitä elinkeinotoimintaa lopetetuksi tai yhteisöä purkautuneeksi ennen kuin yrityskiinnitys on kuoletettu tai yrityksen luovutuksensaaja on ottanut vastatakseen kiinnityksestä saatavasta yrityskiinnityslain (634/84) 10 §:n mukaisesti. Pykälän 2 *momentin* mukaan 1 momentin säännöstä ei sovelleta, jos kysymys on yrityskiinnityslain (634/84) 27 §:n 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksesta tai tiedonannosta. Kyseisen säännöksen mukaan elinkeinonharjoittajan lopetettua toimintansa konkurssin tai selvitys- tai suoritustilan johdosta yrityskiinnitys poistetaan yrityskiinnitysrekisteristä sen jälkeen, kun toiminnan lopettamisesta tai yhteisön purkamisesta on tätä koskevan ilmoituksen tai tiedonannon perusteella tehty merkintä kaupparekisteriin. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön selvitystilän johdosta saadaan yrityskiinnitys poistaa rekisteristä vain,

jos selvitysmenettelyssä on noudatettu, mitä avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/88) 5 luvun 15 §:n 1–3 momentissa säädetään.

3 Luku. Rekisteröinti

14 §. Rekisteriin merkitseminen. Pykälän 1 momentin mukaan rekisteriviranomainen merkitsee ilmoitetut tiedot rekisteriin, jos ilmoitus on lain mukainen. Käytännössä Patentti- ja rekisterihallitus tarkistaa, että ilmoitus sisältää vaaditut liitteet ja tiedot, ja että ilmoitetut asiat ovat lainmukaisia, esimerkiksi että päätös on tehty oikeassa järjestyksessä eikä se ole ristiriidassa lain kanssa. Rekisterikäytännössä ei kuitenkaan ole tarkoituksena puuttua kovin tulkinnanvaraisiin asioihin, vaan siinä pyritään karsimaan selvät virheellisyudet ja lainvastaisuudet. Tämä johtuu siitä, että ilmoitettavat asiat ovat yksityisoikeudellisia ja suurelta osin luonteeltaan sopimuksenvaraisia, eikä viranomaisen siksi tulisi tehdä kovin pitkälle ulottuvia arvioita niiden tulkinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin poiketa sekä 1 momentin mukaisesta tietojen tarkastuksesta että 11 §:n mukaisten liitteiden toimittamisesta. Säännöksellä toteutettaisiin työryhmän ehdotus ilmoitusten automaattikäsittelyssä asiallisesti yksinkertaisissa asioissa. Kun ilmoituksen tekijä tunnistetaan sähköisesti ja samalla varmennetaan valtuudet tehdä ilmoituksia kaupparekisteriin, voidaan vastuuta rekisterimerkinnän sisällöstä siirtää nykyistä enemmän ilmoituksen tekijälle. Automaattikäsittelyssä tiedot voidaan rekisteröidä välittömästi ilmoituksen saavuttua. Tarkoituksena on, että ensi vaiheessa menettely koskisi edustamisilmoituksia eli esimerkiksi hallituksen tai toimitusjohtajan muutoksia rekisteriin. Lukumääräisesti edustamisilmoituksia on paljon, joten automatisoinnilla voidaan huomattavasti parantaa sekä ilmoitusten käsittelyaikoja että rekisterin tehokkuutta. Lisäksi menettely voisi koskea rahanpesulainsäädännön uudistamisen yhteydessä rekisteriin kerättäviä ns. tosiasiallisia edunsaajia koskevia ilmoituksia. Koska kaupparekisteri käsittelee varsin kattavasti eri yritys- ja yhteisömuotojen ilmoituksia hyvin erilaisissa asiaryhmissä, ei lakitasolla ole tarkoituksenmukaista rajata säännöksen soveltamisalaa. Tästä syystä valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin niistä asiaryhmistä, joihin automaattikäsittelyä sovelletaan.

Pykälän 3 momentilla pidetään voimassa yhteenliittämisdirektiivin edellyttämä sääntely. Patentti- ja rekisterihallituksen on pyrittävä varmistamaan, että ilmoitetut tiedot merkitään rekisteriin ja julkaistaan viimeistään 21 päivän kuluessa siitä, kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu kaikki rekisterimerkinnän tekemiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Direktiivin tarkoittama määräaika ei ole yksittäistapauksissa ehdoton. Säännös velvoittaisi rekisteriviranomaista järjestämään toimintansa niin, että määräaika voidaan noudattaa, esimerkiksi sen että käsittelyyn varataan riittävästi resursseja ja että prosessi on muutenkin sujuvaa.

15 §. Ilmoituksen ja hakemuksen raukeaminen. Voimassaolevan lain 21 §:ssä säädetään puutteellisen ilmoituksen korjauttamisesta. Kaupparekisteri-ilmoitus voidaan katsoa rauenneeksi, jos viranomaisen puutteiden korjaamiseen asettaa määräaika ei noudateta. Voimassaolevaa sääntelyä ei ole tarkoitus muuttaa sisällöltään nykyisestä, sillä kaupparekisteriasiointi on luonteeltaan nopeaa ja toisaalta asiamäärät ovat suuria. Puutteellisen ilmoituksen tai hakemuksen täydentämiseen voidaan kuitenkin soveltaa hallintolakia, eikä pykälässä siksi säädettäisi erikseen täydennysmenettelystä. Sen sijaan raukeamista koskevan sääntelyn säilyttäminen edellyttää, että laissa poiketaan hallintolain asian ratkaisemista koskevista säännöksistä. Pykälän *1 momentin* mukaan tässä laissa tarkoitettu ilmoitus tai hakemus raukeaisi, jos Patentti- ja rekisterihallituksen selvitys- tai täydennyspyyntöön ei ole vastattu määräajassa. Pykälän *2 momentin* mukaan rauenneen ilmoituksen tai hakemuksen tekijällä olisi kuitenkin oikeus pyynnöstä saada Patentti- ja rekisterihallitukselta perusteltu päätös, johon hän voisi tarvittaessa hakea muutosta. Pyyntö on esitettävä 30 päivän sisällä asian raukeamisesta.

16 §. Maksun suorittaminen. Pykälän mukaan ilmoituksen ja hakemuksen käsittelystä on suoritettava säädetty maksu. Patentti- ja rekisterihallituksen perimistä maksuista säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetulla lailla (1032/1992). Toissijaisesti sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992). Maksuista säädetään lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella, jonka maksutaulukossa vahvistetaan yksittäisistä suoritteista perittävät maksut.

17 §. Oikeus käyttää muita kuin kotimaisia kieliä. Pykälä vastaisi voimassaolevan lain 20 §:ää ja sillä pidettäisiin voimassa julkistamisdirektiivin 4 artiklan 4 kohta. Pykälän *1 momentin* mukaan osakeyhtiö ja osuuskunta voivat suomen- tai ruotsinkielisten asiakirjojen ja tietojen lisäksi vapaaehtoisesti toimittaa julkaistavaksi asiakirjoja ja tietoja myös muulla kielellä. Asiakirjasta on tällöin toimitettava kielilain (423/2003) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettu virallinen käännös.

Pykälän *2 momentin* mukaan vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen ei voi vedota ulkopuolista henkilöä kohtaan, jos suomen- tai ruotsinkielisten julkistettujen asiakirjojen ja tietojen sekä niiden vapaaehtoisesti muulla kielellä julkistettujen käännösten välillä ilmenee ristiriitaisuuksia. Ulkopuolinen henkilö voi kuitenkin vedota vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen, jollei yhtiö osoita, että henkilö tiesi suomen- tai ruotsinkielisestä versiosta.

18 §. Finanssivalvonnan kuuleminen. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassaolevan lain 14 §:n 3 ja 4 momenttia. Pykälän *1 momentin* mukaan rekisteriviranomaisen on tiettyissä asioissa ennen asian ratkaisua varattava Finanssivalvonnalle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua kaupparekisteri-ilmoituksen johdosta. Finanssivalvontaa olisi kuultava, kun ilmoitus koskee.

- 1) sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettua rahastoyhtiötä ja mainitun lain 9 §:ssä tarkoitettua säilytisyhteisöä
- 2) vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettua vaihtoehtorahastojen hoitajaa, säilytisyhteisöä tai erityistä säilytisyhteisöä koskevan yhtiöjärjestyksen ja sen muutoksen hyväksymistä yhtiöjärjestyksestä tai sen muutoksesta.
- 3) kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen, kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen tai sen muutoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan, jos kiinteistörahastotoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen muutos koskee vain äänettömän yhtiömiehen vaihtumista taikka nimen tai panoksen muuttumista eikä kommandiittiyhtiössä ole muita kuin sellaisia äänettämiä yhtiömiehiä, joiden osuuksiin yhtiösopimuksen mukaan sovelletaan arvopaperimarkkinalakia (746/2012)
- 4) luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 5 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettua yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muutoksen hyväksymistä

4 Luku

19 §. Puutteelliset tai virheelliset rekisteritiedot. Kaupparekisterilaissa ei nykyisin säädetä siitä miten tietoja päivitetään viranomaisaloitteisesti, jos rekisteriviranomainen huomaa niissä virheitä tai puutteita. Rekisteriviranomainen voisi jatkossa edellyttää, että sen rekisteritiedoissa havaitsemat puutteet korjataan. Lisäksi, jos tietoja ei ole viimeiseen viiteen vuoteen päivitetty, rekisteriviranomainen voisi edellyttää yrityksen vahvistavan, että tiedot pitävät edelleen paikkansa. Tietojen vahvistaminen toteutetaisiin käytännössä niin, että yrityksen sähköiseen palvelunäkymän välityksellä yrityksen vastuuhenkilölle lähetettäisiin tieto ajantasaisista rekisteritiedoista. Tiedot voisi joko vahvistaa oikeiksi tai, jos ne eivät ole ajantasaiset, asiakas voisi siirtyä tekemään muutosilmoituksen. Ehdotettu menettely liittyy siihen, että jatkossa muut viranomaiset veloitetaan käyttämään kaupparekisterissä olevia tietoja ja kaupparekisteriotteiden toimittamisesta viranomaiskäyttöön luovutaan. Tämä edellyttää, että tiedot ovat tosiasiassa ajantasaisia.

Pykälän *1 momentin* mukaan rekisteriviranomainen voi kehottaa rekisteröintivelvollista korjaamaan puutteet, jos se havaitsee rekisteritiedoissa puutteita tai sillä on syytä epäillä rekisterimerkinnän oikeellisuutta. Tässä tarkoitettu puutteet voivat koskea lähinnä suoraan rekisteristä nähtäviä puutteita kuten sitä, ettei yrityksellä tai yhteisöllä ole lain tai sääntöjen edellyttämää hallitusta tai muuta toimielintä. Säännös on osittain päällekkäinen osakeyhtiölain ja osuuskuntalain säännösten kanssa, sillä osakeyhtiö tai osuuskunta voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jos sillä ei ole toimikelpoista hallitusta. Edellä mainitut säännökset soveltuisivat erityislakina suhteessa kaupparekisterilakiin jatkossakin. Rekisteritiedot voivat kuitenkin olla myös muilta osin puutteelliset, miltä osin kaupparekisterilain säännös tulisi sovellettavaksi. Lisäksi em. erityissäännökset koskevat vain tiettyjä yritysmuotoja, kun kaupparekisterilain

säännös koskisi yleisesti kaikkia rekisteröintivelvollisia yrityksiä ja yhteisöjä. Jatkovalmistelussa on vielä syytä arvioida säännöksen yhteentoimivuutta muun lainsäädännön kanssa. Lisäksi säännös sisältäisi yleisen oikeuden pyytää selvitystä tai tiedon korjaamista, jos viranomaisella on syytä epäillä rekisterimerkinnän oikeellisuutta. Säännös mahdollistaisi lisätietojen pyytämisen esimerkiksi erilaisten väärinkäytösten torjumiseksi.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi menetettysäännökset sen varalle, ettei rekisteritietoja ole pitkään aikaan päivitetty. Säännös liittyy sähköisten asiointipalvelujen kehittämiseen. Tarkoituksena on, että yritys voi itse kirjautua yrityksen palvelunäkymään (KaPa), jossa yrityksen vastuuhenkilölle näytetään ajantasainen tieto rekisterimerkinnän sisällöstä. Tiedot voisi jatkossa vahvistaa vuosittain, mistä syntyisi rekisteriin merkintä siitä milloin tiedot on viimeksi päivitetty. Tarkoituksena on, että menettelyn avulla tiedot eivät jää epähuomiossa päivittämättä, jos niissä on tapahtunut muutoksia. Jos rekisteröintivelvollinen ei ole viiteen vuoteen tehnyt ilmoitusta rekisteriin eikä samassa ajassa muutenkaan ole vahvistanut tietojaan, Patentti- ja rekisterihallitus voisi kehottaa ilmoittamaan, että tiedot edelleen pitävät paikkansa. Tarkoituksena on että vahvistuksen voisi tehdä varsin helposti sähköisessä asiointipalvelussa. Menettelyllä huolehdittaisiin siitä, että rekisteriin merkityt tiedot tulevat säännöllisin väliajoin varmennettua. Tietojen ajantasaisuuden merkitys korostuu uudistuksen yhteydessä, kun muille viranomaisille asetetaan velvollisuus hakea tarvitsemansa yritykset perustiedot PRH:sta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallitus huolehtisi siitä, että rekisteröintivelvolliset yritykset poistavat rekisteritiedoistaan merkinnät liiketoimintakieltoon määrättyistä henkilöistä, jotka eivät liiketoimintakiellon johdosta voi enää kyseisessä tehtävässä toimia. Liiketoimintakiellosta säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985). Oikeusrekisterikeskus pitää rekisteriä liiketoimintakielloista ja kiellon noudattamista valvoo poliisi. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävistä säädetään liiketoimintakiellosta annetun lain 21 a §:ssä. Patentti- ja rekisterihallitus huolehtii siitä, ettei liiketoimintakieltoon määrättyä henkilöä kiellon voimassa ollessa merkitä kaupparekisteriin eikä säätiörekisteriin kiellon vastaisesti. Jos kieltoon määrätty henkilö on rekisterin mukaan tällaisessa tehtävässä kiellon alkaessa, rekisteriin merkitään nykyisin tieto kiellosta ja sen kestosta. Merkintä on poistettava kiellon päättyttyä. Patentti- ja rekisterihallitus saa tiedot liiketoimintakielloista oikeusrekisterikeskukselta. Patentti- ja rekisterihallitus ei kuitenkaan aktiivisesti huolehdi siitä, että henkilöt eroavat tai heidän tilalleen valitaan uudet vastuuhenkilöt. Jatkossa PRH voisi edellyttää, että rekisteröintivelvollinen yritys tai yhteisö poistaa rekisteritiedoistaan liiketoimintakieltoon määrätty henkilöt. Jos PRH:n antamaa kehoitusta ei noudateta, PRH voisi määrätä yritykselle seuraamusmaksun. Tämän pidemmälle kieltoa ei valvottaisi rekisterinpitäjän toimesta, vaan PRH voisi kääntyä liiketoimintakielloa valvovan poliisin puoleen, jos näyttää siltä että toimintaa jatketaan PRH:n toimenpiteistä huolimatta.

20 §. Seuraamusmaksu. Edellä 19 §:ssä säädetyn ajantasaisuusvalvonnan tehostamiseksi rekisteriviranomainen voisi tarvittaessa määrätä seuraamusmaksun. Pykälän 1 momentin mukaan maksu voitaisiin määrätä vasta, jos rekisteröintivelvollinen ei kehotuksesta huolimatta korjaa rekisteritiedoissa olevia puutteita tai ilmoita tietojen edelleen pitävän paikkansa tai jos rekisteröintivelvollinen ei kehotuksesta huolimatta ole poistanut rekisteritiedoistaan merkintää liiketoimintakieltoon määrätyistä henkilöistä, jotka eivät liiketoimintakiellon johdosta voi enää kyseisissä tehtävissä toimia. Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu on suuruudeltaan 350 euroa. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

21 §. Toimintansa lopettaneen yrityksen poistaminen rekistereistä. Ehdotettu säännös vastaisi voimassaolevan lain 24 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi poistaa rekisteröintivelvollisen yrityksen tai yhteisön rekisteristä, jos rekisteröintivelvolliselta ei ole kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana tullut ilmoitusta rekisteriin ja on syytä olettaa, että elinkeinonharjoittaja on lopettanut toimintansa. Viittaus toiminnan lopettamiseen edellyttää käytännössä sitä, että ennen poistomenettelyä varmistetaan, onko yritykselle ollut toimintaa Verohallinnon rekistereissä. Jos yritys on edelleen aktiivinen, ei sitä voida poistaa poistomenettelyssä.

Pykälän 2 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on etukäteen tiedusteltava rekisteröintivelvolliselta yritykseltä, harjoittaako tämä edelleen toimintaansa vai ei. Jollei käy selville, että toimintaa harjoitetaan, Patentti- ja rekisterihallituksen on julkaistava tieto että yritys voidaan poistaa rekisteristä ja kehotettava elinkeinonharjoittajaa kolmen kuukauden kuluessa kuulutuksen julkaisemisesta ilmoittamaan toiminnastaan.

Pykälän 3 momentin mukaan elinkeinonharjoittajaa koskevat merkinnät on poistettava rekisteristä, jollei ennen määräajan päättymistä saada ilmoitusta siitä, että toimintaa harjoitetaan. Jos kysymyksessä on yhteisö, joka on purettava selvitys- tai suoritusmenettelyin, on se rekisteristä poistamisella katsottava purkautuneeksi. Toisinaan poistomenettelyssä on käytännössä poistettu myös toimivia yrityksiä, joilla ei kuitenkaan ole ollut toimintaa verohallinnon rekistereissä ja jotka eivät ole reagoineet viranomaisen yhteydenottoon. Rekisterikäytännössä tällaisia yrityksiä on palautettu rekisteriin, kun yritys esittää sitä koskevan pyynnön ja selvityksen rekisteriviranomaiselle.

22 §. Sivuliikkeen poistaminen rekistereistä. Pykälä vastaisi kaupparekisterilakiin ehdotettua muutosta ja sillä pidetään voimassa yhteenliittämisdirektiivin edellyttämä sääntely. Pykälän 1 momentin mukaan rekisteriviranomaisen on poistettava sivuliike rekisteristä, kun rekisteriviranomaiselle on saapunut sivuliikedirektiivin 5a artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen tieto siitä, että Suomessa sivuliikkeen rekisteröinyt ulkomainen elinkeinonharjoittaja on purettu tai muusta syystä poistettu rekisteristä sen rekisteröintivaltiossa.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriviranomaisen on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä varattava sivuliikkeelle 21 vuorokautta aikaa lausua rekisteristä poistamisen edellytyksistä. Jos ulkomainen elinkeinonharjoittaja on todella poistettu rekisteristä sen rekisteröintivaltiossa, sivuliikkeen lausuma ei estäisi sivuliikkeen rekisteristä poistoa. Säännös on kuitenkin tarpeen, ettei sivuliikkeitä poisteta rekisteristä esimerkiksi teknisen virheen johdosta. Lisäksi säännöksellä varmistetaan, että sivuliikkeen vastuuhenkilöillä on etukäteistieto rekisteristä poistosta.

5 luku. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.

23 §. *Kaupparekisteritietojen toimittaminen viranomaiskäyttöön.* Työryhmä ehdottaa, että jatkossa muut viranomaiset hakisivat tarvitsemansa yritystiedon suoraan kaupparekisteristä. Tavoitteena on, että viranomaisten tietojärjestelmät hakevat tarvittaessa tiedot automaattisesti Patentti- ja rekisterihallituksen rakentaman sähköisen rajapinnan kautta. Pykälässä veloitetaan Patentti- ja rekisterihallitus huolehtimaan siitä, että kaupparekisterin tiedot ovat muiden viranomaisten käytettävissä sähköisen rajapinnan kautta. Säännöksen tarkoittamia viranomaisia olisivat ainakin valtion, kunnan virastot ja laitokset, Eduskunnan virastot ja laitokset sekä Ahvenanmaan maakunnassa toimivat maakunnan virastot ja laitokset. Jatkovalmistelussa on syytä vielä täsmentää viranomaisten luetteloa. Patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää lisäksi viranomaiskäyttöön sähköistä tietopalvelua, josta viranomaiset voivat hakea toiminnassaan tarpeelliset yritystiedot sekä päivittää tiedostojaan.

24 §. *Kaupparekisteritietojen hankkiminen.* Säännös velvoittaisi edellä 23 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia hakemaan toiminnassaan tarpeelliset kaupparekisteritiedot yrityksistä ja yhteisöistä suoraan Patentti- ja rekisterihallitukselta 23 §:n mukaisesti, eli joko sähköisestä tietopalvelusta tai sähköisen rajapinnan kautta. Viranomaisella voisi pyytää yritystietoja suoraan rekisteröintivelvolliselta yritykseltä tai yhteisöltä vain, jos tiedossa havaitaan puutteita ja tietojen pyytämiseen on asian kiireellisyydestä johtuva erityinen syy. Nykyisin yrityksen viranomaisasioinnissa edellytetään tyypillisesti yritykseltä kaupparekisteriotetta, ja vaatimus kaupparekisteriotteen toimittamisesta on varsin tyypillinen vaatimus yrityksistä koskevassa lainsäädännössä. Ehdotetun pykälän lisäksi muualta lainsäädännöstä olisi vastaavasti kumottava säännökset, jotka edellyttävät kaupparekisteriotteen toimittamista viranomaiskäyttöön. Tätä koskeva ehdotus valmistellaan esityksen jatkovalmistelun yhteydessä.

25 §. *Verohallinto.* Pykälän 1 momentti koskee tilinpäätöstietojen toimittamista Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen kesken. Verohallinto voi antaa salassapitosäännösten estämättä Patentti- ja rekisterihallitukselle teknisen käyttöyhteyden välityksellä kirjanpitovelvolliselta verotuksen toimittamista varten saamansa tuloslaskelman ja taseen sekä muut tiedot ja asiakirjat, jotka kirjanpitovelvollinen on tilinpäätök-

sen ja toimintakertomuksen rekisteröimiseksi velvollinen tämän lain tai muun lain nojalla toimittamaan Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Pykälän 2 *momentti* liittyy edellä 21 §:ssä säädettyyn poistomenettelyyn, jossa Patentti- ja rekisterihallitus varmistaa Verohallinnolta onko yritys ollut toiminnassa. Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä saada Verohallinnolta osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:ssä, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:ssä ja tämän lain 21 §:ssä säädettyjen kaupparekisteristä poistamiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi tieto siitä, onko yksilöidyllä yrityksellä tai yhteisöllä ollut toimintaa Verohallinnon rekisteritietojen perusteella.

26 §. Väestötietojärjestelmä. Pykälä vastaisi voimassaolevan lain 21 a §:ää. Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu tarvittaessa väestötietojärjestelmästä päivittämään tiedostojaan ja tarkistamaan ilmoituksissa ja niiden liitteissä mainittujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi. Väestötietojärjestelmästä saadaan henkilötietojen ja niissä tapahtuneiden muutosten lisäksi tieto mahdollisesta edunvalvonnasta tai turvakiellosta, joka on merkityksellinen tieto kaupparekisterin kannalta.

27 §. Eurooppalainen yritystietojärjestelmä. Säännös vastaa yhteenliittämisdirektiivin voimaansaattamiseksi kaupparekisterilakiin ehdotettua muutosta ja sillä pidettäisiin kokonaisuudistuksen yhteydessä voimassa yhteenliittämisdirektiivin vaatimus rekisteritietojen julkaisemisesta eurooppalaisen keskusjärjestelmän välityksellä. Pykälän 1 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on huolehdittava siitä, että julkistamisdirektiivin 2 artiklassa ja 3 d artiklan 1 kohdassa sekä sivuliikedirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa ja 5 a artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot julkaistaan julkistamisdirektiivin 4 a artiklassa tarkoitetun rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on viipymättä ilmoitettava asianosaisille EU-jäsenvaltioiden rekistereille, kun rajatylittävän sulautumisen tuloksena muodostettava yhtiö rekisteröidään Suomessa. Ilmoitus tehdään rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä.

28 §. Oikeusrekisterikeskus. Pykälän 1 *momentti* vastaa voimassaolevaa kaupparekisterilakia. Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu liiketoimintakieltorekisteristä päivittämään tiedostojaan ja tarkistamaan, onko rekisteriin merkityjä tai ilmoituksissa ja niiden liitteissä mainittuja henkilöitä määrätty liiketoimintakieltoon. Tavoitteena on, että jatkossa tiedot voitaisiin välittää teknisen käyttöyhteyden avulla, jolloin tieto liiketoimintakiellosta saataisiin nykyistä nopeammin näkymään myös kaupparekisterissä.

Oikeusrekisterikeskuksen on viivytyksettä toimitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle tieto rekisteriviranomaiselle tuomioistuimen päätöksistä, kun kaupparekisteriin merki-

tyn elinkeinonharjoittajan velkojille on annettu julkinen haaste, kun elinkeinonharjoittaja on asetettu konkurssiin, kun tuomioistuin on päättänyt konkurssin peruuntumisesta tai raukeamisesta tai kun päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu. Oikeusrekisterikeskuksen on lisäksi viivytyksettä välitettävä tieto Patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkittäväksi, kun oikeusrekisterikeskus saa ilmoituksen siitä että konkurssissa on hyväksytty lopputilitys. Nämä säännöksen on kuitenkin tarkoitus sisällyttää konkurssilakiin (HE 12/2017 vp, konkurssilain 6 §). Konkurssilakiin ehdotetut muutokset eivät kata julkista haastetta, jonka toimittamisesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

6 Luku. Muutoksenhaku.

29 §. *Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen.* Ehdotettu säännös vastaa sisällöltään voimassaolevaa lakia. Rekisteriviranomaisen päätöksestä haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (578/2013) säädetään. Säännöksessä ei voimassaolevan lain tavoin viitattaisi enää päätökseen jolla rekisteröinti on evätty. Muutos on tarpeen muun muassa seuraamusmaksun käyttöönoton johdosta, koska myös seuraamusmaksua koskevas- ta päätöksestä olisi mahdollista valittaa. Pykälän 2 momentti sisältäisi säädösviittauksen, jonka mukaan valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Viittaussäännökset 1 ja 2 momentissa ovat selvyuden vuoksi tarpeen, sillä käsiteltävästä asiasta riippuen Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen tai markkinaoikeuteen.

30 §. *Rekisterimerkinnän kumoaminen.* Pykälässä säädettäisiin rekisterimerkinnän kumoamisesta. Säännös vastaisi sanamuodoltaan voimassaolevaa lakia. Joka katsoo muun kuin toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa, saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta elinkeinonharjoittajaa vastaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa tuomioistuimessa.

Pykälän 2 momentti sisältäisi toiminimen kumoamisen osalta viittauksen toiminimilakiin. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä valmistelee parhaillaan tavaramerkkilain kokonaisuudistusta. Samalla on tarkoitus uudistaa myös toiminimilakia.

31 §. *Asetuksenantovaltuus.* Edellä on kuvattu tarkemmin säännöksiä, jotka sisältävät tiettyä pykälää koskevia asetuksenantovaltuuksia. Niiden lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisterinpitoon liittyvistä teknisistä seikoista, kuten ilmoituksen tekemisen tai kuulutuksen antamisen tavasta sekä rekisteriotteiden ja jäljennösten antamisesta ja rekisterimerkintöjen julkaisemisen muodosta.

Asetuksenantovaltuuksia on syytä tarkastella yksityiskohtaisemmin sekä tämän pykälän että muun lakiehdotuksen osalta jatkovalmistelun yhteydessä.

7 Luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännös.

32 §. Voimaantulo. Valmistelun tässä vaiheessa on aikaista arvioida lakiehdotuksen voimaantuloa. Ottaen huomioon lausuntokierrokseen ja sen jälkeiseen virkатыönä tehtävään valmisteluun varattava aika, lain mahdollinen voimaantuloajankohta voisi olla vuoden 2019 alusta. Aikatauluun vaikuttaa muun muassa se, että yritys- ja yhteisötietojärjestelmän hallinnointia ja jatkokehitystä todennäköisesti arvioidaan vuoden 2017 kuluessa.

37 §. Siirtymäsäännös. Ehdotettavalla lailla kumotaan kaupparekisterilaki (129/79). Koska rekisteriin tehdään jatkuvasti ilmoituksia, on tarpeen säätää siitä mitä lakia ennen lain voimaantuloa jätettyyn, mutta vielä PRH:ssa käsiteltävänä olevaan ilmoituksen sovelletaan. Siirtymäsäännökseksi ehdotetaan, että rekisteri-ilmoitus, hakemus tai tiedonanto, joka on annettu rekisteriviranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Rekisteristä puuttuu tällä hetkellä henkilötunnuksia. Puutteet koskevat rekisterimerkin-
töjä, jotka on tehty ennen vuotta 1994 ja jotka eivät sen jälkeen ole ilmoittaneet muutoksia rekisteriin. Jatkossa henkilötunnus on välttämätön tieto sähköiseen asiointiin siirtymisen kannalta, minkä lisäksi ilman henkilötunnusta kaupparekisteriin ei pystytä välittämään tietoja esimerkiksi liiketoimintakielloista tai turvakielloista. Tästä syystä puuttuvat henkilötunnukset olisi lain voimaantullessa kerättävä rekisteriin Kaupparekisteriin merkityn luonnollisen henkilön, jonka henkilötunnusta ei tämän lain voimaantullessa ole merkitty rekisteriin, on ilmoitettava henkilötunnus rekisteröitäväksi 1 vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

LIITE 2

Lakiehdotus, kaupparekisterilaki

KAUPPAREKISTERILAKI

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku Kaupparekisteri

1 § Kaupparekisteri

Tässä laissa säädetään kaupparekisterin pitämisestä yrityksiä, yhteisöjä ja niissä toimivia henkilöitä koskevien ajantasaisten ja luotettavien tietojen saamiseksi. Kaupparekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus, jäljempänä rekisteriviranomainen.

2 § Rekisterin julkisuus

Jokaisella on oikeus saada kaupparekisterin merkinnöistä ja rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta ja kotikunnasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti, taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta..

Rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedot kaupparekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset. Muissa tapauksissa ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen sijasta luovutetaan tieto henkilön asuinmaasta. Kaupparekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitetta koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa rekisteriviranomaiselle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta..

3 § Rekisteröintivelvolliset

Kaupparekisteriin merkitään seuraavat yritykset ja yhteisöt:

- 1) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion liikelaitos, asunto-osakeyhtiö, keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö ja asumisoikeusyhdistys;
- 2) elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö (*yksityinen elinkeinonharjoittaja*) siten kuin elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetussa laissa (/) säädetään;
- 3) ulkomainen yhteisö ja säätiö (*ulkomainen elinkeinonharjoittaja*), joka perustaa Suomeen sivuliikkeen, sekä ulkomainen yhteisö sellaisessa rajat ylittävässä kombinaatiosulautumisessa ja jakautumisessa, jossa uusi yhteisö rekisteröidään Suomeen;
- 4) eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä, ja muualla rekisteröity etuyhtymä, joka perustaa Suomeen toimipaikan; sekä
- 5) eurooppayhtiö ja eurooppaosuuskunta.

4 § Rekisteriin merkittävät tiedot

Edellä 3 §:ssä tarkoitetusta rekisteröintivelvollisesta merkitään rekisteriin seuraavat tiedot

- 1) toiminimi ja tarvittaessa aputoiminimi ja toiminimen erikieliset ilmaukset
- 2) kotipaikka
- 3) toimiala
- 4) toiminnan harjoittamisen oikeudellinen muoto
- 5) elinkeinotoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön ja tarvittaessa prokuristin henkilötiedot

Muusta rekisteröintivelvollisesta kuin yksityisestä elinkeinonharjoittajasta merkitään rekisteriin soveltuvin osin lisäksi:

- 1) yrityksen tai yhteisön perustamista koskevat tiedot;
- 2) yrityksen tai yhteisön pääoma ja tiedot jakautumista osakkeisiin tai osuuksiin;
- 3) tilikausi;
- 4) yrityksen tai yhteisön lakisääteiset toimielimet ja niiden jäsenten, tilintarkastajan, toimitusjohtajan, isännöitsijän, yhtiömiehen, prokuristin tai muussa vastaavassa asemassa toimivan henkilön sekä edustamiseen oikeutettujen henkilöiden henkilötiedot ja oikeudellista toimintakykyä koskevat tiedot. Jos tällaisessa asemassa on oikeushenkilö, rekisteriin merkitään henkilötietojen sijaan oikeushenkilön tunnistamiseksi tarpeelliset tiedot;

- 5) ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen tietoina rekisteriin merkitään rekisteri, johon yhteisö on merkitty, sen rekisterinumero ja rekisteröity nimi siinä rekisterissä sekä sivuliikkeen edustajan ja nimenkirjoittajan henkilötiedot
- 6) jos yrityksessä tai yhteisössä on muu kuin edellä mainittu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus;

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kunkin 3 §:ssä tarkoitetun rekisteröintivelvollisen yritys- tai yhteisömuodon osalta kaupparekisteriin merkittävistä seikoista. Sen lisäksi mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, rekisteriin tehdään merkintöjä siten kuin muualla laissa tai asetuksessa säädetään.

5 § Rekisteriin merkittävät henkilötiedot

Kaupparekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja kotikunta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla asuvista luonnollisista henkilöistä kotikunnan sijasta rekisteriin merkitään kotiosoite.

6 § Rekisterimerkinnän julkaiseminen

Rekisteriviranomainen julkaisee tiedon kaupparekisteriin tehdystä merkinnästä ja sen poistamisesta internet-sivuillaan. Luonnollisen henkilön henkilötietoja ei kuitenkaan julkaista.

7 § Julkisuusvaikutus

Mitä tämän lain mukaan on merkitty kaupparekisteriin ja 6 §:n mukaisesti julkaistu, on katsottava tulleen kolmannen henkilön tietoon. Jos julkaisemisesta on kulunut vähemmän kuin 16 päivää, ei julkaistuihin tietoihin kuitenkaan voi vedota sellaista kolmatta henkilöä kohtaan, joka osoittaa, ettei hän ole voinut tietää niistä.

Jos julkaistu tieto poikkeaa rekisteriin merkitystä tiedosta, rekisteröintivelvollinen ei voi vedota julkaistuun tietoon ulkopuolista henkilöä kohtaan. Kolmas henkilö voi vedota julkaistuun tietoon, jollei rekisteröintivelvollinen osoita hänen tienneen rekisteriin merkitystä tiedosta.

Rekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan edustamiseen kelpoisen henkilön asettamisessa tapahtuneeseen virheellisyyteen voidaan julkaisemisen jälkeen vedota kolmatta henkilöä vastaan vain, jos tämän voidaan näyttää tienneen virheestä.

2 Luku

Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset ja hakemukset

8 § Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset

Ennen elinkeinotoiminnan aloittamista tehdään kaupparekisteriin ilmoitus, joka sisältää 4 §:ssä tarkoitetut tiedot (*perusilmoitus*). Myös kotipaikan siirtämisestä Suomeen tehdään perusilmoitus.

Jos asiantilassa, josta on tehty merkintä kaupparekisteriin, tapahtuu muutos, on siitä viivytyksettä tehtävä ilmoitus (*muutosilmoitus*). Muutosilmoitus on myös tehtävä, jos avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimukseen, osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen, osuuskunnan, säästöpankin, hypoteekkiyhdistyksen tai asumisoikeusyhdistyksen sääntöihin, vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestykseen taikka eurooppayhtiön tai eurooppaosuuskunnan sääntöihin tai eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän perustamissopimukseen tehdään muutos.

Elinkeinotoiminnan lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin (*lopettamisilmoitus*).

9 § Sivuliikkeen ilmoitusvelvollisuus

Sivuliikkeen perustaneeseen ulkomaiseen elinkeinonharjoittajaan kohdistetusta maksuvyttömyysmenettelystä, akordista ja muusta vastaavasta menettelystä on ilmoitettava Rekisteriviranomaiselle. Rekisteriviranomaiselle on ilmoitettava myös elinkeinonharjoittajan asettamisesta selvitystilaan, selvitysmiesten määräämisestä, selvitysmiesten henkilötiedoista ja toimivallasta sekä selvitystilan päättymisestä samoin kuin elinkeinonharjoittajan purkautumisesta ja rekisteristä poistamisesta.

10 § Ilmoituksen tekeminen

Ilmoitukset kaupparekisteriin tehdään niin kuin yritys- ja yhteisötietolain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Kaupparekisteriin tehtävät hakemukset ja tiedonannot annetaan suoraan rekisteriviranomaiselle.

Sen estämättä mitä yritys- ja yhteisötietolain 10 ja 11 §:ssä säädetään, rekisteröintivelvollinen voi ilmoittaa rekisteriviranomaiselle, että sitä koskevia ilmoituksia tai hakemuksia voidaan tehdä vain sähköisesti.

Sen estämättä mitä yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ssä säädetään, jokainen, joka on eronnut kaupparekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

11 § Ilmoitukseen liitettävät asiakirjat

Ilmoitukseen on liitettävä ne asiakirjat tai tiedot, joihin rekisteriin ilmoitettu seikka perustuu. Ilmoituksen liitteistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, rekisteriviranomaisella on oikeus vaatia ilmoituksen antajalta muutakin tarpeellista selvitystä ilmoituksen lainmukaisuudesta tai ilmoitetun seikan oikeellisuudesta.

12 § Rekisterimerkinnän poistaminen tuomion johdosta

Rekisteriviranomaisen on poistettava merkintä rekisteristä, kun lainvoiman saaneella ratkaisulla on todettu:

- 1) ettei merkintää olisi saanut tehdä rekisteriin;
- 2) että rekisteröity päätös on pätemätön; tai
- 3) että rekisteriin merkitty tieto ei ole oikea.

Tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisusta tässä tarkoitetuissa asioissa.

13 § Yrityskiinnityksen kuolettaminen

Jos elinkeinonharjoittajan omaisuuteen on vahvistettu yrityskiinnitys, rekisteriviranomainen ei saa merkitä elinkeinotoimintaa lopetetuksi tai yhteisöä purkautuneeksi rekisteriviranomaiselle tehdyn ilmoituksen tai tiedonannon perusteella ennen kuin yrityskiinnitys on kuoletettu tai yrityksen luovutuksensaaja on ottanut vastatakseen kiinnityksestä saatavasta yrityskiinnityslain (634/84) 10 §:n mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään ei sovelleta, jos kysymys on yrityskiinnityslain (634/84) 27 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta tai tiedonannosta.

3 Luku

Rekisteröinti

14 § Rekisteriin merkitseminen

Rekisteriviranomainen merkitsee ilmoitetut tiedot rekisteriin, jos ilmoitus on lain mukainen.

Sen estämättä mitä 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa säädetään, ilmoitetut tiedot merkitään rekisteriin ilman liitteitä ja tietojen tarkastusta, jos ilmoitus tehdään sähköisesti ja ilmoituksen tekijä tunnistetaan vahvan sähköisen tunnistamisvälineen avulla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä asiaryhmistä, joihin tätä säännöstä sovelletaan.

Rekisteriviranomaisen on pyrittävä varmistamaan, että tieto tai asiakirja merkitään rekisteriin viimeistään 21 päivän kuluessa siitä, kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu kaikki rekisterimerkinnän tekemiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

15 § Ilmoituksen ja hakemuksen raukeaminen

Puutteellisen ilmoituksen tai hakemuksen täydentämisestä ja lausunnon tai selvityksen pyytämisestä säädetään hallintolaissa (434/2003). Sen estämättä mitä hallintolaissa säädetään asian ratkaisemisesta, tässä laissa tarkoitettu ilmoitus tai hakemus raukeaa, jos rekisteriviranomaisen selvitys- tai täydennyspyyntöön ei ole vastattu määräajassa.

Rauenneen ilmoituksen tai hakemuksen tekijällä on oikeus pyynnöstä saada rekisteriviranomaiselta perusteltu päätös. Pyyntö on esitettävä 30 päivän sisällä asian raukeamisesta.

16 § Maksun suorittaminen

Ilmoituksen ja hakemuksen käsittelystä on suoritettava säädetty maksu.

17 § Oikeus käyttää muita kuin kotimaisia/virallisia kieliä

Osakeyhtiö ja osuuskunta voivat tässä laissa tarkoitettujen suomen- tai ruotsinkielisten asiakirjojen ja tietojen lisäksi vapaaehtoisesti toimittaa asiakirjoja ja tietoja kaupparekisterissä julkistettavaksi myös muulla kielellä. Asiakirjasta on tällöin toimitettava kielilain (423/2003) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettu virallinen käännös.

Jos suomen- tai ruotsinkielisten julkistettujen asiakirjojen ja tietojen sekä niiden vapaaehtoisesti muulla kielellä julkistettujen käännösten välillä ilmenee ristiriitaisuuksia, vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen ei voi vedota ulkopuolista henkilöä kohtaan. Ulkopuolinen henkilö voi kuitenkin vedota vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen, jollei yhtiö osoita, että henkilö tiesi suomen- tai ruotsinkielisestä versiosta.

18 § Finanssivalvonnan kuuleminen

Rekisteriviranomaisen on ennen asian ratkaisua varattava Finanssivalvonnalle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua kaupparekisteri-ilmoituksen johdosta, jos ilmoitus koskee:

- 1) sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettua rahastoyhtiötä ja mainitun lain 9 §:ssä tarkoitettua säilytisyhteisöä;
- 2) vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettua vaihtoehtorahastojen hoitajaa, säilytisyhteisöä tai erityistä säilytisyhteisöä koskevan yhtiöjärjestyksen ja sen muutoksen hyväksymistä yhtiöjärjestyksestä tai sen muutoksesta;
- 3) kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen, kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen tai sen muutoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan, jos kiinteistörahastotoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen muutos koskee vain äänettömän yhtiömiehen vaihtumista taikka nimen tai panoksen muuttumista eikä kommandiittiyhtiössä ole muita kuin sellaisia äänettömiä yhtiömiehiä, joiden osuuksiin yhtiösopimuksen mukaan sovelletaan arvopaperimarkkinalakia (746/2012);
- 4) luottolaitostoinnasta annetun lain (610/2014) 5 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettua yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muutoksen hyväksymistä.

4 Luku

Valvonta ja hallinnolliset seuraamukset

19 § Puutteelliset tai virheelliset rekisteritiedot

Jos rekisteriviranomainen havaitsee rekisteritiedoissa puutteita tai sillä on syytä epäillä rekisterimerkinnän oikeellisuutta, sen on kehotettava rekisteröintivelvollista korjaamaan puutteet.

Jos rekisteröintivelvollinen ei ole viimeiseen viiteen vuoteen tehnyt ilmoitusta rekisteriin eikä samassa ajassa muutenkaan ole vahvistanut tietojaan, rekisteriviranomaisen on kehotettava rekisteröintivelvollista ilmoittamaan, että tiedot edelleen pitävät paikkansa.

Rekisteriviranomainen huolehtii siitä, että rekisteröintivelvolliset yritykset poistavat rekisteritiedoistaan merkinnät liiketoimintakieltoon määrätyistä henkilöistä, jotka eivät liiketoimintakiellon johdosta voi enää kyseisessä tehtävässä toimia.

20 § Seuraamusmaksu

Rekisteriviranomainen määrää seuraamusmaksun rekisteröintivelvolliselle, joka ei kehotuksesta huolimatta:

- 1) korjaa rekisteritiedoissa olevia puutteita tai ilmoita tietojen edelleen pitävän paikkansa;
- 2) ole poistanut rekisteritiedoistaan merkintää liiketoimintakieltoon määrätyistä henkilöistä, jotka eivät liiketoimintakiellon johdosta voi enää kyseisissä tehtävissä toimia.

Seuraamusmaksu on suuruudeltaan 350 euroa. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

21 § Toimintansa lopettaneen yrityksen poistaminen rekistereistä

Rekisteriviranomaisen on poistettava rekisteröintivelvollinen yritys tai yhteisö rekisteristä, jos rekisteröintivelvolliselta ei ole kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana tullut ilmoitusta rekisteriin ja on syytä olettaa, että rekisteröintivelvollinen on lopettanut toimintansa.

Rekisteriviranomaisen on etukäteen tiedusteltava rekisteröintivelvolliselta yritykseltä tai yhteisöltä, harjoittaako tämä edelleen toimintaansa vai ei. Jollei käy selvillä, että toimintaa harjoitetaan, rekisteriviranomaisen on julkaistava tieto että rekisteröintivelvollinen voidaan poistaa rekisteristä ja kehoitettava rekisteröintivelvollista kolmen kuukauden kuluessa kuulutuksen julkaisemisesta ilmoittamaan toiminnastaan.

Jollei ennen määräajan päättymistä saada ilmoitusta siitä, että toimintaa harjoitetaan, on rekisteröintivelvollista koskevat merkinnät poistettava rekisteristä. Jos kysymyksessä on yhteisö, joka on purettava selvitys- tai suoritusmenettelyin, on se rekisteristä poistamisella katsottava purkautuneeksi.

22 § Sivuliikkeen poistaminen rekistereistä

Rekisteriviranomaisen on poistettava sivuliike rekisteristä, kun rekisteriviranomaiselle on saapunut julkistamisvaatimuksista, jotka koskevat toisen valtion lainsäädännön alaisten, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden jäsenvaltioon avaamia sivuliikkeitä annetun yhdenmendoista neuvoston direktiivin 89/666/ETY, jäljempänä *sivuliikedirek-*

tiivi, 5 a artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen tieto siitä, että Suomessa sivuliikkeen rekisteröinyt ulkomainen elinkeinonharjoittaja on purettu tai muusta syystä poistettu rekisteristä sen rekisteröintivaltiossa.

Ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu päätös sivuliikkeen poistamisesta rekisteristä tehdään, rekisteriviranomaisen on varattava sivuliikkeelle 21 vuorokautta aikaa lausua rekisteristä poistamisen edellytyksistä.

5 Luku

Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

23 § Kaupparekisteritietojen toimittaminen viranomaiskäyttöön

Rekisteriviranomaisen on huolehdittava siitä, että kaupparekisteriin merkityt tiedot ovat valtion viraston ja laitoksen, kunnallisen viranomaisen, eduskunnan viraston ja laitoksen sekä Ahvenanmaan maakunnassa toimivien maakunnan, kunnan ja valtion viranomaisten käytettävissä sähköisen rajapinnan kautta. Rekisteriviranomainen ylläpitää edellä mainittuja viranomaisia varten sähköistä tietopalvelua, josta viranomaiset voivat hakea toiminnassaan tarpeelliset tiedot sekä päivittää tiedostojaan.

24 § Kaupparekisteritietojen hankkiminen

Valtion viraston ja laitoksen, kunnallisen viranomaisen, eduskunnan viraston ja laitoksen sekä Ahvenanmaan maakunnassa toimivien maakunnan, kunnan ja valtion viranomaisten] on hankittava toiminnassaan tarpeelliset kaupparekisteritiedot rekisteröintivelvollisista yrityksistä ja yhteisöistä rekisteriviranomaiselta tämän lain 23 § mukaisesti. Edellä mainittu viranomainen voi pyytää tietoja suoraan rekisteröintivelvolliselta vain, jos tiedoissa havaitaan puutteita ja tietojen pyytämiseen on asian kiireellisyydestä johtuva erityinen syy.

25 § Verohallinto

Verohallinto voi antaa salassapitosäännösten estämättä rekisteriviranomaiselle teknisen käyttöyhteyden välityksellä kirjanpitovelvolliselta verotuksen toimittamista varten saamansa tuloslaskelman ja taseen sekä muut tiedot ja asiakirjat, jotka kirjanpitovelvollinen on tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröimiseksi velvollinen tämän lain tai muun lain nojalla toimittamaan rekisteriviranomaiselle.

Rekisteriviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä saada Verohallinnolta osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:ssä, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:ssä ja tämän lain 26 §:ssä säädettyjen kaupparekisteristä poistamiseen liittyvien tehtävien

hoitamiseksi tieto siitä, onko yksilöidyllä yrityksellä tai yhteisöllä ollut toimintaa Verohallinnon rekisteritietojen perusteella.

26 § Väestötietojärjestelmä

Rekisteriviranomainen on oikeutettu tarvittaessa väestötietojärjestelmästä päivittämään tiedostojaan ja tarkistamaan ilmoituksissa ja niiden liitteissä mainittujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

27 § Eurooppalainen yritystietojärjestelmä

Rekisteriviranomaisen on huolehdittava siitä, että niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/101/EY, jäljempänä *julkistamisdirektiivi*, 2 artiklassa ja 3 d artiklan 1 kohdassa tarkoitettut tiedot sekä sivuliikedirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa ja 5 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettut tiedot julkaistaan julkistamisdirektiivin 4 a artiklan 2 kohdassa tarkoitettun *rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän* välityksellä.

Rekisteriviranomaisen on viipymättä ilmoitettava asianosaisille Euroopan unionin jäsenvaltioiden rekistereille, kun rajat ylittävän sulautumisen tuloksena muodostettava yhtiö rekisteröidään Suomessa. Ilmoitus tehdään rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä.

28 § Oikeusrekisterikeskus

Rekisteriviranomainen on oikeutettu liiketoimintakieltorekisteristä päivittämään tiedostojaan ja tarkistamaan, onko rekisteriin merkittyjä tai ilmoituksissa ja niiden liitteissä mainittuja henkilöitä määrätty liiketoimintakieltoon.

Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi, kun kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan velkojille on annettu julkinen haaste.

Tieto voidaan toimittaa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin välityksellä.

6 Luku

Muutoksenhaku

29 § Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen

Rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (578/2013) säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

30 § Rekisterimerkinnän kumoaminen

Joka katsoo muun kuin toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa, saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta elinkeinonharjoittajaa vastaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa.

Toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän kumoamisesta säädetään erikseen.

31 § Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) rekisterinpitoon liittyvistä teknisistä seikoista, kuten ilmoituksen tekemisen tai kuulutuksen antamisen tavasta
- 2) rekisteriotteiden ja jäljennösten antamisesta ja rekisterimerkintöjen julkaisemisen muodosta

7 Luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

32 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37 § Siirtymäsäännös

Tällä lailla kumotaan kaupparekisterilaki (129/79). Ilmoitus tai hakemus, joka on annettu rekisteriviranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa, on käsiteltävä noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Kaupparekisteriin merkityn luonnollisen henkilön, jonka henkilötunnusta ei tämän lain voimaantullessa ole merkitty rekisteriin, on ilmoitettava henkilötunnus rekisteröitäväksi 1 vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

31.3.2017

Kaupparekisterityöryhmä
Työ- ja elinkeinoministeriö

Suomen Yrittäjien täydentävä lausuma

Vuosimaksu voi nostaa pienten yritysten kaupparekisterimaksuja

Työryhmän ehdotus

Suomen Yrittäjät pitää useimpia kaupparekisterityöryhmän ehdotuksia perusteltuina. Sähköisen asioinnin kehittäminen ja sähköiseen asiointiin kannustaminen tukevat kansallista digitalisaatiokehitystämme ja luo yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä tehostaa asiointia. Sähköisen asioinnin kehittämisen yksi merkittävä tavoite on vähentää sekä viranomais-
ten että yritysten kustannuksia. Tavoite liittyy keskeisesti myös pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman toteutukseen.

Työryhmän enemmistö puoltaa raportissaan sitä, että kaupparekisteri rahoitettaisiin jatkossa yrityksiltä kerättävillä vuosimaksuilla nykyisten käsittelymaksujen sijasta. Vuosimaksun rinnalle ehdotetaan jätettäväksi tietyissä asiaryhmissä myös käsittelymaksu, kuten jakautumisessa ja sulautumisessa. Myös perustamismaksu esitetään säilytettäväksi. Työryhmän raportissa todetaan, että jatkovalmistelussa on syytä arvioida tarkemmin, miten maksut voitaisiin kohdentaa oikeudenmukaisesti erikokoisille ja –
muotoisille yrityksille.

SY:n lausuma

Työryhmän käyttöön teetettiin Taloustutkimuksella selvitys, jossa kysyttiin yritysten kaupparekisterin käyttöön liittyviä asioita. Vastanneista suuri osa (97 %) oli osakeyhtiöitä. Yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat osakeyhtiöiden jälkeen toiseksi suurin joukko kaupparekisterissä, eivät syystä tai toisesta vastanneet yrityskyselyyn. Passiivisuus selittyy mitä todennäköisimmin sillä, että pienet toiminimiyrittäjät asioivat kaupparekisterin kanssa niin harvoin, että he eivät kokeneet kyselyä omalta kannaltaan tärkeäksi.

Yhden keskeisen yritysryhmän vähäistä vastausmäärää voidaan kuitenkin pitää merkittävänä puutteena tehtävien ratkaisujen kannalta, koska työryhmällä ei ole käsitystä näiden yritysten kaupparekisterin käyttötavoista ja – tiheydestä. Tiedon puuttuessa työryhmä ei pysty arvioimaan esimerkiksi eri rahoitusvaihtoehtojen yritysvaikutuksia tai eri vaihtoehtojen välittömiä ja välillisiä kustannuksia rekisteriviranomaiselle.

Vaikka yrityskyselyyn eivät osallistuneet kaikkein pienimmät yritykset, tulosten valossa on nähtävissä, millä tavoin ja kuinka usein osakeyhtiöt käyttävät kaupparekisteriä. Ilmoituksia tehdään pääsääntöisesti harvemmin kuin kerran vuodessa. 29 prosenttia vastanneista ilmoittaa tekevänsä yhden tai useamman ilmoituksen vuodessa, ja 46 prosenttia vastaajista tekee ilmoituksia selvästi tätä harvemmin. 10 prosenttia osakeyhtiöistä tekee ilmoituksia muutaman kerran kymmenessä vuodessa ja 6 prosenttia tätäkin harvemmin. Suuri osa muutosilmoituksista (70 %) koskee vastuuhenkilön vaihtumista tai yhteystietojen päivitystä (50 %).

Suomen Yrittäjät suhtautuu vuosimaksuun varauksellisesti. Yrityskyselyn perusteella vain alle kolmannes osakeyhtiöistä tekee kaupparekisteriin ilmoituksia vuosittain. Yksityisten leinkeinonharjoittajien osalta ilmoitustarve on vielä tätäkin vähäisempi, koska liiketoiminnan tiedot eivät välttämättä muutu lainkaan koko yrityksen elinkaaren aikana. Näkemyksemme mukaan ilmoituksia tekevät erityisesti suuremmat yritykset.

Vaikka työryhmän raportissa todetaan, että vuosimaksu voidaan mitoitaa yrityskoon mukaan, on todennäköistä, että erityisesti pienten yritysten maksut nousevat nykyisestä. Näin on odotettavissa etenkin siinä tapauksessa, että perustamismaksut jäävät voimaan. Suomen yritysraenteesta yli 93 prosenttia on mikroyrityksiä (1-9 hlö), pienyrityksiä 5,5 prosenttia (10-49 hlö), keskisuuria 0,9 prosenttia ja suuryrityksiä 0,2 prosenttia.

Pidämme tärkeänä, ettei kaupparekisterin kustannuksia ja sähköiseen asiointiin siirtymistä maksateta pienimmillä yrityksillä. Päinvastoin on perusteltua edellyttää ensinnäkin, että sähköisen asioinnin myötä PRH:n kustannukset pienenevät ja vaikuttavat alentavasti yritysten maksuihin kautta linjan.

Toiseksi, pidämme tarkoituksenmukaisimpana ja oikeudenmukaisimpana lähtökohtana sitä, että kustannukset katetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan. Tähän liittyen ei vaikuta perustellulta, että samalla kun järjestelmää voidaan tehostaa kehittyneemmän teknologian hyödyntämisellä, siirryttäisiin veroluontoiseen vuosimaksuun.

Kolmanneksi emme pidä järkevänä, että yritykset, joilla ei ole jatkuvaa asiointisuhdetta rekisteriviranomaiseen, joutuisivat maksamaan sille vuosittain maksuja. Tällaisesta järjestelmästä aiheutuu kymmenille tuhansille yrityksille maksun lisäksi uusi vuosittainen toistuva hallinnollinen kustannus.

Edellä olevilla perusteilla ehdotamme, että jatkovalmistelussa selvitetään myös sekamuotoista rahoitusvaihtoehtoa. Tässä mallissa yritys voisi itse päättää, ottaako tämä käyttöön vuosimaksun vai maksaako rekisteriin teh-

dyistä ilmoituksista käsittelymaksun nykyiseen tapaan. Malli takaisi maksujen oikeudenmukaisen kohdentumisen ja toisi erilaisia vaihtoehtoja yritysten erilaisiin tarpeisiin. Arvioimme, että vuosimaksu olisi tarkoituksenmukainen lähinnä sellaisille yrityksille, jotka joutuvat tekemään lukuisia ilmoituksia vuosittain kokonsa tai toimintansa muun luonteen vuoksi.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Tiina Toivonen
lainsäädäntöasioiden päällikkö

Kaupparekisterin kehittäminen

ISSN 1797-3562 (verkkójulkaisu)

ISBN 978-952-327-223-1

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet